

Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ»

Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιρειών

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Τ.Ε.Ι.
Κρήτης ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική από την

Φανουράκη Αγγελική

Ηράκλειο

Μάιος 2018

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΖΗΤΗΜΑΤΑ COPYRIGHT

«Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια που εκπόνησε την παρούσα διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (μη εμπορικός, μη κερδοσκοπικός, αλλά εκπαιδευτικός – ερευνητικός), της φύσης και του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα εικόνες κ.λ.π.), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή την γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου».

Φανουράκη Αγγελική

ΣΕΛΙΔΑ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

«Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την τριμελή εξεταστική επιτροπή η οποία ορίστηκε από την ΓΣΕΣ του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης, σύμφωνα με το νόμο και τον εγκεκριμένο Οδηγό Σπουδών του ΠΜΣ «Λογιστική και Ελεγκτική» Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Λαδάς Ανέστης (Επιβλέπων)
- Σταματόπουλος Θεόδωρος (Μέλος)
- Αρβανίτης Σταύρος (Μέλος)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μέσα από τις επόμενες γραμμές θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος για τις γνώσεις και τις συμβουλές που μου μετέδωσαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου καθώς επίσης και για την καθοδήγησή τους οι οποίοι με ώθησαν σε περαιτέρω έρευνα και μελέτη των γνωστικών αντικειμένων της Λογιστικής και της Ελεγκτικής. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Ανέστη Λαδά για την πολύτιμη βοήθειά του κατά τη διεξαγωγή και την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμφοιτητές μου αλλά και την γραμματεία του μεταπτυχιακού προγράμματος για την βοήθεια και την ενημέρωση που μου παρείχε.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την αμέριστη ηθική και οικονομική υποστήριξη καθώς και τους φίλους μου για την ηθική συμπαράσταση που μου παρείχαν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το φαινόμενο της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων είναι σύνηθες τα τελευταία χρόνια και οι λογιστικές απάτες που αποκαλύφθηκαν προκάλεσαν σοβαρές ανησυχίες για την ακεραιότητα των ελεγκτικών μηχανισμών. Οι ραγδαίες αυτές εξελίξεις όξυναν την προσοχή στον εξωτερικό έλεγχο αλλά και τον εξωτερικό ελεγκτή.

Στο πλαίσιο λοιπόν της ανάγκης αυτής κρίνεται σκόπιμη η εφαρμογή μηχανισμών του εξωτερικού ελέγχου η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων, την ορθή ενημέρωση των επενδυτών καθώς και την επιβίωση αλλά και την επιτυχία της κάθε οικονομικής οντότητας.

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να σκιαγραφήσει τον ρόλο του εξωτερικού ελέγχου καθώς και του ελεγκτή στις ελεγχόμενες οικονομικές οντότητες αλλά και τα οφέλη που μπορούν να αντληθούν για την βελτίωση των κινδύνων που υπάρχουν διασφαλίζοντας έτσι την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων.

Ειδικότερα εξετάζονται οι συνθήκες αλλά και οι διαδικασίες του εξωτερικού ελέγχου καθώς και τα προσόντα που διέπουν τον ορκωτό ελεγκτή. Από την αρθρογραφία που αναλύσαμε διαπιστώσαμε πως η ποιότητα του ελέγχου επηρεάζεται θετικά ή αρνητικά κάτω από διάφορους παράγοντες.

Μέσα από την εκτενή ανάλυση της βιβλιογραφίας αποτυπώνεται η συμβολή του εξωτερικού ελέγχου και του εξωτερικού ελεγκτή στην αποτελεσματική λειτουργία των επιχειρήσεων καθώς και οι κανόνες αλλά και τα προσόντα που πρέπει να τους διέπουν για να εξασφαλίζεται η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων.

Το ερευνητικό αντικείμενο της παρούσας εργασίας αναφέρεται σε μεγάλα λογιστικά σκάνδαλα που έχουν λάβει χώρα τα τελευταία χρόνια. Έγινε σύνδεση των αιτιών αυτών των σκανδάλων με την ευθύνη που είχε ο ορκωτός ελεγκτής σε κάθε ένα από αυτά.

Εν κατακλείδι τα ευρήματα που έχουμε σε κάθε περίπτωση αναλύουν σε τι βαθμό έπαιξε ρόλο η συμβολή του ορκωτού ελεγκτή και τις συνέπειες που υπήρξαν στην αποκάλυψη της κάθε απάτης.

Λέξεις Κλειδιά: ποιότητα ελέγχου, ορκωτός ελεγκτής, λογιστικό σκάνδαλο, απάτη

SUMMARY

The phenomenon of counterfeiting the financial statements of businesses has been common in recent years and accounting frauds which have been revealed have raised serious concerns about the integrity of audit mechanisms. These rapid developments drew attention to the external audit as well as the external auditor.

In the context of this need, it is advisable to apply external auditing mechanisms that are crucial to the reliability and validity of the financial statements, proper information to investors and the survival and success of each financial entity.

The objective of this study is to outline the role of external audit and the auditor in controlled financial entities but also the benefits that can be drawn on the improvement of the risks that exist, thus ensuring the reliability of the financial statements of the companies.

In particular, the conditions and procedures of the external audit as well as the qualifications that apply to the statutory auditor are examined. From the articles which we analyzed we found that the quality of the test is influenced positively or negatively by various factors.

The extensive analysis of the bibliography reflects the contribution of the external auditing and the external auditor to the effective operation of the businesses as well as the rules and qualifications that must govern them in order to ensure the reliability of the financial statements.

The research subject of this paper refers to large accounting scandals that have taken place in recent years. The causes of these scandals were linked to the responsibility of the statutory auditor in each of them.

In conclusion, the findings we have in each case analyze to what extent the role of the statutory auditor played a role, and the consequences of the revelation of each fraud.

Keywords: control quality, statutory auditor, accounting scandal, fraud

Πίνακας περιεχομένων

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΖΗΤΗΜΑΤΑ COPYRIGHT.....	ii
ΣΕΛΙΔΑ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	iii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	v
SUMMARY	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	14
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	14
1.2 ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ	14
1.3 Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΜΟΙΒΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	15
1.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	16
1.5 Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	17
1.6 ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΗ ΘΗΤΕΙΑ ΕΛΕΓΚΤΗ ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ	17
1.7 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΜΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	18
1.8 ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	19
1.9 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ..	20
1.10 ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ	21
1.11 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	25
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	25
2.2 ΕΝΝΟΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	25
2.3 ΣΚΟΠΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	26
2.4 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	28
2.5 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ Α.Ε. ΣΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ	29
2.6 ΕΙΔΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	31
2.7 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	34
2.8 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	36
2.9 ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	38
2.10 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	40
2. 11 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΕΛΕΓΚΤΗ	41
2.12 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ	42
2.13 ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΗ.....	45
2.14 ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	49
2.15 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: CASE STUDY – ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ.....	53
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	53
3.2 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ.....	53
3.3 ENRON CORPORATION	54
3.3.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	59

3.4 ΕΤΑΙΡΕΙΑ WORLDCOM	60
3.4.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	63
3.5 ΕΤΑΙΡΕΙΑ PARMALAT	64
3.5.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	66
3.6 ΕΤΑΙΡΕΙΑ LEHMAN BROTHERS HOLDINGS, INC	67
3.6.1 ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	69
3.7 ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ	70
3.7.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	75
3.8 ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΡΗΤΗΣ	75
3.8.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	78
3.9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	79
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	84

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα, η συμβολή του εξωτερικού ελέγχου σε μία επιχείρηση γίνεται ολοένα και πιο σημαντική. Ειδικότερα, ο εξωτερικός έλεγχος αποτελεί ζωτικής σημασίας λειτουργία για την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων μίας επιχείρησης.

Το έντονα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον που υπάρχει σε συνδυασμό με τις πιέσεις που υφίστανται τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων έχουν οδηγήσει στην ολοένα και συχνότερη εμφάνιση αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων. Αποτέλεσμα όλου αυτού είναι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης της κοινής γνώμης. Εν' ολίγη ο εξωτερικός έλεγχος αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την επιβίωση και την ανάπτυξη των οικονομικών μονάδων.

Ιδιαίτερα, έπειτα από τα μεγάλα λογιστικά σκάνδαλα που έχουν λάβει χώρα κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για λήψη μέτρων και πάταξη αυτού του φαινομένου. Υπό το πρίσμα αυτό ο ρόλος του εξωτερικού ελέγχου και ταυτόχρονα και του ελεγκτή που αναλαμβάνει τον έλεγχο είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου κρίνεται αναγκαία και θα πρέπει να αποτελείται από ένα ενιαίο σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που θα συντελούν στην ασφαλή και αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος έτσι ώστε να μειώνεται η πιθανότητα λογιστικής απάτης.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η συμβολή του εξωτερικού ελέγχου στην αποτελεσματική λειτουργία των ελεγχόμενων οικονομικών οντοτήτων. Η συμβολή αυτή διερευνάται περαιτέρω μέσα από μεγάλα λογιστικά σκάνδαλα που περιγράφεται σε κάθε ένα από αυτά η ευθύνη που τυχόν είχε ο ορκωτός ελεγκτής που διενεργούσε τον έλεγχο.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να προβληματίσει καθώς και να προκαλέσει περεταίρω συζήτηση έτσι ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα και η ακεραιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Παράλληλα ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για το έργο του εξωτερικού ελεγκτή καθώς με τις γνώσεις που έχει, με τα μέσα που του παρέχονται, με την κριτική του σκέψη αλλά και την εμπειρία του πρέπει να ανιχνεύει τα σημάδια πιθανής απάτης και όχι να γίνεται συνεργός σε αυτές.

Ο προβληματισμός που δεχθήκαμε και μας οδήγησε να κάνουμε αυτή την εργασία είναι ο μεγάλος αριθμός των λογιστικών σκανδάλων που έχουν βγει στη δημοσιότητα. Θελήσαμε με την παρούσα εργασία να διερευνήσουμε κατά πόσο επηρεάζεται η ποιότητα του ελέγχου από διάφορους παράγοντες, εάν υπάρχει επαρκές σύστημα μηχανισμών εντοπισμού της απάτης αλλά και τι ευθύνη έχει ο ελεγκτής εάν εντοπιστεί κάποιο σκάνδαλο.

Στόχος στο πλαίσιο ανάγνωσης αυτής της εργασίας είναι να γίνουν κατανοητές οι έννοιες που αναφέρουμε αλλά και να γίνει κίνητρο για περισσότερη έρευνα πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο έτσι ώστε να έχουμε έναν ποιοτικό έλεγχο οικονομικών καταστάσεων.

Είναι αναγκαίο στο πλαίσιο αυτής της εργασίας να αναφέρουμε τα ερευνητικά ερωτήματα που βρίσκονται υπό εξέταση τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- Πως η ποιότητα του ελέγχου επηρεάζεται θετικά ή αρνητικά από διάφορους παράγοντες
- Ποιος είναι ο σκοπός του εξωτερικού ελέγχου
- Ποιος είναι ο ρόλος του ελεγκτή
- Ποια είναι η ευθύνη του ελεγκτή σε ένα λογιστικό σκάνδαλο

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήσαμε και συλλέξαμε στοιχεία για τη συγγραφή της εργασίας χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνεται επισκόπηση ξένης αρθογραφίας από μελέτες που έχουν γίνει και ερευνούν την ποιότητα του ελέγχου και πως αυτή επηρεάζεται κάτω από διάφορους παράγοντες. Επίσης, αναλύεται ο όρος του εξωτερικού ελέγχου αλλά και του ορκωτού ελεγκτή. Στο δεύτερο μέρος γίνεται αναφορά στα μεγαλύτερα λογιστικά σκάνδαλα, ποιο ήταν το αποτέλεσμα αυτών αλλά και την ευθύνη που έχουν οι ελεγκτικές εταιρείες. Στον επίλογο επιχειρείται να γίνουν κάποιες προτάσεις με σκοπό την αποτροπή της λογιστικής απάτης.

Αναλυτικότερα η εργασία αποτελείται από τρία κεφάλαια.

Το **πρώτο μέρος** της διπλωματικής εργασίας αποτελείται από την εισαγωγή της εργασίας στην οποία γίνεται μία σύντομη παρουσίαση των θεμάτων που θα αναπτυχθούν στα επόμενα κεφάλαια.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** γίνεται επισκόπηση αρθρογραφίας παρουσιάζοντας κάποιες έρευνες – μελέτες που έχουν γίνει και μας βοηθούν να κατανοήσουμε εάν η ποιότητα του ελέγχου επηρεάζεται είτε θετικά αλλά είτε και αρνητικά από διάφορους παράγοντες.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** γίνεται αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα μέσα από την Ελληνική βιβλιογραφία προσπαθούμε να εξηγήσουμε τον ρόλο του εξωτερικού ελέγχου, τον σκοπό του, την αναγκαιότητά του και πότε πρέπει να υπαχθεί μία Α.Ε. σε έλεγχο. Επίσης, αναλύεται η έννοια και ο ρόλος του ορκωτού ελεγκτή. Τα προσόντα που πρέπει να τον διέπουν αλλά και τις βασικές αρχές δεοντολογίας που πρέπει να ακολουθεί.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** παρουσιάζεται ένα case study με τα μεγαλύτερα λογιστικά σκάνδαλα. Για κάθε επιχείρηση που κάνουμε αναφορά ξεκινάμε γράφοντας για την ίδρυσή της, την εξέλιξή της στο συγκεκριμένο κλάδο αλλά και την κατάληξη που έχει μετά το ξέσπασμα του σκανδάλου. Έπειτα, συνδέουμε όλα τα παραπάνω με την ευθύνη της ελεγκτικής εταιρείας ή του ορκωτού ελεγκτή καθώς και τι επιπτώσεις είχαν.

Στο **τελευταίο μέρος** της διπλωματικής καταγράφονται τα τελικά συμπεράσματα της εργασίας αλλά και κάποιες προτάσεις με σκοπό την αποτροπή της λογιστικής απάτης καθώς και ερέθισμα για κάποια μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρόν κεφάλαιο είναι σκόπιμο να παρουσιαστούν περιληπτικά κάποιες έρευνες – μελέτες που σχετίζονται με την ποιότητα του ελέγχου και πως αυτή επηρεάζεται θετικά ή αρνητικά από διάφορους παράγοντες.

Αρχικά, θα αναφέρεται ο ερευνητής – μελετητής της κάθε έρευνας, θα περιγράφεται το θέμα που πραγματεύεται, η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για να εξαχθεί και τέλος θα καταγράφονται τα συμπεράσματα στα οποία έχουν καταλήξει.

Οι έρευνες που μας απασχόλησαν στην παρούσα εργασία χωρίζονται σε οχτώ ενότητες. Αρχικά αναλύσαμε τις υψηλές προσδοκίες που έχουν οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων από τους ορκωτούς ελεγκτές. Έπειτα, αναφερθήκαμε στην αμοιβή των ελεγκτών και σε τι βαθμό επηρεάζει την ποιότητα του ελέγχου. Στην τρίτη ενότητα είδαμε τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας επαγγελματίας για τη συνεχή βελτίωση του. Στη συνέχεια τονίσαμε την επίδραση της ιδιοκτησιακής δομής. Επίσης, μας απασχόλησε το χρονικό διάστημα που ένας ελεγκτής μπορεί να παρέχει τις υπηρεσίες του σε μία επιχείρηση. Επιπλέον τονίστηκε η προσφορά μη ελεγκτικών υπηρεσιών που είναι σε θέση να παρέχουν και κατά πόσο αυτό βοηθάει τον μετέπειτα έλεγχο. Κρίναμε αναγκαίο να αναφέρουμε και το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας. Τέλος, παρουσιάζονται μέσα από μία ανάλυση προτάσεις που αφορούν την βελτίωση του ποιοτικού ελέγχου.

1.2 ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ

Ο Salehi (2008)¹ έχει ως στόχο την διερεύνηση των υψηλών προσδοκιών που έχουν οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων από το έργο των εξωτερικών ελεγκτών. Επίσης, μεταξύ των δύο χωρών που εξέτασε ήθελε να βρει ομοιότητες και διαφορές ως προς τις προσδοκίες που έχουν οι ελεγκτές και οι επενδυτές ως προς το μέγεθος της ευθύνης του ελεγκτή. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν με τη μορφή

¹ Salehi Mahdi, Mahadevaswamy G.H. (2008), «Audit Expectation Gap in Auditor Responsibilities», International Journal of Business and Management

ερωτηματολογίων που έδωσαν σε ελεγκτές και επενδυτές. Η μελέτη αυτή καλύπτει μόνο την ευθύνη που έχει ο ελεγκτής και όχι άλλα κομμάτια όπως για παράδειγμα τον ρόλο του, την ανεξαρτησία του ή την αποτελεσματικότητά του. Σύμφωνα με την έρευνα η αρχική ευθύνη του ελεγκτή ήταν η εξακρίβωση του κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν την αληθινή εικόνα της επιχείρησης. Έπειτα, έχει την ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό κάποιου σφάλματος ή απάτης. Όμως, κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης των καθηκόντων του δημιουργούνται και άλλες ευθύνες που αυτές είναι η αιτία για το χάσμα προσδοκιών που δημιουργείται και τι αντίληψη έχει ο καθένας για το βαθμό ευθύνης του ελεγκτή. Το χάσμα μεταξύ των ελεγκτών και των χρηστών μπορεί να δημιουργηθεί από τις υψηλές προσδοκίες που έχουν οι χρήστες από τους ελεγκτές όσο αφορά τον εντοπισμό κάποιας απάτης. Το άρθρο αναφέρει ερευνητές – μελετητές που στο παρελθόν έχουν ορίσει και αυτοί το χάσμα προσδοκιών. Ο Salehi συμπέρανε ότι και στις δύο χώρες υπάρχει χάσμα προσδοκιών στην ευθύνη του ελεγκτή. Δεν υπήρχαν πολλές διαφορές και στις δύο χώρες. Το κύριο αποτέλεσμα ανέφερε ότι τόσο οι ελεγκτές όσο και η διοίκηση είναι υπεύθυνοι για τις οικονομικές καταστάσεις.

1.3 Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΜΟΙΒΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Οι Ettredge et al. (2011)² άντλησαν δεδομένα από δημόσιες επιχειρήσεις για να διαπιστώσουν εάν κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης οι πιέσεις που δέχτηκαν οι ελεγκτές για μείωση αμοιβών επηρέασαν την ποιότητα ελέγχου. Εκείνο το διάστημα οι ρυθμιστικές αρχές είχαν δηλώσει την ανησυχία τους για αυτό το θέμα. Όμως υπήρχε και η αντίθετη άποψη που ανέφερε ότι οι ελεγκτές μπορεί να διστάσουν να μειώσουν την ποιότητα ελέγχου λόγω της φήμης τους. Για να το πετύχουν αυτό χρησιμοποίησαν και κάποιες πρόσθετες αναλύσεις ανάμεσα σε μεγάλους και μικρούς ελεγκτές, ανάμεσα στο μέγεθος του γραφείου του ελεγκτή και ανάμεσα σε μεγάλους και μικρούς πελάτες. Το αποτέλεσμα δείχνει ότι οι ελεγκτές που δέχθηκαν πίεση για μείωση της αμοιβής τους δεν ήταν σε θέση να διατηρήσουν ή να αυξήσουν την προσπάθεια ελέγχου. Επομένως, η πίεση αυτή σχετίζεται με την μειωμένη ποιότητα ελέγχου.

² Ettredge Michael, Fuerherm Elizabeth Emeigh, Chan Li (2014), « Fee Pressure And Audit Quality», Accounting Organizations and Society

Ο Krishnan (2013)³ προσπαθεί και αυτός να διαπιστώσει εάν η μείωση αμοιβής του ελεγκτή επηρεάζει αρνητικά την ποιότητα του ελέγχου. Λόγω της παγκόσμιας κρίσης κατά τα έτη 2008 και 2009 πολλοί πελάτες του ελέγχου ήταν σε θέση να μπορέσουν να διαπραγματευτούν χαμηλότερες αμοιβές των ελεγκτών. Με βάση αυτό πολλοί όπως και η PCAOB εξέφρασαν την ανησυχία τους ότι οι χαμηλότερες αμοιβές των ελεγκτών θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στον έλεγχο. Πιστεύουν ότι οι ελεγκτές θα μειώσουν την προσπάθειά τους και όλο αυτό θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ποιότητα του ελέγχου επομένως και στην ποιοτική πληροφόρηση των χρηστών. Η συγκεκριμένη έρευνα αναπτύχθηκε με τη μέθοδο της παλινδρόμησης λαμβάνοντας πληροφορίες από τις τράπεζες. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε αναφέρει ότι σε μεγάλο βαθμό δεν βρέθηκε ιδιαίτερη συσχέτιση μεταξύ της αμοιβής των ελεγκτών και της ποιότητας του ελέγχου. Δηλαδή, τα ευρήματα που είχε δεν υποστήριξαν την ανησυχία της PCAOB αφού έδειξαν ότι η αμοιβή του ελεγκτή δεν επηρεάζει την ποιότητα του ελέγχου.

1.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Ο Ammar (2016)⁴ έχει ως στόχο να αναλύσει κατά πόσο επηρεάζεται η ποιότητα των υπηρεσιών ελέγχου από τα χαρακτηριστικά του ελεγκτή. Δηλαδή, από την φήμη του, την ανεξαρτησία του, την εμπειρία του κ.τ.λ. Συγκεκριμένα υποστηρίζει ότι τα ατομικά χαρακτηριστικά του εξωτερικού ελεγκτή είναι χρήσιμοι παράγοντες για την βελτίωση αλλά και την διατήρηση της ποιότητας των υπηρεσιών ελέγχου. Για να το τεκμηριώσει χρησιμοποίησε δείγμα από εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες. Τα συμπεράσματα έδειξαν ότι η αντίληψη που έχει το κοινό για την ποιότητα του ελέγχου επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τα χαρακτηριστικά του ελεγκτή. Μάλιστα τονίζεται ότι τα ατομικά χαρακτηριστικά του ελεγκτή είναι θεμελιώδεις για τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών του ελέγχου.

³ Krishnan Gopal, Zhang Yinqi (2014), «Is There a Relation Between Audit Fee Cuts During The Global Financial Crisis And Banks' Financial Reporting Quality?», Journal of Accounting and Public Policy

⁴ Ammar Mariam Moftah (2016), «The Effect of Auditor Characteristics on Audit Service Quality from an Audit Client Perspective in Libya: Proposing Conceptual Framework», Research Journal of Finance and Accounting

1.5 Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο Zureigat (2011)⁵ προσδιορίζει την επίδραση που έχει η ιδιοκτησιακή δομή στην ποιότητα του ελέγχου. Με τον όρο ιδιοκτησιακή δομή εννοείται η αξίωση που έχει ο καθένας σε μία επιχείρηση. Η έρευνα γίνεται σε εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συγκέντρωση της ιδιοκτησίας έχει αρνητική σχέση με την ποιότητα του ελέγχου. Όμως, η αρνητική αυτή σχέση δεν είναι σημαντική γιατί αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι στη συγκεκριμένη χώρα οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι οικογενειακές. Άρα, η επιλογή ενός ελεγκτή μπορεί να σχετίζεται με κάποια προσωπική σχέση. Επίσης, απέδειξε ότι στις εταιρείες που το ποσοστό ξένων επενδυτών είναι μεγάλο τείνουν να προσλαμβάνουν υψηλής ποιότητας ελεγκτές. Άρα, κατέληξαν ότι για να διατηρηθεί η ποιότητα του ελέγχου θα πρέπει να ενθαρρύνουν τις ξένες επενδύσεις και θα πρέπει να αναθέσουν την επιλογή και πρόσληψη των ελεγκτών σε κάποια επιτροπή.

1.6 ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΗ ΘΗΤΕΙΑ ΕΛΕΓΚΤΗ ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ

Οι Knechel et al. (2007)⁶ έκαναν μία μελέτη για να διατυπώσουν κατά πόσο η ποιότητα του ελέγχου επηρεάζεται από το χρονικό διάστημα που ένας ελεγκτής παρέχει τις υπηρεσίες του σε μία επιχείρηση. Για αυτό χρειάστηκαν εκθέσεις ελέγχου από υγιείς εταιρείες αλλά και από εταιρείες που πτώχευσαν. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η έρευνα έγινε σε ένα περιβάλλον όπου κίνητρο του ελεγκτή είναι η αποφυγή διαφορών με τον πελάτη έτσι ώστε να αποφύγει τυχόν απώλειά του. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ποιότητα του ελέγχου δεν επηρεάζεται από την μακροχρόνια θητεία του ελεγκτή. Επίσης, το ποσοστό σφάλματος είναι μικρότερο στη μακροχρόνια θητεία γιατί ο ελεγκτής γνωρίζει πολύ καλά την επιχείρηση. Επομένως, η ποιότητα του ελέγχου δεν επηρεάζεται από την μακροπρόθεσμη σχέση του ελεγκτή με τον πελάτη.

Οι Stanley et al. (2007)⁷ εξέτασαν και αυτοί το ενδεχόμενο να επηρεάζεται η ποιότητα του ελέγχου από τη θητεία του ελεγκτή. Από τα ευρήματα διαπιστώθηκε ότι

⁵ Zureigat Qasim Mohammad (2011), «The Effect of Ownership Structure on Audit Quality: Evidence from Jordan», International Journal of Business and Social Science

⁶ Knechel Robert and Vanstraelen Ann (2007), «The Relationship between Auditor Tenure and Audit Quality Implied by Going Concern Opinions», A Journal Of Practice & Theory

⁷ Stanley Jonathan, DeZoort Todd (2007), «Audit firm tenure and financial restatements: An analysis of industry specialization and fee effects», Journal of Accounting and Public Policy

υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ της πιθανότητας αναδιατύπωσης των οικονομικών καταστάσεων και της θητείας του ελεγκτή. Δηλαδή, σε αντίθεση με το προηγούμενο άρθρο εδώ το αποτέλεσμα συμφωνεί με την ανησυχία που υπάρχει για μείωση της ποιότητας του ελέγχου λόγω της θητείας του ελεγκτή.

Οι Ghosh et al. (2005)⁸ αναφέρθηκαν και αυτοί στο θέμα της ποιότητας του ελέγχου σε σχέση με τη θητεία του ελεγκτή. Η συγκεκριμένη μελέτη εστίασε στο πως αντιλαμβάνονται την ελεγκτική θητεία οι επενδυτές. Για τη μελέτη χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της παλινδρόμησης σε εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν έδειξε ότι η μεγάλη ελεγκτική θητεία αυξάνει την ικανότητα του ελεγκτή να μπορεί να εντοπίζει τυχόν ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις. Αυτό συμβαίνει γιατί με την πάροδο του χρόνου αποκτά γνώση για την επιχείρηση. Επίσης, η μεγάλη θητεία του ελεγκτή επιδρά θετικά στις επενδύσεις γιατί οι επενδυτές αντιλαμβάνονται διαφορετικά την ποιότητα των κερδών. Σε γενικές γραμμές η μελέτη έδειξε ότι τα αποτελέσματα στις οικονομικές καταστάσεις και ιδίως όταν υπάρχουν κέρδη θεωρούνται πιο αξιόπιστα με τη μεγάλη ελεγκτική θητεία. Επομένως, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η επιβολή υποχρεωτικών ορίων της σχέσης ελεγκτή – πελάτη μπορεί ακούσια να δημιουργήσει πρόβλημα στην επιχείρηση.

1.7 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΜΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Οι Lim et al. (2008)⁹ μελέτησαν κατά πόσο η ποιότητα του ελέγχου επηρεάζεται από το βαθμό εξειδίκευσης του ελεγκτή σε θέματα παροχής μη ελεγκτικών υπηρεσιών. Αρκετές φορές έχουν προκύψει ανησυχίες από τις ρυθμιστικές αρχές ότι η παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών μπορεί να βλάψει την ανεξαρτησία των ελεγκτών. Για να εξάγουν αποτελέσματα χρειάστηκαν στοιχεία τέλους από επιχειρήσεις τα οποία άντλησαν από μία βάση δεδομένων για τα έτη 2000 – 2001. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι οι εξειδικευμένοι ελεγκτές επωφελούνται από την παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών. Αυτό συμβαίνει διότι με αυτό τον τρόπο αντλούν περισσότερες πληροφορίες για την επιχείρηση κάτι που βολεύει τους εξειδικευμένους ελεγκτές οι

⁸ Ghosh Alok, Moon Doocheol(2005), «Auditor Tenure And Perceptions Of Audit Quality», The Accounting Review

⁹ Lim Chee Yeow, Tan Hun-Tong (2008), «Non-Audit Service Fees and Audit Quality: The Impact of Auditor Specialization», Journal Of Accounting Research

οποίοι προσέχουν πολύ για ενδεχόμενα πλήγματα στη φήμη τους και στην έκθεσή τους. Επομένως, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η ποιότητα του ελέγχου βελτιώνεται για τους εξειδικευμένους ελεγκτές από την παροχή των επιπρόσθετων μη ελεγκτικών υπηρεσιών. Αντιθέτως, για τους μη εξειδικευμένους ελεγκτές η επιπλέον αυτή πληροφόρηση στρέφεται εναντίον τους και μειώνει την ποιότητα του ελέγχου.

Οι Gul et al. (2006)¹⁰ εξέτασαν και αυτοί για το πώς επηρεάζεται η ποιότητα ελέγχου από τις μη ελεγκτικές υπηρεσίες που προσφέρουν οι ορκωτοί ελεγκτές, πως σχετίζεται με την ανεξαρτησία του ελεγκτή αλλά και ποια η αντίδραση των επενδυτών σε αυτό. Τα δεδομένα πάρθηκαν από ένα δείγμα επιχειρήσεων της Αυστραλίας. Γενικά κατέληξαν ότι οι μη ελεγκτικές υπηρεσίες και οι αντιδράσεις των επενδυτών είναι ένα άλυτο ζήτημα. Σε αντίθεση με το προηγούμενο άρθρο εδώ τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ποιότητα του ελέγχου που προέρχεται από ελεγκτές που παρέχουν και μη ελεγκτικές υπηρεσίες είναι αρνητική. Επίσης, παρατηρήθηκε ότι για τις επιχειρήσεις που λάμβαναν περισσότερο ποσοστό μη ελεγκτικών υπηρεσιών από τους ελεγκτές έδειξαν ότι η αξία των κερδών για αυτές είναι ασθενέστερη. Επιπρόσθετα, όσο αφορά τους επενδυτές και την εμπιστοσύνη τους αποδείχθηκε ότι αυτή κλονίζεται όταν υπάρχει παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών και επομένως μειώνεται η ποιότητα του ελέγχου.

1.8 ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Οι Choi et al. (2010)¹¹ εξετάζουν πως το μέγεθος ενός ελεγκτικού γραφείου επηρεάζει την ποιότητα του ελέγχου. Το δείγμα των επιχειρήσεων που πάρθηκε για την έρευνα ήταν αρκετά μεγάλο και αφορούσε την περίοδο 2000 – 2005. Για τις επιχειρήσεις αυτές ανάκτησαν όλα τα οικονομικά στοιχεία. Το συμπέρασμα έδειξε ότι το μέγεθος του ελεγκτικού γραφείου παίζει σημαντικό ρόλο στην ποιότητα του ελέγχου. Υποστήριξαν ότι τα μεγάλα τοπικά γραφεία είναι σε θέση να παρέχουν υψηλής ποιότητας ελέγχους σε αντίθεση με μικρότερα τοπικά γραφεία. Με βάση το συγκεκριμένο άρθρο το μέγεθος του γραφείου εκτιμήθηκε με δύο τρόπους. Πρώτον, με βάση την πελατεία που έχει ένα μεγάλο γραφείο δεν εξαρτάται από κάποιο

¹⁰ Gul Ferdinand, Tsui Judy, Dhaliwal Dan (2006), «Non-audit services, auditor quality and the value relevance of earnings», Accounting and Finance 46

¹¹Choi Jong-Hag, Kim Francis, Kim Jeong-Bon, Zang Yoonseok (2010), «Audit Office Size, Audit Quality and Audit Pricing», A Journal Of Practice And Theory

συγκεκριμένο πελάτη. Επομένως, μπορεί να αντισταθεί στην πίεση κάποιου πελάτη να υποβαθμίσει την αναφορά του. Δεύτερον, με βάση τις αμοιβές που εισπράττει συνολικά. Τα μεγάλα γραφεία μπορούν να ζητούν υψηλότερη αμοιβή δεδομένου ότι παρέχουν υψηλότερη ποιότητα ελέγχου. Τα αποτελέσματα της έρευνας τονίζουν ότι το μέγεθος του γραφείου είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για την ποιότητα του ελέγχου.

1.9 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Οι Boon et al. (2008)¹² αναλύουν την πιθανότητα βελτίωσης του ποιοτικού ελέγχου μέσω της υποβολής κάποιων προτάσεων. Για να σχηματίσουν μία ορθή άποψη δόθηκαν 235 ερωτηματολόγια σε επαγγελματίες τοπικών οικονομικών συμβουλίων. Οι προτάσεις που έκαναν αναφερόταν κυρίως στη βελτίωση της ποιότητας του ελέγχου μέσω της βελτίωσης των πληροφοριών που δίνονται στον ελεγκτή κατά τη διαδικασία του διορισμού του. Συγκεκριμένα εστίασαν στο αν αυτό θα θέσει σε κίνδυνο την ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή και την ποιότητα του ελέγχου. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν είναι ότι η αξιολόγηση της ποιότητας του ελέγχου επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την εμπειρία της ελεγκτικής εταιρείας στο συμβούλιο, από την τεχνογνωσία που έχει η βιομηχανία, την τεχνική ικανότητα που διαθέτει ο ελεγκτής, την ανεξαρτησία όπως επίσης και την δέουσα προσοχή που θα δείξει αλλά και τα πρότυπα δεοντολογίας. Σε λιγότερο βαθμό παίζει ρόλο ο σκεπτικισμός του ελεγκτή, η πιθανότητα προοπτικής που έχει, το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας αλλά και οι μη ελεγκτικές υπηρεσίες.

¹² Boon Kym, McKinnon Jill, Ross Philip (2008), «Audit Service Quality In Compulsory Audit Tendering: Preparer Perceptions And Satisfaction», Accounting Research Journal

1.10 ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ

Τα στοιχεία των κυριότερων ερευνών της βιβλιογραφικής ανασκόπησης που προηγήθηκε συνοψίζονται στον Πίνακα 1 που ακολουθεί.

Πίνακας 1. Πίνακας βιβλιογραφικής Ανασκόπησης

Ερευνητής	Υποθέσεις	Προέλευση Δεδομένων	Αποτέλεσμα Έρευνας
Salehi (2008)	Προσδοκίες χρηστών	Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από 300 ελεγκτές και 650 επενδυτές με σκοπό να βρεθούν ομοιότητες και διαφορές όσο αφορά το χάσμα προσδοκιών. Δόθηκαν ερωτηματολόγια σε διάφορα μέρη του Ιράν και της Ινδίας.	Τόσο οι ελεγκτές όσο και η διοίκηση είναι υπεύθυνοι για τις οικονομικές καταστάσεις.
Ettredge et al. (2011)	Αμοιβή ελεγκτή	Η έρευνα έγινε κατά τη διάρκεια ύφεσης των ΗΠΑ για τα έτη 2007 – 2009 και το δείγμα που πάρθηκε ήταν από δημόσιες επιχειρήσεις.	Υπάρχει συσχέτιση μείωσης αμοιβής και μείωσης ποιότητας ελέγχου.
Krishnan (2013)	Αμοιβή ελεγκτή	Η μελέτη εστίασε στις εκθέσεις τραπεζών κατά τα έτη 2008 και 2009. Το δείγμα αποτελείται από 550 τράπεζες. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της παλινδρόμησης.	Δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ μείωσης αμοιβής και μείωσης ποιότητας ελέγχου.
Ammar (2013)	Χαρακτηριστικά ορκωτού ελεγκτή	Δείγμα εισηγμένων εταιρειών στο Λιβυκό Χρηματιστήριο.	Τα χαρακτηριστικά του ελεγκτή επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα ελέγχου.
Zureigat (2011)	Συσχέτιση ιδιοκτησιακής δομής και ελέγχου	Η μελέτη αποτελείται από ένα δείγμα 198 εισηγμένων εταιρειών στο Χρηματιστήριο του Αμμάν. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της παλινδρόμησης.	Οι ξένες επενδύσεις και η πρόσληψη ελεγκτών από επιτροπή βοηθάει την ποιότητα ελέγχου.

Ερευνητής	Υποθέσεις	Προέλευση Δεδομένων	Αποτέλεσμα Έρευνας
Knechel et al. (2007)	Θητεία ελεγκτή σε μία οικονομική οντότητα	Βασίστηκε σε ιδιωτικές επιχειρήσεις του Βελγίου. Χρησιμοποιήθηκε ένα δείγμα 618 εκθέσεων ελέγχου.	Η μεγάλη θητεία του ελεγκτή δεν επηρεάζει την ποιότητα του ελέγχου.
Stanley et al. (2007)	Θητεία ελεγκτή σε μία οικονομική οντότητα	Το δείγμα πάρθηκε από εταιρείες των ΗΠΑ. Εξέτασαν την αντίστροφη σχέση θητείας ελεγκτή και ποιότητας ελέγχου.	Η μεγάλη θητεία του ελεγκτή επηρεάζει την ποιότητα του ελέγχου.
Ghosh et al. (2005)	Θητεία ελεγκτή σε μία οικονομική οντότητα	Η μελέτη εστίασε στο πως οι επενδυτές αντιλαμβάνονται την ελεγκτική θητεία. Πάρθηκε μεγάλο δείγμα εισηγμένων επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο όπου επεκτάθηκε σε 11 έτη και χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της παλινδρόμησης.	Υπάρχει μεγαλύτερη αξιοπιστία όταν υπάρχει μεγάλη ελεγκτική θητεία.
Lim et al (2008)	Προσφορά μη ελεγκτικών υπηρεσιών	Για την μελέτη πάρθηκε δείγμα από βιομηχανίες και έγινε ανάλυση μέσω της μεθόδου παλινδρόμησης.	Βελτίωση ποιότητας για εξειδικευμένους ελεγκτές. Μείωση ποιότητας για μη εξειδικευμένους ελεγκτές.
Gul et al. (2006)	Προσφορά μη ελεγκτικών υπηρεσιών	Η υπόθεση είναι βασισμένη σε στοιχεία προηγούμενων ερευνών. Το δείγμα πάρθηκε από εταιρείες της Αυστραλίας. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της παλινδρόμησης.	Μείωση ποιότητας ελέγχου από παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών.
Choi et al. (2010)	Μέγεθος ελεγκτικής εταιρείας	Μεγάλο δείγμα επιχειρήσεων των ΗΠΑ κατά την περίοδο 2000 – 2005.	Σημαντικός παράγοντας το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας για την ποιότητα ελέγχου.

Ερευνητής	Υποθέσεις	Προέλευση Δεδομένων	Αποτέλεσμα Έρευνας
Boon et al. (2008)	Βελτίωση ποιοτικού ελέγχου	Έρευνα με ερωτηματολόγια που δόθηκαν σε 235 επαγγελματίες.	Η ποιότητα του ελέγχου επηρεάζεται από την εμπειρία του ελεγκτή, την ικανότητά του και την ανεξαρτησία του.

1.11 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων είναι άμεσα συνδεδεμένη με τον εξωτερικό έλεγχο αλλά και με τον ορκωτό ελεγκτή που θα κάνει τον έλεγχο. Σε πολλές περιπτώσεις δεν νοείται η εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων εάν δεν υπάρχει εξωτερικός έλεγχος. Με την ποιότητα του ελέγχου έχουμε αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και ορθή ενημέρωση για τους επενδυτές της ελεγχόμενης οικονομικής οντότητας.

Με την ποιότητα του ελέγχου έχουν ασχοληθεί πολλοί ερευνητές – μελετητές. Αυτό που παρατηρήθηκε είναι ότι για ένα συγκεκριμένο θέμα υπήρξαν θετικές αλλά και αρνητικές απόψεις από τον κάθε ερευνητή. Σε αυτό έπαιξε ρόλο η χώρα στην οποία έγινε η έρευνα από τον μελετητή, η διαφορετικότητα του δείγματος των επιχειρήσεων αλλά και το έτος που διεξήχθη η κάθε έρευνα.

Αυτό που αναφέραμε παραπάνω παρατηρείται στο θέμα της θητείας του ελεγκτή. Κάποιες από τις έρευνες θεωρούν ότι όσο αυξάνεται η θητεία των ελεγκτών αυξάνεται και η ποιότητα του ελέγχου λόγω των περισσότερων γνώσεων που αποκτούν για αυτήν. Αντίθετα, άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι όσο μεγαλύτερη είναι η θητεία του ελεγκτή δημιουργείται εξοικείωση με την ελεγχόμενη επιχείρηση και μειώνεται η ποιότητα του ελέγχου.

Το ίδιο φαινόμενο παρατηρήθηκε και στην αμοιβή του ελεγκτή. Κάποιοι υποστήριζαν ότι η μείωση της αμοιβής έχει αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα του ελέγχου και άλλοι ανέφεραν ότι δεν επηρεάζεται διότι οι ελεγκτές δεν θέλουν να χάσουν την φήμη που έχουν αποκτήσει.

Πέρα απ' αυτό όλες οι έρευνες έχουν την ίδια ισχύ. Σημαντικό ρόλο για το αποτέλεσμα της κάθε μίας είναι τα δεδομένα στα οποία στηρίχθηκε ο κάθε μελετητής. Όλες είναι εξίσου σημαντικές και συμβάλλουν θετικά στην κατανόηση της έννοιας της ποιότητας του ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ρόλος του εξωτερικού ελέγχου αποκτά μία συνεχώς αυξανόμενη σημασία για τις επιχειρήσεις διότι έτσι επιτυγχάνεται η ομαλή λειτουργία τους και η πρόληψη σφαλμάτων όπου θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη λύση τους. Με τον εξωτερικό έλεγχο επιτυγχάνεται η μείωση των ανθρώπινων σφαλμάτων και αυξάνεται η ορθότητα και η νομιμότητα των οικονομικών καταστάσεων. Τον ρόλο αυτό καλείται να εκτελέσει ο ορκωτός ελεγκτής όπου με τη βοήθεια των γνώσεων και της εμπειρίας του βελτιώνει την εικόνα των επιχειρήσεων.

Ο ορκωτός ελεγκτής έχει πολύ μεγάλη ευθύνη για τον έλεγχο αυτό και παρόλο που στις περισσότερες περιπτώσεις βελτιώνει την εικόνα των επιχειρήσεων μπορεί να υπάρξουν και περιπτώσεις όπου λόγω ελλειπών στοιχείων και όχι δικής του ευθύνης να εκφέρει λανθασμένα συμπεράσματα.

Άρα, στο παρόν κεφάλαιο αρχικά θα αναλύσουμε την έννοια, τον σκοπό αλλά και την αναγκαιότητα του εξωτερικού ελέγχου. Επίσης, είναι αναγκαίο να αναφερθούν ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να υπαχθεί μία Α.Ε. σε έλεγχο καθώς και τα είδη αλλά και τις διακρίσεις που διέπουν τον εξωτερικό έλεγχο.

Έπειτα, είναι σημαντικό να αναλύσουμε και να κατανοήσουμε την έννοια και τον ρόλο που έχει ο ορκωτός ελεγκτής. Επιπρόσθετα, οφείλουμε να γνωρίζουμε τα προσόντα αλλά και τις υποχρεώσεις που έχει ο ανεξάρτητος επαγγελματίας έτσι ώστε να μπορεί να εκφράσει ορθή άποψη. Σημαντικό σε όλα αυτά είναι η ανεξαρτησία που πρέπει να τον διέπει από την οικονομική οντότητα που ελέγχει και το πόσο καλά γνωρίζει και έχει κατανοήσει τις βασικές αρχές δεοντολογίας αλλά και τα διεθνή πρότυπα ελέγχου.

2.2 ΕΝΝΟΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο εξωτερικός έλεγχος έχει ιδιαίτερη σημασία για τις επιχειρήσεις καθώς και για το επενδυτικό κοινό. Ως εξωτερικός έλεγχος ορίζεται¹³ μία συστηματική εργασία η

¹³ Λουμιώτης Βασίλειος (2010), «Ελεγκτική»

οποία διενεργείται από έναν ανεξάρτητο επαγγελματία ως προς την ελεγχόμενη μονάδα. Δηλαδή, ο έλεγχος αυτός πραγματοποιείται από ειδικά καταρτισμένα άτομα, τα οποία είναι ανεξάρτητα και από το προσωπικό το οποίο απασχολεί. Ο εξωτερικός ελεγκτής οφείλει να είναι αντικειμενικός, ηθικός, αδέσμευτος και δεν πρέπει να επηρεάζεται καθόλου από τρίτους. Επίσης, είναι υποχρεωμένος να κάνει τον έλεγχο σύμφωνα με τις απαιτήσεις που του έχουν προσδιορίσει τα πρόσωπα για τα οποία διενεργείται ο έλεγχος.

Ο διορισμός των εξωτερικών ελεγκτών είναι υποχρεωτικός είτε από τη νομοθεσία είτε από τους μετόχους των Ανωνύμων Εταιρειών.¹⁴ Με τον τρόπο αυτό ελέγχουν κατά πόσο η διοίκηση διαχειρίζεται σωστά τα περιουσιακά στοιχεία στα οποία έχουν επενδύσει οι μέτοχοι. Ο έλεγχος αυτός χωρίζεται σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο εξετάζονται και αξιολογούνται οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και στο δεύτερο στάδιο διατυπώνονται τα αποτελέσματα των ορκωτών ελεγκτών στην έκθεση ελέγχου. Η έκθεση ελέγχου δημοσιεύεται μαζί με τις οικονομικές καταστάσεις για να έχουν τη δυνατότητα όλοι οι χρήστες να ενημερώνονται για την πραγματική και ακριβή κατάσταση των επιχειρήσεων.

2.3 ΣΚΟΠΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Σε πολλές επιχειρήσεις οι λογιστικές καταστάσεις δεν απεικονίζουν πάντα την ακριβή οικονομική κατάστασή της. Είναι πολύ πιθανό να έχουν γίνει λάθη, παραλείψεις ακόμα και νοθεύσεις. Επίσης, μπορεί να μην εφαρμόζονται οι λογιστικές αρχές και τα πρότυπα ή η απογραφή των στοιχείων του ισολογισμού να μην είναι σωστή. Σε μερικές επιχειρήσεις έχουμε το φαινόμενο κλοπής ή ακόμα και ζημιάς στα περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής οντότητας. Άρα, ο βασικός σκοπός¹⁵ του εξωτερικού ελέγχου είναι να διαπιστωθεί η αξιοπιστία των ισχυρισμών της διοίκησης. Δηλαδή, ο ελεγκτής οφείλει να εκφράσει γνώμη για το αν οι οικονομικές καταστάσεις πληρούν την ποιότητα και την νομιμότητα που χρειάζεται. Γενικότερα θα πρέπει να πιστοποιείται η ακριβοδίκαιη εικόνα της περιουσιακής κατάστασης της επιχείρησης κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

¹⁴ Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

¹⁵ ΕΛΤΕ (2014), «Νέα Οδηγία 2014/56/ΕΕ & Νέος Κανονισμός 2014/537/ΕΕ

Ο εξωτερικός ελεγκτής για να πετύχει αυτό το στόχο θα πρέπει να εξετάσει τα παρακάτω στοιχεία¹⁶:

- Οφείλει να ελέγξει εάν τα στοιχεία που αναγράφονται στον ισολογισμό είναι πραγματικά όπως επίσης, εάν έχουν δημιουργηθεί οι σχετικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις.
- Πρέπει να τσεκάρει εάν έχουν καταχωρηθεί όλα τα λογιστικά γεγονότα στα βιβλία καθώς και αν έπρεπε να έχουν λογιστικοποιηθεί.
- Είναι απαραίτητο να δει κατά πόσο τα λογιστικά γεγονότα της χρήσης έχουν ταξινομηθεί σωστά.
- Σημαντικό είναι να ελέγξει αν έχουν γίνει αριθμητικά λάθη στα βιβλία. Να τσεκάρει την αριθμητική ακρίβεια των καταχωρήσεων, των μετρήσεων αλλά και των αποτιμήσεων.
- Επίσης, πρέπει να δει εάν υπάρχει παράληψη κάποιων στοιχείων από την απογραφή.
- Βασικό είναι να ελεγχθεί και η αυτοτέλεια των χρήσεων. Δηλαδή, να δει κατά πόσο έχουν καταχωρηθεί τα γεγονότα στα βιβλία της παρούσας χρήσης.
- Τέλος, γίνεται έλεγχος για την νομιμότητα των πράξεων. Δηλαδή, εάν έγιναν όλες οι συναλλαγές και όλες οι λογιστικές εργασίες σύμφωνα με αυτά που ορίζουν οι σχετικές διατάξεις του νόμου.

Με την ολοκλήρωση του ελέγχου ο ελεγκτής υποχρεούται να καταχωρήσει τη γνώμη του για την αξιοπιστία των λογιστικών καταστάσεων. Ο ελεγκτής πρώτον καταχωρεί τη γνώμη του στην **έκθεση ελέγχου** την οποία υποβάλλει στο διοικητικό συμβούλιο της ελεγχόμενης εταιρείας και είναι εμπιστευτική. Επίσης, υποβάλλει **πιστοποιητικό ελέγχου** στο διοικητικό συμβούλιο αλλά και στη γενική συνέλευση. Στο συγκεκριμένο πιστοποιητικό διαβεβαιώνει αν οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν την πραγματική εικόνα της επιχείρησης όπως επίσης και αν έχουν συνταχθεί με τις παραδεγμένες αρχές. Το πιστοποιητικό ελέγχου δημοσιεύεται μαζί με τις αντίστοιχες οικονομικές καταστάσεις στις οποίες αναφέρεται.

¹⁶ Αληφαντής Γεώργιος (2016), «Ελεγκτική βάσει των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και των ΕΛΠ»

2.4 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Στην εποχή που ζούμε έχει αυξηθεί σημαντικά η πολυπλοκότητα των οικονομικών σχέσεων. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαίο να υπάρχει εξωτερικός έλεγχος ο οποίος να είναι σωστά οργανωμένος και συγκροτημένος μέσα σε ένα επαρκή και σαφώς οριοθετημένο πλαίσιο δράσης. Ο εξωτερικός ελεγκτής ο οποίος προσφέρει τις υπηρεσίες του δεν πρέπει να συσχετίζεται με κανένα τρόπο με τα άτομα που διοικούν την ελεγχόμενη επιχείρηση. Επομένως, όταν υπάρχει κάθε έλλειψη δεσμών με την οικονομική οντότητα που εξετάζει επιτυγχάνει να έχει το βέλτιστο πιστοποιητικό κύρους, χρησιμότητας αλλά και ορθότητας των πορισμάτων που θα βγάλει.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι ο εξωτερικός έλεγχος είναι αναγκαίος να γίνει γιατί διασφαλίζει σε τρίτα πρόσωπα που ενδιαφέρονται για την επιχείρηση τα παρακάτω¹⁷:

- Το πόρισμα του ελέγχου αποτελεί ένα αντικειμενικό κριτήριο και παρέχει κύρος και αξιοπιστία στις οικονομικές καταστάσεις. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζονται απαραίτητα στοιχεία σε κάθε τρίτο που ενδιαφέρεται για την εν λόγω επιχείρηση. Για παράδειγμα, μπορεί να ενδιαφέρεται μία τράπεζα, ένας αναλυτής ή ένας επενδυτής.
- Με τον εξωτερικό έλεγχο αποκαλύπτονται ακούσια ή εκούσια σφάλματα καθώς και απάτες. Με τον τρόπο αυτό βοηθάει το έργο της διοίκησης που έχει ως στόχο την ορθή διαχείριση της περιουσίας της επιχείρησης.
- Εξασφαλίζεται η ακρίβεια καθώς και η ειλικρίνεια των οικονομικών καταστάσεων. Επομένως, πιστοποιούνται και διασφαλίζονται τα συμφέροντα των μετόχων όπως επίσης, υπάρχει και εξασφάλιση της βιωσιμότητας της επιχείρησης.
- Με τον εξωτερικό έλεγχο βεβαιώνεται και η πιστοληπτική ικανότητα που έχει η επιχείρηση. Αυτό αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στοιχείο το οποίο είναι απαραίτητο σε οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για τη συγκεκριμένη επιχείρηση. Αυτό το στοιχείο ενδιαφέρει κυρίως τράπεζες, πιστωτές και προμηθευτές.

Συμπερασματικά, θα πρέπει να επισημανθεί η αναγκαιότητα που υπάρχει για εξωτερικό έλεγχο. Αυτό συμβαίνει γιατί υπάρχει ανάγκη για εξασφάλιση του

¹⁷ http://europa.eu/documents/comm/green_papers/pdf/com96_338_el.pdf

κοινωνικού πλούτου αλλά και για να προστατευτούν οι φορείς και το κοινωνικό σύνολο από αυθαιρεσίες, καταχρήσεις, ατασθαλίες και υπερβάσεις. Όσο περισσότερα άτομα διαχειρίζονται τα κεφάλαια μίας επιχείρησης τόσο πιο έντονο γίνεται το φαινόμενο για κάποια ατασθαλία. Πρέπει να τονιστεί ότι ο λόγος που ο Ορκωτός ελεγκτής δεν πρέπει να έχει καμία υπαλληλική σχέση με την ελεγχόμενη επιχείρηση είναι για να μην επηρεαστεί το ήθος του αλλά και η αντικειμενικότητά του.

Τέλος, ο εξωτερικός έλεγχος είναι απαραίτητος και για την ίδια την επιχείρηση γιατί πέρα από τον έλεγχο ο ελεγκτής παρέχει¹⁸ συμβουλευτικές υπηρεσίες. Δηλαδή, θα κάνει κριτική για τη λογιστική οργάνωση και τη λειτουργία της επιχείρησης. Επίσης, θα δώσει μεγάλη σημασία στον εσωτερικό έλεγχο της επιχείρησης. Έτσι, σε περίπτωση που το κρίνει απαραίτητο θα υποδείξει με την έκθεσή του στη διοίκηση τις απαραίτητες βελτιώσεις που χρειάζεται η επιχείρηση για να μπορέσει να αποδώσει περισσότερο.

2.5 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ Α.Ε. ΣΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Κάποιες κατηγορίες Ανωνύμων Εταιρειών είναι υποχρεωτικό βάση νόμου να χρησιμοποιούν εξωτερικό ελεγκτή έτσι ώστε να ελέγχεται η εταιρεία τους.¹⁹ Οι κατηγορίες αυτές είναι οι παρακάτω:

- Σε υποχρεωτικό έλεγχο υπάγονται όλες οι τραπεζικές, οι ασφαλιστικές αλλά και οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου.
- Υποχρεωτικό είναι και για τις εταιρείες διαχείρισεως αμοιβαίων κεφαλαίων καθώς και για τις εταιρείες χρηματοδοτικών μισθώσεων.
- Επιπρόσθετα, και οι Α.Ε. όπου έχουν μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο όπως επίσης και αυτές που το κεφάλαιό τους έχει αναληφθεί με δημόσια εγγραφή.
- Αναγκαίος είναι ο έλεγχος και για τις επιχειρήσεις που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες αλλά και για τις χρηματιστηριακές εταιρείες.
- Σε έλεγχο εντάσσονται και όλες οι Α.Ε. που υποχρεούνται να συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αλλά και οποιεσδήποτε επιχειρήσεις είναι συνδεδεμένες με αυτές.

¹⁸ Λουμιώτης Βασίλειος (2010), «Ελεγκτική»

¹⁹ <http://www.capital.gr/capital-logistis/1288117/>

- Απαραίτητη υπαγωγή σε έλεγχο έχει και η Κτηματική εταιρεία του Δημοσίου.
- Επιπρόσθετα, υποχρεωτικός είναι ο έλεγχος και για τις ανώνυμες ποδοσφαιρικές αλλά και καλαθοσφαιρικές εταιρείες.

Σε αντίθεση με τις κατηγορίες που είναι υποχρεωτικό να ενταχθούν σε εξωτερικό έλεγχο όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα αριθμητικά κριτήρια για την υπαγωγή τους σε έλεγχο. Τα κριτήρια²⁰ που υποχρεώνουν μία Α.Ε. να υπαχθεί σε έλεγχο είναι: α) Σύνολο ισολογισμού 4.000.000 € β) Καθαρός κύκλος εργασιών 8.000.000 € γ) Μέσος όρος προσωπικού που έχει απασχοληθεί κατά τη διάρκεια της χρήσεως 50 άτομα.

Πρέπει να επισημανθεί ότι υπάρχουν Α.Ε. που χρησιμοποιούν ορκωτούς ελεγκτές παρόλο που ο νόμος δεν τους υποχρεώνει να υπάγονται σε εξωτερικό έλεγχο. Για να γίνει αυτό απαιτείται απόφαση της γενικής συνέλευσης. Δεν είναι υποχρεωτικό να αναφέρεται στο καταστατικό της εταιρείας.

Συνοπτικά παρουσιάζονται στον πίνακα 2 και 3 όλες οι εταιρείες που είναι υποχρεωμένες να υπάγονται σε έλεγχο από εξωτερικό ελεγκτή καθώς και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν οι υπόλοιπες εταιρείες κατά 2 συνεχόμενες χρήσεις για να υπαχθούν σε έλεγχο.

Πίνακας 2. Εταιρείες που υπάγονται σε εξωτερικό έλεγχο

✓ Τραπεζικές εταιρείες	✓ Εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών
✓ Ασφαλιστικές εταιρείες	✓ Χρηματοπιστηριακές εταιρείες
✓ Εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου	✓ Α.Ε. που συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις
✓ Εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων	✓ Κτηματικές εταιρείες δημοσίου
✓ Εταιρείες χρηματοδοτικών μισθώσεων	✓ Ανώνυμες ποδοσφαιρικές εταιρείες
✓ Α.Ε. με μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο	✓ Ανώνυμες καλαθοσφαιρικές εταιρείες
✓ Εταιρείες που το κεφάλαιο έχει αναληφθεί με δημόσια εγγραφή	

²⁰ Τροποποίηση Κ.Ν. 2190/1920 με Νόμο 3604/2007

Πίνακας 3. Κριτήρια υπαγωγής εταιρειών σε εξωτερικό έλεγχο

Κριτήρια	Αριθμητικά Όρια
Σύνολο Ισολογισμού	4.000.000
Καθαρός Κύκλος εργασιών	8.000.000
Μέσος όρος προσωπικού	50 άτομα

2.6 ΕΙΔΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο εξωτερικός ελεγκτής είναι αδύνατον να εξετάσει κάθε συναλλαγή ξεχωριστά επομένως εφαρμόζει δειγματοληπτικούς ελέγχους. Άρα, είναι κατανοητό ότι υπάρχουν περιπτώσεις που δεν μπορεί να εγγυηθεί την αξιοπιστία των λογιστικών καταστάσεων. Επίσης, υπάρχει και η περίπτωση οι πληροφορίες που έχει συλλέξει να μην είναι αντικειμενικές εάν τις έχει πάρει από τα στελέχη της ελεγχόμενης εταιρείας. Αυτό είναι και το μειονέκτημα του εξωτερικού ελέγχου που όμως μειώνεται σημαντικά όταν ο ελεγκτής είναι προσεκτικός και εφαρμόζει το διεθνές πλαίσιο. Επομένως, για να διασφαλίσει ο ελεγκτής την αντικειμενικότητα των λογιστικών καταστάσεων θα πρέπει να εξετάσει αν τα λογιστικά γεγονότα καταχωρήθηκαν στη σωστή χρήση ακολουθώντας τους σχετικούς νόμους και αν αφορούν πραγματικά γεγονότα.

Για να γίνει αυτό θα πρέπει να συγκεντρώσει τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία. Η συλλογή των στοιχείων αυτών εξασφαλίζεται με την εφαρμογή του οριζόντιου και κάθετου ελέγχου. Στον **οριζόντιο έλεγχο** επιλέγεται ένα δείγμα παραστατικών μίας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου και ο ελεγκτής ακολουθεί τα βήματα του λογιστή της επιχείρησης για να διαπιστώσει εάν όλα μεταφέρθηκαν σωστά στις οικονομικές καταστάσεις. Σε αντίθεση με τον οριζόντιο στον **κάθετο έλεγχο** επιλέγεται ένα δείγμα καταχωρήσεων από τους λογαριασμούς του γενικού καθολικού και ακολουθεί αντίστροφα τα βήματα που ακολούθησε ο λογιστής της επιχείρησης. Με τη μέθοδο αυτή ελέγχεται η ακρίβεια των ισοζυγίων και των καθολικών. Ο ελεγκτής ακολουθεί πάντοτε τις παραπάνω δύο μεθόδους είτε τις διαδικασίες συστηματικού ή μη συστηματικού ελέγχου.

Με βάση τα στοιχεία που επιλέγει ο κάθε ελεγκτής να δώσει έμφαση οι έλεγχοι διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες²¹:

- **Χρηματοοικονομικός έλεγχος.** Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος έχει ως στόχο να εξετάσει τις οικονομικές καταστάσεις της ελεγχόμενης επιχείρησης με σκοπό να κρίνει κατά πόσο είναι αξιόπιστες και αν έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής. Αυτός ο έλεγχος έχει ιδιαίτερη σημασία για την οικονομική μονάδα γιατί λόγω αυτού του ελέγχου αποφεύγονται λάθη, απάτες αλλά και καταχρήσεις. Επομένως, ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να διερευνήσει σε βάθος οποιοδήποτε στοιχείο του δημιουργήσει αμφιβολίες για την αξιοπιστία του.
- **Έλεγχος συμμόρφωσης.** Ο έλεγχος συμμόρφωσης έχει ως σκοπό να εξετάσει κατά πόσο η οικονομική οντότητα συμμορφώνεται με τους κανόνες που έχουν διατυπωθεί είτε από κάποιο ανώτερο ιεραρχικά φορέα αλλά είτε και ανάμεσα στα εμπλεκόμενα μέρη. Για παράδειγμα, θα πρέπει να ελέγξει κατά πόσο η επιχείρηση συμμορφώνεται με τους όρους κάποιου δανειακού συμβολαίου εάν υπάρχει.
- **Λειτουργικός έλεγχος.**²² Ο λειτουργικός έλεγχος έχει ως στόχο να αξιολογήσει κατά πόσο μία λειτουργία της οικονομικής οντότητας είτε συνολικά είτε αποτελεσματικά εκτελείται σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια που διέπουν τον αντίστοιχο κλάδο. Αυτός ο έλεγχος δεν είναι απαραίτητο να είναι χρηματοοικονομικής φύσεως. Σε περίπτωση που ο ελεγκτής κρίνει ότι υπάρχει κάποιο πρόβλημα μπορεί να προτείνει λύσεις για την βελτίωσή του.
- **Έλεγχος αποδοτικότητας.** Ο έλεγχος αυτός έχει ως σκοπό να αξιολογήσει την αποδοτικότητα της Διοίκησης της οικονομικής οντότητας. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται οι στόχοι που έχει θέσει η διοίκηση και κατά πόσο αυτοί έχουν υλοποιηθεί. Η αποδοτικότητα της επιχείρησης μπορεί να αξιολογηθεί είτε από το δείκτη συνολικής αποδοτικότητας, είτε από το δείκτη γενικής ρευστότητας είτε από το περιθώριο κέρδους. Πληροφοριακά ο έλεγχος αυτός απασχολεί κυρίως τους εσωτερικούς ελεγκτές που θέλουν να ελέγχουν αν η διαδικασία που ακολουθεί η επιχείρηση στην οποία εργάζονται φέρνει θετικά αποτελέσματα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι υπάρχουν περιπτώσεις που ο έλεγχος αυτός

²¹ Παπαστάθης Παντελής (2014), «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος και η Πρακτική Εφαρμογή του»

²² Παπαστάθης Παντελής (2014), «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος και η Πρακτική Εφαρμογή του»

φέρνει αρνητικά αποτελέσματα. Αυτό συμβαίνει διότι τα μέλη της διοίκησης μετά τον έλεγχο μπορεί να αποθαρρυνθούν και να μην αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Επομένως, υπάρχει το ενδεχόμενο να φέρει αρνητικά αποτελέσματα και να έχει αντίκτυπο στην επιχείρηση.

- **Ειδικοί έλεγχοι.** Ειδικός είναι ο έλεγχος που πραγματοποιείται από ελεγκτές όμως δεν ανήκει στις παραπάνω κατηγορίες που αναφέρθηκαν. Ένας τέτοιος έλεγχος είναι ο δικαστικός που είναι πολύ πιθανό οι εξωτερικοί ελεγκτές να χρειαστούν εμπειρογνώμονες και άλλα πρόσωπα με συγκεκριμένη κατάρτιση και γνώση στο συγκεκριμένο θέμα.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά τα είδη ελέγχων που αναφέραμε παραπάνω.

Πίνακας 4. Πίνακας ειδών ελέγχου

Είδη Ελέγχου	Σκοπός Ελέγχου
Χρηματοοικονομικός	Εξετάζει την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων.
Συμμόρφωσης	Εξετάζει κατά πόσο η οικονομική οντότητα συμμορφώνεται με τους κανόνες που έχουν διατυπωθεί.
Λειτουργικός	Εξετάζει κατά πόσο η επιχείρηση λειτουργεί αποτελεσματικά κάτω από συγκεκριμένα κριτήρια.
Αποδοτικότητας	Εξετάζει κατά πόσο οι στόχοι που έχει θέσει η διοίκηση έχουν υλοποιηθεί.
Ειδικός	Πραγματοποιείται από ελεγκτές και από ειδικούς επαγγελματίες πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα.

2.7 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Κάθε οικονομική μονάδα διέπεται από διαφορετικούς νόμους και κανόνες. Γενικότερα, η φύση κάθε εταιρείας είναι διαφορετική επομένως απαιτείται διαφορετικός έλεγχος για κάθε μία από αυτές. Άρα, ο επικεφαλής της κάθε επιχείρησης είναι αυτός που πρέπει να προσεγγίσει και να αξιολογήσει τα είδη των ελέγχων έτσι ώστε να δει τι έλεγχος πρέπει να εφαρμοστεί.

Οι έλεγχοι που υπάγονται σε κάθε οικονομική μονάδα διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:²³ Ανάλογα με το σκοπό τους, την έκτασή τους, τη διάρκειά τους και τέλος το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο. Αναλυτικότερα²⁴:

Ανάλογα με το σκοπό τους διακρίνονται στους προληπτικούς και κατασταλτικούς ελέγχους. Ο **προληπτικός έλεγχος** έχει ως στόχο την πρόληψη τυχόν σφαλμάτων πριν από το ξεκίνημα των συναλλαγών. Για παράδειγμα, στην έκδοση κάποιου εντάλματος πληρωμής και σκοπός του είναι η πρόληψη ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων. Ο έλεγχος αυτός οργανώνεται από την ίδια την οικονομική μονάδα. Σε αντίθεση με τον προληπτικό ο **κατασταλτικός έλεγχος** έχει ως στόχο την απόκρυψη σφαλμάτων και γίνεται μετά την ολοκλήρωση των συναλλαγών. Ο έλεγχος αυτός διενεργείται εκ των υστέρων και έχει ως σκοπό να επιβεβαιώσει αν έχουν εφαρμοστεί όλες οι διαδικασίες, αν έγιναν όλα όπως έπρεπε αποτελεσματικά και αποδοτικά. Τέλος, στον έλεγχο αυτό εντοπίζονται λάθη, παραλείψεις, κλοπές ή ατασθαλίες που πιθανόν να έχουν γίνει.

Ως προς την έκτασή τους διαχωρίζονται σε γενικούς και ειδικούς ελέγχους. Ο **γενικός έλεγχος** διαχειρίζεται όλα τα θέματα της επιχείρησης και καλύπτει μία ή περισσότερες χρήσεις. Ένα τέτοιο είδος ελέγχου είναι ο έλεγχος ισολογισμού τέλους χρήσης ο οποίος διενεργείται από τους εξωτερικούς ελεγκτές. Αντίθετα, **ειδικός** είναι ο έλεγχος ο οποίος εξειδικεύεται σε ένα συγκεκριμένο θέμα ή σε ένα συγκεκριμένο τομέα. Για παράδειγμα, μπορεί να γίνει έλεγχος στις εισπράξεις, στις πληρωμές, στην παραγωγή κ.λ.π.

Ανάλογα με τη διάρκειά τους²⁵ υποδιαιρούνται σε μόνιμους, τακτικούς και έκτακτους ελέγχους. **Μόνιμος ή διαρκείς** είναι ο έλεγχος που πραγματοποιείται μόνιμα

²³ Αληφαντής Γεώργιος (2016), «Ελεγκτική βάση των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και των ΕΛΠ»

²⁴ Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

στην επιχείρηση για να καλύπτει τα θέματα της διαχείρισης. Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιείται κατά την εκτέλεση μίας οικονομικής πράξης ή μίας συναλλαγής. Εφαρμόζεται προληπτικά και διενεργείται από τα ίδια τα άτομα από το αντίστοιχο τμήμα καθώς και από τους προϊσταμένους αυτών. **Τακτικός ή περιοδικός** ονομάζεται ο έλεγχος που διενεργείται στο τέλος αλλά και ενδιάμεσα της χρήσης. Ο έλεγχος αυτός διενεργείται από τους εσωτερικούς ελεγκτές και επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα μέσα στη χρήση αλλά και στο τέλος που υποχρεούται να ελεγχθεί ο ισολογισμός. Τέλος, **έκτακτος ή περιστασιακός** είναι ο έλεγχος που εκτελείται σε περίπτωση ανάγκης. Ο έλεγχος αυτός εκτελείται κατόπιν εντολής του εσωτερικού ελέγχου είτε της διοίκησης είτε έπειτα από τυχόν καταγγελίες.

Η τελευταία κατηγορία σχετίζεται με **το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο** η οποία διακρίνεται στον **εσωτερικό έλεγχο** ο οποίος ελέγχεται από εσωτερικούς ελεγκτές που έχουν υπαλληλική σχέση με την εταιρεία και τον **εξωτερικό έλεγχο** που σε αντίθεση με τον εσωτερικό ελέγχεται από εξωτερικούς ελεγκτές με τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες.

Στις καλά οργανωμένες επιχειρήσεις αυτά τα είδη των ελέγχων συνυπάρχουν μεταξύ τους.²⁶ Συνήθως συνδυάζονται και αλληλοσυμπληρώνονται έτσι ώστε ο σκοπός που έχει η κάθε επιχείρηση να είναι περισσότερο αποτελεσματικός. Επίσης, με την αλληλουχία αυτών των ελέγχων τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν θα είναι αιτιολογημένα και τεκμηριωμένα. Εάν μία οικονομική οντότητα καταφέρει να έχει τον ιδανικό συνδυασμό αυτών τότε επιτυγχάνεται ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου το οποίο προσφέρει στους ενδιαφερόμενους όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που χρειάζονται για τη λήψη σωστών αποφάσεων.

Για την καλύτερη κατανόηση παρουσιάζονται οι έλεγχοι που αναφέραμε σε μορφή ενός πίνακα.

²⁵ Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

²⁶ Αληφαντής Γεώργιος (2016), «Ελεγκτική βάσει των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και των ΕΛΠ»

Πίνακας 5. Κατηγορίες ελέγχων

Κατηγορίες	Διάκριση Ελέγχου	Περιληπτικά
Ανάλογα με το σκοπό τους	Προληπτικός	Πρόληψη τυχόν σφαλμάτων
	Κατασταλτικός	Απόκρυψη σφαλμάτων μετά την ολοκλήρωση συναλλαγών
Ως προς την έκτασή τους	Γενικός	Διαχειρίζεται όλα τα θέματα της επιχείρησης
	Ειδικός	Εξειδικεύεται σε ένα συγκεκριμένο θέμα ή τομέα
Ανάλογα με τη διάρκειά τους	Μόνιμος ή διαρκής	Καλύπτει θέματα διαχείρισης
	Τακτικός ή περιοδικός	Διενεργείται στο τέλος και ενδιάμεσα της χρήσης από εσωτερικούς ελεγκτές
	Έκτακτος ή περιστασιακός	Εκτελείται σε περίπτωση ανάγκης
Ανάλογα με το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο	Εσωτερικό	Διενεργείται από εσωτερικό ελεγκτή που έχει υπαλληλική σχέση με την επιχείρηση
	Εξωτερικό	Διενεργείται από εξωτερικούς ελεγκτές με κατάλληλες γνώσεις

2.8 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Μία οικονομική οντότητα κατά τη διάρκεια των εργασιών που προσφέρει ταυτόχρονα αναλαμβάνει και διάφορες δεσμεύσεις.²⁷ Οι δεσμεύσεις αυτές αφορούν τρίτα πρόσωπα όπως για παράδειγμα τους μετόχους, τους πιστωτές, τους εργαζόμενους κ.λ.π. Οι υποχρεώσεις που έχει μία επιχείρηση να φέρει εις πέρας είναι πολλές και ποικίλες. Μέσα σε αυτές είναι και η υποχρέωση που έχει απέναντι στους μετόχους αλλά και τους δανειστές να μπορεί να διαχειρίζεται με αποδοτικό τρόπο τα κεφάλαια που της

²⁷ <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/242>

έχουν εμπιστευτεί. Επίσης, οφείλει να παράγει προϊόντα και υπηρεσίες που να ικανοποιούν το κοινωνικό σύνολο καθώς επίσης και να λειτουργεί μέσα στα πλαίσια που ορίζουν οι νόμοι, τα ήθη και τα έθιμα.

Τα τρίτα πρόσωπα που αναφέρθηκαν παραπάνω επιθυμούν να γνωρίζουν κατά πόσο ικανοποιούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής οντότητας. Επομένως, επιδιώκουν να ενημερώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα για την πορεία των εργασιών της επιχείρησης αλλά και τις προοπτικές που έχει. Πρακτικά, τα τρίτα πρόσωπα ενημερώνονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο από τις οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται. Μέσα από αυτές μπορούν να ενημερωθούν για την ικανότητα που έχει η επιχείρηση να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις τις για τις οποίες έχει δεσμευτεί όπως επίσης και για τη χρηματοοικονομική της θέση.

Σε αυτήν όμως τη φάση τίθεται το ερώτημα αν οι πληροφορίες που περιέχουν οι οικονομικές καταστάσεις είναι αξιόπιστες και αν αυτά που ισχυρίζεται η διοίκηση της οικονομικής οντότητας είναι ειλικρινή. Αυτό συμβαίνει διότι υπάρχει το ενδεχόμενο λόγω προσωπικών συμφερόντων να έχουν γίνει παρατυπίες και η λειτουργία της επιχείρησης να είναι αντίθετη προς το κοινωνικό συμφέρον.

Αυτό το ερώτημα καλείται να απαντήσει ο εξωτερικός ελεγκτής ο οποίος είναι ο τελευταίος άνθρωπος που θα διενεργήσει έλεγχο στις οικονομικές καταστάσεις. Είναι σημαντικό να εκφράσει τη γνώμη του για το πόσο αξιόπιστη και ειλικρινής είναι οι ισχυρισμοί των μελών της επιχείρησης για τις προοπτικές που έχει.

Η έκφραση γνώμης του ελεγκτή συμβάλλει στην προστασία των συμφερόντων των παρακάτω:

1. Του²⁸ κοινωνικού συνόλου από τυχόν παραβάσεις που μπορεί να έχει κάνει η επιχείρηση ή τυχόν παραπλανήσεις προς το καταναλωτικό κοινό.
2. Του δημοσίου γιατί ελέγχει το ενδεχόμενο απόκρυψης φορολογητέων κερδών ή την μη απόδοση παρακρατηθέντων φόρων κ.λ.π.
3. Τους μετόχους, τους δανειστές αλλά και τους προμηθευτές διότι φέρνει στη δημοσιότητα τυχόν αποκλίσεις που υπάρχουν στις οικονομικές καταστάσεις

²⁸ <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/242>

και τους επιτρέπει να αντλούν πληροφορίες που είναι αξιόπιστες όσο αφορά την αποδοτικότητα αλλά και την ρευστότητα της επιχείρησης.

4. Τους μελλοντικούς επενδυτές οι οποίοι μπορούν να ενημερωθούν για τυχόν δεσμεύσεις που έχει η επιχείρηση.
5. Το προσωπικό γιατί τους προστατεύει όσο αφορά τους μισθούς τους, την ασφάλισή τους κ.λ.π.

Ο ρόλος του ορκωτού ελεγκτή είναι πολύ σημαντικός και καθοριστικός για την επιχείρηση. Τεκμηριώνοντας τα πορίσματά του ενισχύει τη θέση της επιχείρησης ανάμεσα στους άλλους φορείς, δημιουργεί νέες ευκαιρίες επένδυσης, ενισχύει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και δημιουργεί μία ορθολογική κατανομή και εκμετάλλευση των οικονομικών πόρων της επιχείρησης.

Λόγω τα μεγάλης σπουδαιότητας του ρόλου του ορκωτού ελεγκτή είναι υποχρεωτικό από το νόμο όλες οι μεγάλες ανώνυμες εταιρείες να υποβάλλονται σε τακτικό έλεγχο από εξωτερικούς ελεγκτές. Με την διαβεβαίωση του ελεγκτή για την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων βοηθάει την επιχείρηση να επεκταθεί και σε άλλες χώρες. Για παράδειγμα, μπορεί να αντλήσει κεφάλαιο από διεθνή χρηματαγορά, να επεκτείνει τις εξαγωγές τις και σε άλλες χώρες ή ακόμα και να συγχωνεύσει την επιχείρηση με μία ξένη.

Είναι κατανοητό και με βάση όλα τα παραπάνω που αναφέρθηκαν ότι λόγο του σημαντικού ρόλου που έχει ο ορκωτός ελεγκτής σε μία επιχείρηση επιβάλλεται να έχει ιδιαίτερα προσόντα, υψηλό ήθος και υψηλή επιστημονική κατάρτιση. Βέβαια η καταλληλότητα των προσόντων του εξαρτάται και από το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον της χώρας στο οποίο ασκεί το επάγγελμά του.

2.9 ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Ο ορκωτός ελεγκτής για να μπορέσει να ανταποκριθεί όσο καλύτερα και αποτελεσματικά γίνεται στις απαιτήσεις που έχει το επάγγελμά του οφείλει να έχει τα ανάλογα προσόντα. Τα προσόντα²⁹ αυτά έχουν να κάνουν με την προσωπικότητά του,

²⁹ Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

την κατάρτισή του αλλά και την επαγγελματική του συγκρότηση. Τα προσόντα που πρέπει να έχει ο ελεγκτής είναι τα εξής:

- Ο ορκωτός ελεγκτής θα πρέπει να διαθέτει ήθος και ακεραίο χαρακτήρα. Θα πρέπει να είναι έντιμος, ειλικρινής αλλά και δίκαιος.
- Οφείλει να διαθέτει υψηλό επίπεδο εξειδικευμένων γνώσεων. Τις γνώσεις αυτές θα πρέπει να τις ανανεώνει και να τις εξελίσσει συνεχώς.
- Ο ορκωτός ελεγκτής υποχρεούται να έχει μεγάλη εμπειρία που αποκτάται μέσα από την μακροχρόνια απασχόλησή του στο επάγγελμα.
- Η κριτική του ικανότητα πρέπει να είναι αρκετά ανεπτυγμένη. Αυτό επιτυγχάνεται από τις γνώσεις και την εμπειρία του στο επάγγελμα.
- Είναι σημαντικό να διαθέτει ευχέρεια τόσο στον γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο έτσι ώστε να εκφράζεται σωστά.
- Η οργάνωσή του και οι διοικητικές ικανότητές του παίζουν σημαντικό ρόλο στη διενέργεια των ελέγχων.
- Η έφεση στο να αυτοσχεδιάζει και να επινοεί νέες μεθόδους και διαδικασίες είναι σημαντικό προσόν. Διότι με αυτό τον τρόπο θα μπορεί να προσεγγίζει ευκολότερα τυχόν περίπλοκες καταστάσεις.
- Ο ελεγκτής πρέπει να διαθέτει σιγουριά και αυτοπεποίθηση για τα συμπεράσματα που έχει καταλήξει έτσι ώστε να μπορεί να τα υποστηρίξει πλήρως.
- Επιπρόσθετα, θα βοηθήσει πολύ το έργο του η προθυμία του ελεγκτή να συνεργαστεί με τους ελεγχόμενους και τυχόν προηγούμενους ελεγκτές έτσι ώστε να αποκτήσει μία σχέση κατανόησης και αλληλοενημέρωσης.
- Τέλος, βασικό του προσόν πρέπει να είναι η εργατικότητα, η εμμονή και η επιμέλεια για το έργο που έχει αναλάβει να φέρει εις πέρας.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά τα προσόντα που οφείλει να έχει ο ορκωτός ελεγκτής.

Πίνακας 6. Προσόντα ορκωτού ελεγκτή

✓ Ακέραιο Χαρακτήρα	✓ Οργάνωση
✓ Έντιμος	✓ Διοικητικές ικανότητες
✓ Ειλικρινής	✓ Επινόηση νέων μεθόδων
✓ Δίκαιος	✓ Αυτοπεποίθηση
✓ Υψηλό επίπεδο γνώσεων	✓ Προθυμία συνεργασίας
✓ Εμπειρία	✓ Εργατικότητα
✓ Ανεπτυγμένη κριτική ικανότητα	✓ Εμμονή
✓ Ευχέρεια λόγου	✓ Επιμέλεια

2.10 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Όπως είναι γνωστό οι ορκωτοί ελεγκτές³⁰ δε θεωρούνται δημόσιοι υπάλληλοι όμως ασκούν ένα δημόσιο λειτούργημα. Οι επαγγελματίες όσο ασκούν την εργασία τους οφείλουν να είναι ανεξάρτητοι και να μην αφήνουν κανένα να παρεμβαίνει στο έργο τους. Ο ορκωτός ελεγκτής που ασκεί το έργο του έχει τις παρακάτω υποχρεώσεις:³¹

- Η έκφραση της γνώμης του πρέπει να είναι αμερόληπτη και ειλικρινής. Δηλαδή, να μην επηρεάζεται από οποιοδήποτε γεγονός. Για να γίνει αυτό οφείλει η πολιτεία να διαθέτει μέτρα που θα εξασφαλίζουν την ανεξαρτησία των ελεγκτών όπως επίσης και μέτρα που θα κάνει την αμοιβή τους διαπραγματεύσιμη.
- Για να μη δημιουργηθούν προβλήματα στο ελεγκτικό του έργο είναι υποχρέωσή του να μη δέχεται δώρα ή άλλες διευκολύνσεις από τον ελεγχόμενο.
- Επίσης, υποχρέωσή του είναι να μην αφήνει περιθώρια έτσι ώστε να δημιουργηθεί οικειότητα μεταξύ αυτού και του ελεγχόμενου γιατί αυτό θα μπορούσε να γίνει αιτία για αμφισβήτηση της αμεροληψίας του.
- Επιπλέον, δεν θα πρέπει να έχει καμία οικονομική ή άλλη σχέση πέραν της σχέσεως του ελεγκτή.
- Είναι σημαντικό να εκφράζει την άποψή του έχοντας όλα τα ελεγκτικά τεκμήρια που χρειάζεται.

³⁰ Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

³¹ Αληφαντής Γεώργιος (2010), «Ελεγκτική»

- Στις υποχρεώσεις του ελεγκτή είναι να παρέχει και συμβουλές ή υποδείξεις εφόσον του ζητηθεί ή το κρίνει αυτός απαραίτητο όσο αφορά την ορθή κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων κ.τ.λ.
- Επιπλέον, είναι υποχρέωσή του να τηρεί την εχεμύθεια που χρειάζεται για θέματα που αφορούν την οικονομική οντότητα που ελέγχει.
- Επίσης, ο ορκωτός ελεγκτής οφείλει να διενεργεί τον έλεγχο εντός εύλογου χρονικού διαστήματος όπως έχει συμφωνηθεί.

Με βάση τα παραπάνω που αναφέραμε διαμορφώσαμε πίνακα για την καλύτερη κατανόηση του τι είναι υποχρεωμένος να κάνει ο ορκωτός ελεγκτής και τι δεν πρέπει να κάνει.

Πίνακας 7. Υποχρεώσεις ορκωτού ελεγκτή

✓ Αμερόληπτη γνώμη	✗ Να μην δέχεται δώρα
✓ Ειλικρινής γνώμη	✗ Να μη δέχεται διευκολύνσεις από τον ελεγχόμενο
✓ Να έχει όλα τα τεκμήρια για να σχηματίσει άποψη	✗ Να μην αφήνει περιθώρια να δημιουργηθεί οικειότητα
✓ Να παρέχει συμβουλές εάν του ζητηθεί	✗ Να μην έχει καμία άλλη οικονομική σχέση με την ελεγχόμενη εταιρεία
✓ Να παρέχει υποδείξεις εάν είναι απαραίτητο	
✓ Να τηρεί εχεμύθεια	
✓ Να διενεργεί έλεγχο σε εύλογο χρονικό διάστημα	

2. 11 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΕΛΕΓΚΤΗ

Για τους ορκωτούς ελεγκτές η ανεξαρτησία έχει μεγάλη σημασία όταν είναι υποχρεωμένοι να προσφέρουν υπηρεσίες διασφάλισης. Στις υπηρεσίες αυτές ο ελεγκτής οφείλει να εκφράσει τη γνώμη του έτσι ώστε να αυξηθεί η εμπιστοσύνη προς τρίτα πρόσωπα. Η ανεξαρτησία είναι μία περίπλοκη έννοια η οποία εάν δεν κατανοηθεί σωστά έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία παρερμηνειών. Ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι

ανεξάρτητος και ανεπηρέαστος από κάθε ελεγχόμενο πελάτη. Σύμφωνα με τον κώδικα η ανεξαρτησία χωρίζεται σε δύο τομείς³².

Ανεξαρτησία στη σκέψη. Ο ελεγκτής καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου που διενεργεί οφείλει να βρίσκεται στη σωστή νοητική και ψυχική κατάσταση έτσι ώστε να παραμένει ανεπηρέαστος και αμετάβλητος σε κινδύνους που θα μπορούσαν να θίξουν την επαγγελματική του κρίση και έτσι να έχει τη δυνατότητα να παραμένει ακέραιος και αντικειμενικός.

Ανεξαρτησία στην εμφάνιση. Ο ορκωτός ελεγκτής για να μειώσει τον κίνδυνο να τεθεί υπό αμφισβήτηση από τρίτα πρόσωπα, θα πρέπει να αποφεύγει την εμπλοκή του σε καταστάσεις όπου θα δημιουργήσουν άσχημες εντυπώσεις.

Σημαντική προϋπόθεση είναι να ισχύουν ταυτόχρονα και οι δύο παραπάνω τομείς. Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι η ανεξαρτησία συνδέεται άμεσα με την ποιότητα του ελέγχου. Ως ποιότητα ελέγχου ορίζεται η πιθανότητα ο ελεγκτής πρώτον να ανακαλύψει ένα ουσιώδη σφάλμα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και δεύτερον να αποκαλύψει αυτό που βρήκε στην έκθεση ελέγχου. Η πιθανότητα που υπάρχει ένας επαγγελματίας ελεγκτής να αποκαλύψει το πρόβλημα που βρήκε έχει να κάνει με την εκπαίδευσή του, την τεχνική του κατάρτιση καθώς και την επιμέλεια που δείχνει κατά την εκτέλεση ενός ελέγχου. Επίσης, η πιθανότητα να αποκαλύψει αυτό που βρήκε εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ανεξαρτησία του ελεγκτή και πως θα ανταπεξέλθει σε κάποια ενδεχόμενη πίεση που θα του ασκηθεί από τον πελάτη με σκοπό να σιωπήσει για αυτό το θέμα.

2.12 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ

Υπάρχουν πολλοί ισχυρισμοί που αναφέρουν ότι η αφοσίωση στον Κώδικα Δεοντολογίας παίζει σημαντικό ρόλο στην κοινωνική καταξίωση των επαγγελματιών της ελεγκτικής. Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας τα μέλη που τον απαρτίζουν αναλαμβάνουν ευθύνη στους πελάτες τους όταν προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Ο Κώδικας Δεοντολογίας είναι φτιαγμένος έτσι ώστε να μπορεί να εξυπηρετήσει διάφορους σκοπούς. Αρχικά, αποτελεί ένα μέσο για τη ρύθμιση διάφορων θεμάτων

³² Αληφαντής Γεώργιος (2010), «Ελεγκτική»

επαγγελματικής συμπεριφοράς όπως για παράδειγμα την αποφυγή σε εμπλοκή με ασυμβίβαστες ενέργειες. Έπειτα αντιμετωπίζει τις ενδοεπαγγελματικές συμπεριφορές. Για παράδειγμα, τον ανταγωνισμό μεταξύ των ελεγκτών. Τέλος, μπορεί να διασφαλίσει ότι τουλάχιστον η πλειοψηφία των επαγγελματιών ακολουθεί συγκεκριμένα πρότυπα εργασίας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δημιουργεί στην κοινωνία την εικόνα ενός ομογενοποιημένου και αξιόπιστου επαγγέλματος.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας όλα τα μέλη που τον αποτελούν οφείλουν να εφαρμόζουν τις ρυθμίσεις του. Οι βασικές αρχές δεοντολογίας είναι πέντε και θέτουν ένα ευρύτερο πλαίσιο εφαρμογής αυτών των αρχών από τους επαγγελματίες ελεγκτές. Αυτές οι αρχές ισχύουν για όλους τους επαγγελματίες οι οποίοι προσφέρουν υπηρεσίες προς το κοινό ή απασχολούνται με μισθωτή σχέση εργασίας σε επιχειρήσεις ή οργανισμούς ιδιωτικού αλλά και δημόσιου τομέα.

Οι βασικές αρχές δεοντολογίας είναι οι εξής³³:

- **Ακεραιότητα.** Τον επαγγελματία ελεγκτή πρέπει να τον διέπει ευθύτητα, εντιμότητα αλλά οφείλει να είναι και δίκαιος κατά την παροχή των υπηρεσιών του.
- **Αντικειμενικότητα.** Ο ορκωτός ελεγκτής οφείλει να κατέχει την κρίση του ανεπηρέαστη διότι δεν του επιτρέπεται καμία προκατάληψη, μεροληψία, τυχόν σύγκρουση συμφερόντων ή ακόμα και κάποια επιρροή που ενδέχεται να του ασκήσουν άλλα πρόσωπα.
- **Επαγγελματική ικανότητα και επιμέλεια.** Τον ορκωτό ελεγκτή πρέπει να τον διακατέχει επιμέλεια και ικανότητα στις υπηρεσίες που προσφέρει στους πελάτες του. Επίσης, οι γνώσεις του καθώς και οι δεξιότητές του θα πρέπει να είναι ανάλογες με τις τρέχουσες εξελίξεις όπως επίσης και με την επικρατούσα νομοθεσία.
- **Εχεμύθεια.** Ο ορκωτός ελεγκτής οφείλει να είναι εχέμυθος όσο αφορά τις πληροφορίες που λαμβάνει γνώση κατά την εκτέλεση της εργασίας του και δεν πρέπει να τις αποκαλύπτει ποτέ και για κανένα λόγο. Επίσης, δεν πρέπει να χρησιμοποιήσει ποτέ αυτές τις πληροφορίες για συμφέρον δικό του ή τρίτων.

³³ Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

- **Επαγγελματική συμπεριφορά.** Ο επαγγελματίας ελεγκτής οφείλει να πράττει σύμφωνα με την καλή φήμη αλλά και την κοινωνική θέση που απαιτεί το επάγγελμα έτσι ώστε να αποφεύγεται οποιαδήποτε συμπεριφορά που μπορεί να γίνει αιτία για τη δυσφήμιση του επαγγέλματός του. Επίσης, όταν θα κάνει αναφορά στα προσόντα του, την επαγγελματική του εμπειρία αλλά και την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει οφείλει να είναι ρεαλιστικός και να αποφεύγει τις υπερβολές. Τέλος, δεν θα πρέπει να κάνει υποτιμητικές αναφορές ή συγκρίσεις για εργασία άλλων προσώπων γιατί είναι πολύ πιθανό να γυρίσουν σε βάρος του.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας έχει απειλές³⁴ οι οποίες θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τον επαγγελματία ελεγκτή σε ότι αφορά τη συμμόρφωση του με τις παραπάνω βασικές αρχές που αναφέρθηκαν. Οι απειλές αυτές κατατάσσονται στις παρακάτω κατηγορίες: **Σύγκρουση οικονομικών ή άλλων συμφερόντων.** Η σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να αφορά τον επαγγελματία ελεγκτή γιατί για παράδειγμα η οικονομική μονάδα που οφείλει να ελέγξει ανήκει σε κάποιο πρόσωπο από την άμεση οικογένειά του. Επομένως, αυτόματα παύει να είναι αντικειμενικός γιατί έχει στο μυαλό του και άλλα συμφέροντα. **Εξοικείωση και φιλικές σχέσεις.** Η ανάπτυξη στενών σχέσεων με άτομα από την επιχείρηση που πρέπει να ελέγξει ο ελεγκτής μπορεί να τον οδηγήσει να κινηθεί ευνοϊκά προς το συμφέρον αυτών των ανθρώπων. **Σύμπτωση κρινόμενου και κριτή.** Αυτός ο παράγοντας συμβαίνει στην περίπτωση που ο ελεγκτής καλείτε να αξιολογήσει μία απόφαση την οποία έχει λάβει ο ίδιος στο παρελθόν. **Συνηγορία.** Σε αυτή την περίπτωση ο ορκωτός ελεγκτής υποστηρίζει μία θέση τόσο πολύ που έχει ως αποτέλεσμα η κρίση του για αυτό το θέμα μετέπειτα να μην είναι αντικειμενική. **Απειλές.** Ο ορκωτός ελεγκτής αδυνατεί να έχει αντικειμενική κρίση λόγω κάποιων απειλών που μπορεί να δέχεται.

Για την αντιμετώπιση αυτών των απειλών ο Κώδικας έχει θέσει μέτρα προστασίας τα οποία είναι τα εξής: Καταρχήν έχει θέσει ένα απαιτούμενο επίπεδο σπουδών αλλά και εμπειρίας που πρέπει να έχουν οι ελεγκτές. Έπειτα, έχει θέσει συγκεκριμένα πρότυπα εργασίας που πρέπει να τηρούνται. Πριν την παράδοση της εργασίας του ελεγκτή στον πελάτη γίνεται επισκόπηση αυτής από κάποιο

³⁴ International Ethics Standards Board for Accountants, (Edition 2013 Part A) «Handbook of the code of Ethics for professional Accountants»

εξουσιοδοτημένο πρόσωπο. Επιπρόσθετα, υπάρχουν αρμόδια εποπτικά όργανα τα οποία παρακολουθούν την ποιότητα του έργου του ελεγκτή που προσφέρει. Τέλος, έχουν τεθεί από τις εταιρείες εσωτερικές δικλείδες για τον ελεγκτή έτσι ώστε να αντιμετωπισθούν οι παραπάνω απειλές.

Συνοπτικά, οι βασικές αρχές δεοντολογίας παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 8. Βασικές Αρχές Δεοντολογίας

Αρχές Δεοντολογίας	Σύντομη Περιγραφή
Ακεραιότητα	Θα πρέπει να είναι έντιμος και δίκαιος
Αντικειμενικότητα	Να έχει ανεπηρέαστη κρίση
Επαγγελματική ικανότητα και επιμέλεια	Να έχει ικανότητα και επιμέλεια στις υπηρεσίες που προσφέρει
Εχεμύθεια	Να μην αποκαλύπτει πληροφορίες
Επαγγελματική συμπεριφορά	Οφείλει να πράττει σύμφωνα με την καλή φήμη και θέση του επαγγέλματος

2.13 ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΗ

Παρακάτω παρουσιάζεται και αναλύεται η ευθύνη³⁵ που έχει ένας ελεγκτής απέναντι στους πελάτες του αλλά και στην κοινωνία. Ο ελεγκτής σε περίπτωση που γίνει κάτι έχει νομική ευθύνη, ευθύνη προς την ελεγχόμενη μονάδα, ηθική ευθύνη αλλά και ευθύνη προς τρίτους. Στο ελεγκτικό επάγγελμα υπάρχουν κανονισμοί που πρέπει να ισχύουν και να εφαρμόζονται έτσι ώστε να υπάρχει μία σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ ελεγκτών και πελατών.

Νομική ευθύνη. Ο ορκωτός ελεγκτής έχει νομική ευθύνη απέναντι στους πελάτες του αν λόγω αμέλειας, δόλου ή παραβίασης επαγγελματικού απορρήτου προκαλέσει ζημιά στην επιχείρηση. Η ευθύνη αυτή διακρίνεται σε αστική, ποινική και πειθαρχική. **Αστική** ονομάζεται η ευθύνη αποζημίωσης όπου συνήθως είναι εις

³⁵ Αληφαντής Γεώργιος (2016), «Ελεγκτική βάσει των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και των ΕΛΠ»

ολόκληρο και απεριόριστη. Δηλαδή, εάν για μία ζημιά που έχει προκληθεί ευθύνονται δύο ή περισσότερα άτομα τότε αυτός που έχει ζημιωθεί μπορεί να διεκδικήσει το σύνολο της αποζημίωσης από όποιον θέλει από αυτούς που ευθύνονται ανεξάρτητα από τον βαθμό που εμπλέκεται ο καθένας. Για παράδειγμα, αν αποδειχθεί ότι ο ελεγκτής διενέργησε πλημμελή έλεγχο στις οικονομικές καταστάσεις μίας εταιρείας τότε αυτός που έχει ζημιωθεί μπορεί να ζητήσει αποκλειστικά από τον ελεγκτή την αποζημίωσή του. **Ποινική** είναι η ευθύνη η οποία ανάλογα με τη νομοθεσία της κάθε χώρας διαφοροποιούνται και οι ποινές αυτής. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που ο ελεγκτής κατηγορείται για μη φύλαξη των φύλλων ελέγχου ή καταστροφή αυτών τότε οι ποινικές ευθύνες θα είναι βαριές. Τέλος, **πειθαρχική** ονομάζεται η ευθύνη την οποία διακατέχει στην αρμοδιότητά της η Επαγγελματική Ένωση των ορκωτών ελεγκτών. Όμως με μία σειρά από σκάνδαλα που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια αποφάσισαν η εποπτεία του επαγγέλματος να ανατεθεί σε ανεξάρτητες αρχές έτσι ώστε να γίνει πιο ουσιαστική.

Ευθύνη προς την ελεγχόμενη μονάδα.³⁶ Ο ορκωτός ελεγκτής που προσλαμβάνεται για τον έλεγχο μίας επιχείρησης έχει την ευθύνη να φέρει εις πέρας το συμφωνηθέν συμβόλαιο με τρόπο που να είναι αντάξιος της επαγγελματικής του ιδιότητας. Στην περίπτωση που προκληθεί κάποια ζημιά με δική του υπαιτιότητα τότε είναι υποχρεωμένος να αποζημιώσει την επιχείρηση. Ο ορκωτός ελεγκτής μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος απέναντι στους πελάτες του για τα παρακάτω: **Απάτη.** Ο ορκωτός κατηγορείται για απάτη όταν εν γνώσει του ενώ διαπιστώθηκαν λάθη κατά τον έλεγχο τα απέκρυψε ή αν λόγω έλλειψης γνώσεων του παρέλειψε ουσιώδη σφάλματα. **Αμέλεια.** Για να κατηγορηθεί ένας ορκωτός για αμέλεια θα πρέπει κατά τον έλεγχο να επιδείξει αδιαφορία και απροθυμία. Εάν όμως ο επιχειρηματίας θέλει να ζητήσει αποζημίωση από τον ελεγκτή θα πρέπει να αποδείξει ότι υπήρχαν λάθη στις οικονομικές καταστάσεις τα οποία δεν παρατήρησε ο ελεγκτής και για αυτό το λόγο δεν λήφθηκαν σωστές αποφάσεις για την επιχείρηση. **Αθέτηση συμφωνίας.** Στην περίπτωση που από τη μεριά του ελεγκτή υπάρξει αθέτηση συμφωνίας και προκληθεί κάποια ζημιά από αυτό ή υπάρξει μικρότερη ωφέλεια από την αναμενόμενη τότε ο πελάτης μπορεί να ζητήσει αποζημίωση από τον ελεγκτή. Για παράδειγμα, εάν στον έλεγχο ο ορκωτός περιορίσει την έκτασή του από αυτό που έχει συμφωνηθεί και προκληθεί κάποια ζημιά από αυτό τότε μπορεί ο πελάτης να ζητήσει αποζημίωση.

³⁶ Αληφαντής Γεώργιος (2016), «Ελεγκτική βάσει των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και των ΕΛΠ»

Δημοσίευση και εχεμύθεια. Ο ελεγκτής δεν θα πρέπει κατά τον έλεγχο και μετά το πέρας του ελέγχου να αποκαλύψει και να δημοσιεύσει με οποιοδήποτε τρόπο στοιχεία που μπορεί να γίνουν αιτία για ζημιά στην επιχείρηση.

Ηθική ευθύνη. Ο ορκωτός ελεγκτής έχει ηθική ευθύνη απέναντι στην κοινωνία και τους πελάτες του. Η ευθύνη αυτή επιβάλλεται με τον επαγγελματικό κώδικα συμπεριφοράς τον οποίο δημιούργησε το σώμα ορκωτών ελεγκτών. Ο κώδικας αυτός εφαρμόζεται οικιοθελώς από τους ελεγκτές. Στόχος του είναι να αναγνωριστεί η κοινωνική ευθύνη και η διάσταση του επαγγέλματος. Με τον τρόπο αυτό ο πελάτης εμπιστεύεται καλύτερα τον ορκωτό ώστε να του παρέχει συγκεκριμένες υπηρεσίες. Επίσης, ο κώδικας ηθικής δεν έχει συγκεκριμένους κανόνες αλλά αυτοί δημιουργούνται με την πείρα και την άσκηση του κάθε ελεγκτή. Συνοψίζοντας, βάση αυτού ο ελεγκτής οφείλει να είναι εχέμυθος, αντικειμενικός, δίκαιος και ικανός απέναντι στους πελάτες του.

Ευθύνη προς τρίτους.³⁷ Ο ελεγκτής έχει ευθύνη απέναντι σε τρίτους όπως για παράδειγμα προμηθευτές, μελλοντικούς επενδυτές και οφείλει να τους αποζημιώσει σε περίπτωση που ζημιωθούν. Όμως οι τρίτοι αυτοί δεν αποτελούν μέλη των συμβαλλόμενων στη συμφωνία που γίνεται για τον έλεγχο και έτσι δεν έχουν κάποιο νόμιμο συμφέρον για ζημιά που έχει σχέση με τον έλεγχο και τον ελεγκτή. **Αποκάλυψη απάτης ή λάθους.** Ευθύνη για απάτη μπορεί να έχει ένας ελεγκτής στην περίπτωση όπου ένας υπάλληλος μίας οικονομικής μονάδας κάνει ένα ακούσιο ή εκούσιο λάθος στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και ο ελεγκτής δεν καταφέρει να το αποκαλύψει. Επίσης, μπορεί να πέσει θύμα οργανωμένης απάτης όπου ενώ εφαρμόζει όσα λένε τα ελεγκτικά πρότυπα δεν ανακαλύπτει την απάτη και βεβαιώνει την ορθότητα των λογιστικών καταστάσεων. Στις περιπτώσεις αυτές εάν κάποιος τρίτος βασιστεί στις οικονομικές καταστάσεις και ζημιωθεί μπορεί να ζητήσει αποζημίωση από τον ελεγκτή. **Παραπλανητικές λογιστικές καταστάσεις.** Ο ελεγκτής είναι υπεύθυνος για την ακριβή παρουσίαση των λογιστικών καταστάσεων αλλά όχι και για τα μέγεθος που περιλαμβάνουν. Όμως, θα πρέπει τα συμπεράσματά τους να παρουσιάζουν την αληθή εικόνα της επιχείρησης έτσι ώστε να ενημερώνονται σωστά οι τρίτοι.

³⁷ Αληφαντής Γεώργιος (2016), «Ελεγκτική βάσει των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και των ΕΛΠ»

Για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω όρων συνοψίζουμε την ευθύνη του ελεγκτή στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 9. Ευθύνη Ελεγκτή

Μορφές Ευθύνης	Διάκριση	Σύντομη Περιγραφή
Νομική Ευθύνη	Αστική	Αποζημίωση εις ολόκληρο και απεριόριστη
	Ποινική	Διαφοροποιείται ανάλογα με τη νομοθεσία της κάθε χώρας
	Πειθαρχική	Είναι αρμοδιότητα της επαγγελματικής ένωσης ορκωτών ελεγκτών
Ευθύνη ως προς την ελεγχόμενη μονάδα	Απάτη	Διαπιστώθηκαν λάθη τα οποία απέκρυψε
	Αμέλεια	Αδιαφορία και απροθυμία κατά τον έλεγχο
	Αθέτηση Συμφωνίας	Σε περίπτωση που προκληθεί ζημιά και αθέτηση συμφωνίας
	Δημοσίευση και εχεμύθεια	Να αποκαλύψει ή να δημοσιεύσει στοιχεία της επιχείρησης
Ηθική ευθύνη	Στην κοινωνία	Επιβάλλεται από τον επαγγελματικό κώδικα συμπεριφοράς
	Στους πελάτες	
Ευθύνη προς τρίτους	Αποκάλυψη απάτης ή λάθους	Εάν δεν καταφέρει να αποκαλύψει κάποιο ακούσιο ή εκούσιο λάθος
	Παραπλανητικές λογιστικές καταστάσεις	Έχει ευθύνη για την ακριβή παρουσίαση των λογιστικών καταστάσεων

2.14 ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Τα διεθνή πρότυπα ελέγχου³⁸ έχουν τεθεί σε εφαρμογή και στην Ελλάδα και ο ρόλος τους είναι πολύ σημαντικός. Διακρίνονται σε τρία στάδια με πρώτο στάδιο την εκτίμηση των κινδύνων, την αντιμετώπισή τους και τέλος την αναφορά τους στην έκθεση ελέγχου.³⁹ Παρακάτω, θα γίνει μία αναφορά στα διεθνή πρότυπα ελέγχου τα οποία σχετίζονται άμεσα με τον εξωτερικό έλεγχο⁴⁰.

ΔΠΕ 200: Γενικοί στόχοι του ανεξάρτητου ελεγκτή και η διενέργεια ελέγχου σύμφωνα με τα ΔΠΕ.⁴¹ Σύμφωνα με αυτό το ΔΠΕ καθορίζεται ότι ο στόχος του ελεγκτή θα πρέπει να είναι η ορθή διατύπωση της γνώμης του για τις οικονομικές καταστάσεις έχοντας σωστή επαγγελματική κρίση και σκεπτικισμό. Δηλαδή, θα πρέπει κατά τη διάρκεια του ελέγχου να μπορεί να εκτιμά τους κινδύνους, να έχει αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια και τέλος να μπορεί να σχηματίσει ορθή γνώμη για τις οικονομικές καταστάσεις. Για να γίνει αυτό θα πρέπει να συμμορφώνεται με τον «Κώδικα Δεοντολογίας». Δηλαδή, να είναι ακέραιος, αντικειμενικός, εχέμυθος και να διαθέτει επαγγελματική επάρκεια.

ΔΠΕ 210: Συμφωνία επί των όρων ανάθεσης ελέγχου. Στο συγκεκριμένο ΔΠΕ αναλύονται οι ευθύνες που έχει ο ελεγκτής όσο αφορά τους όρους που θα τεθούν με την διοίκηση της ελεγχόμενης επιχείρησης. Οι όροι αυτοί θα πρέπει να καταγραφούν και να υπογραφούν από τους ενδιαφερόμενους. Η επιστολή θα πρέπει να περιλαμβάνει το είδος του ελέγχου, τις ευθύνες του ελεγκτή και της διοίκησης όπως επίσης και επιπρόσθετα στοιχεία που θεωρούν σημαντικά.

ΔΠΕ 240: Ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη στον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων. Η βασική ευθύνη του ελεγκτή είναι να μπορεί να εντοπίσει την απάτη. Η απάτη μπορεί να γίνει από οποιοδήποτε άτομο έχει υπαλληλική σχέση με την επιχείρηση αλλά μπορεί να γίνει και από την ίδια την διοίκηση. Για το λόγο αυτό ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίσει τους κινδύνους απάτης, να έχει συλλέξει κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια και να ξέρει πώς να αντιδράσει σε περίπτωση

³⁸ Βελέντζας Γιάννης, Καρτάλης Νικόλαος, Μπρόνη Γεωργία (2013), «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος»

³⁹ Βελέντζας Γιάννης, Καρτάλης Νικόλαος, Μπρόνη Γεωργία (2013), «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος»

⁴⁰ Λουμιώτης Βασίλειος, Τζίφας Βασίλειος (2012), «Βασικές οδηγίες εφαρμογής διεθνών προτύπων ελέγχου»

⁴¹ Βελέντζας Γιάννης, Καρτάλης Νικόλαος, Μπρόνη Γεωργία (2013), «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος»

απάτης. Βασικό όμως ρόλο παίζει η γνώση που διαθέτει ο ελεγκτής έτσι ώστε να μπορεί να εντοπίσει έγκαιρα την απάτη και να μπορεί να εξετάσει τυχόν ενδείξεις που υπάρχουν και αφορούν την εντιμότητα της διοίκησης.

ΔΠΕ 330: Οι αντιδράσεις του ελεγκτή στους εκτιμώμενους κινδύνους. Το συγκεκριμένο ΔΠΕ αναφέρεται στα μέτρα που πρέπει να πάρει ο ορκωτός ελεγκτής έτσι ώστε να μπορεί να αντιδράσει στους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος. Για παράδειγμα, θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογήσει εάν οι δικλείδες που αφορούν τον εντοπισμό ουσιωδών σφαλμάτων λειτουργούν σωστά. Γενικότερα, θα πρέπει να είναι σε θέση να μπορεί να σχεδιάσει τις αντιδράσεις του για την έγκαιρη αντιμετώπιση ουσιώδους σφάλματος.

ΔΠΕ 500: Ελεγκτικά τεκμήρια.⁴² Το συγκεκριμένο ΔΠΕ αναφέρεται στην ικανότητα του ελεγκτή να χρησιμοποιήσει διαδικασίες οι οποίες θα είναι κατάλληλες να συλλέξει ελεγκτικά τεκμήρια τα οποία θα του δώσουν την δυνατότητα να εκφράσει τη γνώμη του. Το μεγαλύτερο μέρος της δουλειάς του ελεγκτή είναι να καταφέρει να συλλέξει ελεγκτικά τεκμήρια τα οποία θα είναι αξιόπιστα και θα μπορεί να στηριχτεί σε αυτά.

ΔΠΕ 505: Εξωτερικές επιβεβαιώσεις.⁴³ Όπως το ΔΠΕ 500 έτσι και αυτό αναφέρεται στα ελεγκτικά τεκμήρια και ποια μπορεί να είναι πιο αξιόπιστα. Αναφέρει λοιπόν ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια τα οποία αποκτώνται από τρίτες πηγές είναι πιο αξιόπιστα απ' ό,τι τα τεκμήρια που αποκτώνται από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα. Επίσης, πιο αξιόπιστα θεωρούνται και τα τεκμήρια τα οποία είναι σε έντυπη μορφή.

ΔΠΕ 610: Χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών. Ο εξωτερικός ελεγκτής όταν σκοπεύει να χρησιμοποιήσει την εργασία του εσωτερικού ελεγκτή φέρει την ίδια ευθύνη. Καταρχήν, θα πρέπει να κρίνει εάν η εργασία αυτή είναι επαρκής για το συγκεκριμένο έλεγχο όπως επίσης και σε τι βαθμό σκοπεύει να χρησιμοποιήσει αυτή την εργασία. Επίσης, θα πρέπει να είναι σε θέση να κρίνει την αντικειμενικότητα, την ικανότητα και την επιμέλεια που δείχνει στη δουλειά του ο

⁴² Λουμιώτης Βασίλειος, Τζίφας Βασίλειος (2012), «Βασικές οδηγίες εφαρμογής διεθνών προτύπων ελέγχου»

⁴³ Βελέντζας Γιάννης, Καρτάλης Νικόλαος, Μπρώνη Γεωργία (2013), «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος»

εσωτερικός ελεγκτής. Τέλος, για να μπορέσει να χρησιμοποιήσει τα στοιχεία θα πρέπει να έχει την κατάλληλη επικοινωνία με τον εσωτερικό ελεγκτή.

ΔΠΕ 700: Διαμόρφωση γνώμης και έκθεση επί των οικονομικών καταστάσεων. Στο ΔΠΕ 700 αναφέρεται η ευθύνη του ελεγκτή να διαμορφώσει τη γνώμη του από τον έλεγχο που διενέργησε ο οποίος θα πρέπει να έχει βασιστεί στα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου. Σύμφωνα με το ΔΠΕ ορίζεται συγκεκριμένη δομή που θα πρέπει να έχει η έκθεσή του. Η γνώμη του θα πρέπει να διαμορφώνεται από τα συμπεράσματά που απέκτησε από τα ελεγκτικά τεκμήρια και θα πρέπει να είναι σαφής. Τέλος, θα πρέπει να αναφέρει εάν τα συμπεράσματά του περιέχουν κάποια ανακρίβεια.

ΔΠΕ 705:⁴⁴ Διαφοροποιήσεις στη γνώμη στην έκθεση του ανεξάρτητου ελεγκτή. Υπάρχει η περίπτωση είτε γιατί τα ελεγκτικά τεκμήρια να μην ήταν επαρκή και κατάλληλα είτε γιατί οι οικονομικές καταστάσεις να περιέχουν κάποιο ουσιώδες σφάλμα ο ελεγκτής να πρέπει να διαμορφώσει διαφοροποιημένη γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει να διατυπώσει παρατηρήσεις. Τότε ο ελεγκτής θα αναφέρει ότι έχει «γνώμη με επιφύλαξη» είτε «αρνητική γνώμη» είτε «αδυναμία έκφρασης γνώμης». Σε κάθε περίπτωση ο ελεγκτής οφείλει να ενημερώσει τους υπεύθυνους ότι στην έκθεσή του θα έχει διαφοροποιημένη γνώμη.

ΔΠΕ 720:⁴⁵ Οι ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με άλλες πληροφορίες σε έγγραφα που περιέχουν οι ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις. Ο ορκωτός ελεγκτής έχει ευθύνη σε περίπτωση που βρεθούν έγγραφα με άλλες πληροφορίες. Τέτοια έγγραφα μπορεί να είναι οι ετήσιες εκθέσεις που εκδίδονται για τους ιδιοκτήτες. Ο ελεγκτής οφείλει να τα μελετήσει και να διαπιστώσει εάν υπάρχουν ασυνέπειες όσο αφορά τις οικονομικές καταστάσεις. Σε περίπτωση που υπάρχει ασυνέπεια οφείλει να ενημερώσει τους ενδιαφερόμενους και αν θεωρήσει σκόπιμο ότι οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να αναθεωρηθούν τότε θα πρέπει να εκφράσει τη γνώμη του σύμφωνα με το ΔΠΕ 705 που αναφέραμε παραπάνω.

⁴⁴ Λουμιάτης Βασίλειος, Τζίφας Βασίλειος (2012), «Βασικές οδηγίες εφαρμογής διεθνών προτύπων ελέγχου»

⁴⁵ Βελέντζας Γιάννης, Καρτάλης Νικόλαος, Μπρώνη Γεωργία (2013), «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος»

2.15 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από τη μελέτη της βιβλιογραφίας προβάλλεται η αναγκαιότητα του ελέγχου προκειμένου οι οικονομικές οντότητες να πετύχουν έναν από τους πιο σημαντικούς τους στόχους που είναι η αποτελεσματική διαχείριση. Πιο συγκεκριμένα, οι οικονομικές μονάδες ωφελούνται πολλαπλά από τον εξωτερικό έλεγχο. Επίσης, πιστοποιείται η αξιοπιστία, η εγκυρότητα αλλά και η νομιμότητα των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης επιχείρησης. Αυξάνεται η αποδοτικότητά της και γενικά αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα για την βιωσιμότητα και την ανάπτυξή της.

Με τον εξωτερικό έλεγχο η επιχείρηση εξασφαλίζει την συνεχή βελτίωση του Εσωτερικού Ελέγχου αλλά και του λογιστικού συστήματος. Αυτό θα συμβεί μέσω των παρατηρήσεων και των διορθώσεων που θα κάνει ο Ορκωτός Ελεγκτής.

Για να ισχύουν όλα τα παραπάνω θα πρέπει από μέρους του ο ελεγκτής να παραμένει ανεπηρέαστος και αντικειμενικός όπως επίσης και να διενεργεί τον έλεγχο με μεγάλη προσοχή και υπευθυνότητα. Οφείλει να ακολουθεί πιστά των Κώδικα Δεοντολογίας που τον διέπει όπως επίσης και τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου.

Όπως σε όλα τα επαγγέλματα έτσι και σε αυτό του εξωτερικού ελεγκτή απαιτείται ειδική εμπειρία. Επομένως, είναι λογικό και αυτονόητο πως ο ορκωτός ελεγκτής δεν μπορεί να υποσχεθεί ότι θα διεκπεραιώσει την εργασία του χωρίς σφάλματα ή παραλείψεις. Αναλαμβάνει όμως την υποχρέωση ότι με τα κατάλληλα μέτρα που θα λάβει και την υπευθυνότητα που οφείλει να τον διέπει θα μειώσει πολύ την πιθανότητα λάθους ή παράλειψης.

Τα αρμόδια στελέχη της κάθε επιχείρησης οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τη γνώμη του ελεγκτή καθώς λόγω του επαγγέλματος του έχει πολύ μεγάλη εμπειρία και περισσότερες γνώσεις που μπορούν να φανούν πολύ χρήσιμες για την βελτίωση της ελεγχόμενης οικονομικής οντότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: CASE STUDY – ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρόν κεφάλαιο θεωρήσαμε σκόπιμο να αναφερθούμε σε κάποια λογιστικά σκάνδαλα. Αρχικά, κάναμε αναφορά για την ίδρυση της κάθε εταιρείας, την εξέλιξή της στο συγκεκριμένο κλάδο αλλά και την κατάληξή της.

Έπειτα προσπαθήσαμε να συνδέσουμε στην κάθε περίπτωση τον ρόλο που έπαιξε ο Ορκωτός Ελεγκτής ή η ελεγκτική εταιρεία που είχε αναλάβει τον έλεγχο της επιχείρησης. Όπως θα δούμε και στις παρακάτω περιπτώσεις ο ορκωτός ελεγκτής σχετίζεται άμεσα με τα λογιστικά σκάνδαλα. Αυτό συμβαίνει διότι είτε με το δικό του τρόπο συνεργεί σε αυτό είτε από αμέλειά του δεν εντοπίζει κατά τον έλεγχο την απάτη. Τέλος, για να κατανοήσουμε καλύτερα τον ρόλο που έπαιξε ο ορκωτός ελεγκτής στα παρακάτω σκάνδαλα θεωρήσαμε σκόπιμο να συνοψίσουμε τι πραγματικά έπρεπε να κάνει έτσι ώστε να δούμε αναλυτικά παρακάτω τι τελικά έκανε.

Αναφορικά τα σκάνδαλα τα οποία μελετήσαμε είναι τα εξής: 1. Enron Corporation 2. World Com 3. Parmalat 4. Lehman Brothers Holdings Inc. 5. Ασπίς Πρόνοια 6. Τράπεζα Κρήτης

3.2 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Η ελεγκτική εταιρεία καθώς και ο ορκωτός ελεγκτής που θα επιλεγθεί από μία οικονομική οντότητα έτσι ώστε να διενεργήσει έλεγχο έχει πολύ μεγάλη ευθύνη προς αυτήν αλλά και προς τους επενδυτές.

Το σημαντικότερο απ' όλα που οφείλει να κάνει ο ορκωτός ελεγκτής είναι να εκφράσει τη γνώμη του για το αν οι οικονομικές καταστάσεις πληρούν τις προϋποθέσεις της ορθότητας και της νομιμότητας που χρειάζεται όπως επίσης να εκφράσει τη γνώμη του για το αν η εικόνα της περιουσιακής κατάστασης που παρουσιάζεται κατά την ημερομηνία του ισολογισμού είναι ακριβοδίκαιη.

Ο ελεγκτής για να μπορέσει να επιτύχει τα παραπάνω απαιτείται να διαθέτει τα εφόδια και τις γνώσεις που χρειάζεται για να είναι σε θέση να ελέγξει την αυθεντικότητα των στοιχείων που αναγράφονται στον ισολογισμό, να μπορεί να

κοιτάξει αν όλα τα στοιχεία είναι καταχωρημένα και ταξινομημένα σωστά. Επίσης, πρέπει να είναι σε θέση να μπορεί να τσεκάρει τυχόν αριθμητικά λάθη ή παραλείψεις στα βιβλία. Τέλος, είναι υποχρέωσή του να ελέγξει την νομιμότητα των πράξεων. Δηλαδή, να μπορεί να τσεκάρει εάν όλες οι συναλλαγές που αναγράφονται είναι πραγματικές.

Υποχρέωση του ελεγκτή είναι να καταγράψει όλα τα παραπάνω στην έκθεση ελέγχου όπου εκεί θα αναφέρει τη γνώμη του για τον έλεγχο που διενεργήθηκε καθώς επίσης και να προβεί σε πιστοποιητικό ελέγχου προς το διοικητικό συμβούλιο αλλά και τη γενική συνέλευση με απόλυτο ήθος και αμεροληψία χωρίς να επηρεάζεται από εξωγενείς παράγοντες.

Είναι πολύ σημαντικό να αναφέρουμε ότι ο εξωτερικός έλεγχος πρέπει να είναι σωστά οργανωμένος. Επίσης, απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο εξωτερικός ελεγκτής να μη σχετίζεται με κανένα τρόπο με τα άτομα που διοικούν την επιχείρηση ακόμα και αν παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε αυτήν. Όταν ο ορκωτός ελεγκτής δεν έχει καμία σχέση με την ελεγχόμενη οντότητα τότε η γνώμη του μπορεί να είναι ανεπηρέαστη γιατί δεν θα υπάρχουν τυχόν προσωπικά συμφέροντα που θα του δίνουν το κίνητρο να αποκρύψει στοιχεία. Η γνώμη του θα πρέπει να εκφράζεται με ήθος, εντιμότητα αλλά και ειλικρίνεια.

Παρακάτω θα δούμε αναλυτικά εάν οι ελεγκτές έδρασαν με βάση τους βασικούς κανόνες που αναφέρθηκαν ή εάν προέβησαν σε ατασθαλίες και σε τι βαθμό. Θα αναφερθεί αναλυτικά ο ρόλος που είχαν στα σκάνδαλα και ποιος τελικά ήταν ο ρόλος τους σε αυτά.

3.3 ENRON CORPORATION

Η εταιρεία Enron Corporation⁴⁶ η οποία ήταν Αμερικάνικη ιδρύθηκε το 1985. Αρχικά, η εταιρεία ασχολούνταν με την παροχή φυσικού αερίου. Το 1989 η Enron επεκτάθηκε κάνοντας εμπορία φυσικού αερίου όπως επίσης ασχολήθηκε και με τα οικονομικά συμβόλαια που είχαν να κάνουν με αυτό. Η εξέλιξή της συνεχίζει καθώς το 1994 άρχισε την εμπορία ηλεκτρικού ρεύματος όπως επίσης και με τα συμβόλαια τα

⁴⁶ <http://www.investopedia.com/updates/enron-scandal-summary/>

οποία σχετίζονται με αυτό το κομμάτι. Η ανοδική πορεία της είναι ραγδαία όπου το 1999 καταφέρνει να αποκτήσει δική της ιστοσελίδα στο διαδίκτυο και γίνεται μία εταιρεία παγκόσμιας εμπορίας ενέργειας και συμβολαίων. Όπως παρατηρούμε η επιχείρηση μέσα σε λίγα χρόνια μετατρέπεται από εταιρεία σε παγκόσμιο ηγέτη όσο αφορά το συγκεκριμένο κλάδο. Η αξία των μετοχών της είχε φτάσει τα 45\$/μετοχή και το 2000 σχεδόν διπλασιάζεται αφού η τιμή της ανέρχεται στα 91\$/μετοχή.

Ένα αναπάντεχο γεγονός λαμβάνει χώρα το 2001⁴⁷ όπου με ένα ανώνυμο γράμμα που έγραφε ο πρόεδρος της εταιρείας Sherron Watkins προς τον επικεφαλής του ανώτατου διοικητικού στελέχους Kenlay φέρνει τα πάνω κάτω στην Enron Corporation. Πιο συγκεκριμένα, στο γράμμα του ανέφερε ότι αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα με κάποιες συνεργασίες που έχει κάνει. Τα προβλήματα που είχαν προκύψει αφορούσαν το λογιστικό τμήμα, τον ρόλο που είχε παίξει ο Επικεφαλής των οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών καθώς και το αρνητικό αντίκτυπο που θα υπήρχε για την επιχείρηση αν αποκαλύπτονταν πληροφορίες για τις διάφορες επενδυτικές αγορές που είχε η επιχείρηση. Επισημαίνουμε ότι εκείνη την εποχή η εταιρεία πούλησε μετοχές αξίας 41\$ εκατομμυρίων. Επίσης, άλλα μέλη της εταιρείας κατάφεραν και πούλησαν 71\$ εκατομμύρια μετοχές. Παράλληλα είχε απαγορευθεί στους εργαζόμενους να πωλήσουν μετοχές από συνταξιοδοτικούς λογαριασμούς εξαιρώντας την περίπτωση που έβγαιναν στην σύνταξη ή σταματούσαν να δουλεύουν.

Έπειτα από αυτό παρατηρείται η γρήγορη πτώση της εταιρείας. Συγκεκριμένα, μετά το τρομοκρατικό χτύπημα που λαμβάνει χώρα στις 11 Σεπτεμβρίου η μετοχή της εταιρείας πέφτει στα 28\$. Μέσα σε ένα μήνα η εταιρεία αναφέρει ότι κατά το τρίτο τρίμηνο είχε ζημιά που άγγιζε τα 618\$ εκατομμύρια. Αυτή η ζημιά και σε συνδυασμό με παλαιότερες αναφορές που είχαν γίνει ανερχόταν συνολικά στα 1,2\$ δισεκατομμύρια.

Η ζημιά που αναφέραμε παραπάνω έχει προέλθει από συγκεκριμένες συνεργασίες που είχαν άμεση σχέση με τον Επικεφαλής των Οικονομικών και διοικητικών υπηρεσιών. Ο επικεφαλής ονομαζόταν Andrew Fastow που λόγω της θέσεως που είχε παρέμενε ήσυχος. Όμως, η επιτροπή Ασφαλείας και Συναλλαγών άρχισε να ζητάει περαιτέρω εξηγήσεις για τη συγκεκριμένη ζημιά. Τα προβλήματα που

⁴⁷ <https://www.econcrises.org/2016/12/07/enron-corporation-2001/>

είχε αρχίσει να εμφανίζει η επιχείρηση εστιαζόταν κυρίως στο δανεισμό που εμφάνιζε ο ισολογισμός όπως επίσης και στα κέρδη που εμφάνιζε από τις πωλήσεις. Τέλος, εστιαζόταν και στις εισροές/εκροές του κεφαλαίου που προέκυπταν από τη λειτουργία της επιχείρησης.

Η Enron Corporation υπόκειται σε επίσημη έρευνα τον Νοέμβριο εκείνης της χρονιάς. Η εταιρεία δηλώνει υπερτιμολόγηση των κερδών της την τελευταία πενταετία κατά 586\$ εκατομμύρια. Η εταιρεία Arthur Andersen η οποία δραστηριοποιείται στο χώρο των λογιστικών και ελεγκτικών υπηρεσιών ελέγχεται από την SEC για τα αρχεία που έχει και αφορούν τους λογαριασμούς της Enron.

Η Enron Corporation έχοντας ως σκοπό την αύξηση των χρηματικών της εισροών καθυστερεί τις πληρωμές των δανείων ψάχνοντας με αυτό τον τρόπο νέες πηγές βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων. Η επιχείρηση ένα μήνα μετά καταφεύγει στο άρθρο 11 για να προστατευτεί από την πτώχευση. Εκείνο το διάστημα η Arthur Andersen υποστηρίζει ότι πιθανόν η Enron να έχει παραβεί νόμους που αφορούν την ασφάλεια.

Λίγους μήνες αργότερα κατά το έτος 2002 η Δικαιοσύνη άρχισε εγκληματολογική έρευνα⁴⁸ σε σχέση με την αποτυχία που είχε η επιχείρηση. Οι εξελίξεις ήταν ραγδαίες αφού όπως αποκαλύφθηκε η Enron και η Arthur Andersen παραποίησαν τα έγγραφα τους όταν η εταιρεία SEC τους ανακοίνωσε ότι θα γίνει έρευνα. Εκείνο το διάστημα η μετοχή της Enron είχε πέσει κατακόρυφα αφού κυμαίνεται από 0.2 – 0.5\$/μετοχή.

Οι έρευνες συνεχίζονται κανονικά ως τον Αύγουστο και συγκεκριμένα η Merrill Lynch, η Citicorp και η J.P. Morgan Chase πρέπει να καταθέσουν και να μιλήσουν για τις διαπραγματεύσεις που είχαν με την Enron. Επίσης, εξετάζεται και το γεγονός της ενεργειακής κρίσης στην Καλιφόρνια και τι ρόλο μπορεί να έχει παίξει σε αυτό η Enron.

Δυστυχώς, όσο αφορά τους εργαζόμενους είχαν αρχίσει να υπάρχουν μαζικές απώλειες σε σχέση με τους συνταξιοδοτικούς τους λογαριασμούς αλλά και τις απολύσεις τους. Έτσι, η κυβέρνηση έρχεται στη δύσκολη θέση να πρέπει να

⁴⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Enron_scandal

αναθεωρήσει και να εξετάσει το γεγονός ότι υπάρχει ανάγκη για μία καινούργια νομοθεσία. Η νομοθεσία αυτή θα πρέπει να έχει σχέση με την συνταξιοδότηση, την λειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων όπως επίσης και την επιχειρηματική απάτη.

Από μία πρώτη εικόνα που έχουν ονομάζουν ως βασικούς ύποπτους για την αποτυχία της Enron τον Skilling και τον Fastow. Οι συγκεκριμένοι επικαλέστηκαν ότι οι ενέργειες που έκαναν είχαν την συγκατάθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας. Η Arthur Andersen στήριζε ότι από το 1998 έως το 2000 οι οικονομικές αναφορές της Enron ήταν αξιόπιστες πράγμα που στήριζε και το διοικητικό συμβούλιο αφού της είχε εμπιστοσύνη.

Το σύστημα το οποίο στηριζόταν η Arthur Andersen το είχε αναπτύξει μαζί με τη συμβολή της Enron. Το συγκεκριμένο σύστημα είχε αναπτυχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να συμβαδίζει με τις γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές της Arthur Andersen. Το πρόγραμμα αυτό κάλυπτε κατά ένα μέρος τις «νόμιμες» επιχειρήσεις οι οποίες είχαν άποψη για τα λογιστικά αλλά και τα φορολογικά της Enron που είχαν να κάνουν με τις συνεργασίες της. Όσοι είχαν εμπλακεί σε αυτές τις συνεργασίες έδιναν την συγκατάθεσή τους για τις λογιστικές αλλά και τις επιχειρηματικές πρακτικές τους. Όμως, την περίοδο που άρχισε η έρευνα όλα αυτά ξαφνικά σταμάτησαν.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι την προηγούμενη περίοδο η Enron πλήρωσε την Arthur Andersen 50 εκατομμύρια για να τις παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες. Επιπρόσθετα, η Enron είχε και άλλες εταιρείες που τις παρείχαν συμβουλευτικές υπηρεσίες και πλήρωσε εξίσου το ίδιο ποσό. Το συγκεκριμένο πράγμα είχε ως αποτέλεσμα να θεωρούν οι εμπλεκόμενοι στο σκάνδαλο ότι ο ένας κάλυπτε τις ενέργειες του άλλου.

Το συγκεκριμένο σκάνδαλο είχε επεκταθεί αρκετά καθώς αποκαλύφθηκε ότι υπήρχαν και άλλοι εμπλεκόμενοι σε αυτό όπως δύο τράπεζες. Η λεγόμενη J.P. Morgan Chase και η Citibank. Ο τρόπος με τον οποίο είχαν εμπλακεί είναι ότι παρείχαν χρήματα στην εταιρεία για τις καθημερινές τις ανάγκες με τέτοιο τρόπο που φαινόταν λειτουργικές δραστηριότητες αντί για χρηματοδότηση ενάντια στην πτώχευση. Οι τράπεζες έβρισκαν τρόπους οι οποίοι θεωρούνταν νόμιμοι και δέσμευαν την Enron έτσι ώστε να «κρύβουν» τα χρέη που εμφάνιζε ο ισολογισμός και επιπρόσθετα εμφάνιζαν με αναφορές κέρδη και εισροές για την επιχείρηση.

Είναι εύλογο να αναφερθούμε στη συνεργασία που είχε η Enron με την Merrill Lynch η οποία δραστηριοποιούνταν στον χρηματιστηριακό κλάδο. Στη συγκεκριμένη εταιρεία είχε επιτραπεί να γίνει αναφορά για 12\$ εκατομμύρια εκτός των κερδών που είχε στο τέλος του έτους 1999. Η συμφωνία που είχε κάνει αφορούσε 7\$ εκατομμύρια σε αξία μετοχών της Enron. Όμως, στα έγγραφα της δεν ήταν ξεκάθαρο αν επρόκειτο για αγορά ή για δάνειο. Η χρηματιστηριακή εταιρεία είχε κάνει συμφωνία ότι θα πληρωνόταν μετά από έξι μήνες και το επιτόκιο θα ανερχόταν στο 15%. Τέλος, με την υπογραφή των συμβολαίων η Enron θα έπρεπε να καταβάλει το ποσό των 225.000\$ το οποίο αφορούσε όλα τα έξοδα που χρειαζόταν για τη δημιουργία των εγγράφων.

Για την αποφυγή της χρεοκοπίας της Enron θα της έδιναν συμβουλές διάφοροι πιστωτικοί οργανισμοί οι οποίοι υποστήριξαν ότι η επιχείρηση αντιμετώπιζε υψηλό πιστωτικό ρίσκο το 2001. Κατά το συγκεκριμένο έτος έγινε μαζική αλλαγή των εγγράφων και χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι που έκαναν την εταιρεία πιστωτή υψηλού ρίσκου. Ακόμα και αυτοί οι οργανισμοί δεν κατάφεραν να κατανοήσουν την κατάσταση που βρισκόταν η επιχείρηση έτσι ώστε να προειδοποιήσουν.

Οι αποκαλύψεις που έγιναν το 2001 εξέπληξαν την επιτροπή Ασφαλείας και Συναλλαγών. Το κράτος της Καλιφόρνιας προέβη σε σημαντικές αλλαγές που αφορούσαν την εμπορία αλλά και την τιμολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας. Έθεσαν πολύπλοκους κανονισμούς όπου οι παραγωγοί βασιζόμενοι στην ασάφεια αυτών έπρεπε να έχουν κέρδος. Επίσης, μία άλλη σημαντική αλλαγή αυτού του κανονισμού είναι ότι η τιμή της ενέργειας για τους καταναλωτές θα ήταν σταθερή ενώ για τις εταιρείες θα ήταν κυμαινόμενη και θα προσαρμοζόταν στις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούσαν. Άρα, είναι πολύ πιθανό να συνέβαλαν και αυτοί στην αποτυχία της Enron.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αναφερθούμε και στους υπαλλήλους της επιχείρησης οι οποίοι έχουν σημαντικό μερίδιο ευθύνης αφού βίωναν καθημερινά την πτώση των λειτουργιών της Enron και δεν μίλησε κανένας απ' αυτούς πέρα από έναν ο οποίος το έκανε ανώνυμα. Το λογιστήριο απαρτιζόταν από πάρα πολλούς λογιστές οι οποίοι ήταν άρτια εκπαιδευμένοι και επίσης ένα μεγάλο ποσοστό δούλευε παλαιότερα στην Arthur Andersen. Τελικά, κατέληξαν ότι ο λόγος που οδήγησαν την επιχείρηση σε πτώχευση ήταν για να επιτύχουν κέρδος μέσω επιθυμητών τιμών μετοχής από το επενδυτικό κοινό. Ήθελαν να μεγιστοποιήσουν την αξία της επιχείρησης.

Το 1990 οι επενδυτές ανέμεναν ετήσιες αποδόσεις 25% - 30% τα οποία αντάμειβαν τις επιχειρήσεις με γρήγορο κέρδος και υψηλές τιμές στις μετοχές. Επίσης, «τιμωρούσαν» τις μετοχές που αποτύγχαναν και δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στις προσδοκίες τους. Η επιθυμία των στελεχών ήταν να κάνουν αναφορές με υψηλές τιμές εισροών έτσι ώστε να μπορούν να διατηρούν τη θέση τους στην εταιρεία.

3.3.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Όπως είναι λογικό πίσω από μία τόσο μεγάλη απάτη βρίσκεται και μία ελεγκτική εταιρεία.⁴⁹ Η Arthur Andersen ήταν μία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις παροχής ελεγκτικών υπηρεσιών αλλά και συμβουλευτικών υπηρεσιών. Η εταιρεία από την αρχή της ίδρυσής της είχε αποκτήσει καλή φήμη πράγμα που αποτέλεσε το κλειδί για γρήγορη επιτυχία και αξιοπιστία προς το επενδυτικό κοινό.

Η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen είχε σημαντικό μερίδιο ευθύνης για την κατάληξη της Enron πράγμα που οδήγησε και στη δική της κατάρρευση.⁵⁰ Το 2000 η ελεγκτική εταιρεία έλαβε 25\$ εκατομμύρια για αμοιβή ελέγχου και επιπλέον 27\$ εκατομμύρια για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών. Κατηγορήθηκε ότι έκανε χαλαρή εφαρμογή προτύπων λόγω της σύγκρουσης ενδιαφέροντος από τις αμοιβές που έπαιρνε. Όμως, είμαι πιθανό και να απέτυχαν να αξιολογήσουν την πολυπλοκότητα των οικονομικών καταστάσεων της Enron όπως επίσης και να απέτυχαν να αξιολογήσουν σωστά τις οικονομικές καταστάσεις.

Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τότε δεν είχε θεσπιστεί ακόμα ο κανόνας του Sarbanes – Oxley Act και η Arthur Andersen παρείχε στην Enron και υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου. Επίσης, είχε δημιουργηθεί σχέση μεταξύ των δύο εταιρειών σε τέτοιο βαθμό που οι εργαζόμενοι των δύο επιχειρήσεων δεν μπορούσαν να ξεχωρίσουν ποιος δουλεύει σε ποια επιχείρηση. Αυτό συνέβαινε γιατί οι εργαζόμενοι κινούνταν συνέχεια στις δύο επιχειρήσεις. Η σχέση αυτή που είχε αναπτυχθεί ήταν πολύ μεγάλο μειονέκτημα όπως επίσης, ήταν και ενάντια στον Κώδικα Δεοντολογίας.

⁴⁹ Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

⁵⁰ Markham, Jerry W (2006), «A financial history of modern U.S. corporate scandals : from Enron to reform» New York, M.E. Sharpe

Τον Ιανουάριο του 2002 ήρθε η μεγάλη βόμβα για την Arthur Andersen η οποία είχε κινήσει το ενδιαφέρον των λογιστών λόγω του ότι ήταν μία από τις πέντε μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες και κατηγορήθηκε για εγκατάλειψη καθήκοντος και απάτη. Το Κογκρέσο έκανε την μεγάλη ανακάλυψη ότι λίγες ημέρες πριν καταθέσει η Enron αίτηση για πτώχευση η Arthur Andersen έδωσε εντολή να καταστραφούν χιλιάδες έγγραφα τα οποία είχαν άμεση σχέση με τον οικονομικό έλεγχο της εταιρείας. Έτσι, όλες οι έρευνες που αφορούσαν τη μεγαλύτερη χρεοκοπία της χώρας ήταν στο σκοτάδι. Με τον τρόπο αυτό ανάγκασε το δικαστήριο να απαγγείλει κατηγορίες εναντίον της επειδή παρεμπόδισε το έργο της δικαιοσύνης. Επίσης, πυροδότησε ένα κύμα κριτικής εναντίον τους που είχε ως αποτέλεσμα να χάσει πελάτες, τζίρο αλλά και να ακυρωθεί ένα σχέδιο εξαγοράς από την Deloitte και Touche. Μετά από αυτό υπήρξε η παραίτηση του προέδρου της ο οποίος ονομαζόταν Joseph Bernadino και λίγο αργότερα απολύθηκαν 7000 υπάλληλοι. Δηλαδή, περίπου το 25% του εργατικού δυναμικού της. Μετά από αυτές τις απολύσεις ο David Duncan παραδέχτηκε ότι ήταν ένοχος για την παρεμπόδιση της δικαιοσύνης και κατέθεσε εναντίον της εταιρείας του.

Αυτό ήταν και το τέλος της Arthur Andersen όπου το ομοσπονδιακό δικαστήριο αποφάσισε ότι εσκεμμένα κατέστρεψε τα έγγραφα και της έβαλε το μεγαλύτερο πρόστιμο που είχε δοθεί ποτέ το οποίο ήταν 500.000\$ καθώς και την έθεσε σε επιτήρηση για μία πενταετία.

Όπως διαπιστώνουμε από τα παραπάνω η ευθύνη που είχε η ελεγκτική εταιρεία για την κατάρρευση της Enron ήταν τεράστια. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκε προβληματισμός για το ελεγκτικό επάγγελμα. Υπήρχε ανάγκη να γίνει ενδυνάμωση των λειτουργιών του ελέγχου και να γίνει βελτίωση των λογιστικών και οικονομικών μεθόδων απεικόνισης. Μετά από αυτό το μεγάλο σκάνδαλο δεν δικαιολογούσαν τυχόν χαλαρότητα. Πολύ γρήγορα οι νομοθετικές αλλά και οι ρυθμιστικές αρχές άρχισαν τις αναμορφώσεις και επέβαλαν κανόνες για το επάγγελμα του εξωτερικού ελεγκτή.

3.4 ΕΤΑΙΡΕΙΑ WORLDCOM

Η εταιρεία Worldcom ξεκίνησε ως μία μικρή επιχείρηση της οποίας η ειδίκευση ήταν οι υπεραστικές τηλεφωνικές κλήσεις. Η έναρξη της επιχείρησης έγινε το 1983 με

την ονομασία Long Distance Discount Services. Το 1985⁵¹ γίνεται επιλογή διευθύνοντα συμβούλου ο οποίος ονομαζόταν Bernard Ebbers. Η εξέλιξή της είναι ραγδαία αφού έπειτα από τη συγχώνευση που γίνεται με την Advantage Companies Inc κατά την περίοδο του 1989 εισάγεται στο χρηματιστήριο. Το 1995 αλλάζει την επωνυμία της σε World Com και κρατάει αυτό το όνομα μέχρι και την κατάρρευσή της.

Η ανάπτυξη της εταιρείας ήταν ραγδαία καθώς η τροφοδότησή της ήταν κυρίως μέσω εξαγορών. Κατά τη δεκαετία του 1990 κατάφερε να κάνει τη μεγαλύτερη εξαγορά της MCJ αξίας 27 δισεκατομμυρίων δολαρίων που απευθείας θεωρήθηκε ως η μεγαλύτερη συγχώνευση στην ιστορία των ΗΠΑ. Η WorldCom έκανε συγχώνευση και με άλλες εταιρείες.

Κατά την περίοδο του 1999 η WorldCom σε συνεργασία με την Sprint Corporation ανακοίνωσαν τη συμφωνία συγχώνευσης που είχαν κάνει αξίας 129 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Η συγκεκριμένη συμφωνία εάν κατάφερνε να ολοκληρωθεί θα ήταν από τις μεγαλύτερες συμφωνίες και θα έφερνε στην πρώτη θέση την WorldCom. Η συγκεκριμένη συμφωνία δεν κατάφερε να υλοποιηθεί λόγω των πιέσεων που δέχθηκαν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ αφού μετά από αυτό θα υπήρχε φοβία για μονοπώλιο.

Ο διευθύνον σύμβουλος της επιχείρησης Bernard Ebbers είχε γίνει πολύ πλούσιος λόγω της ανόδου της τιμής των συμμετοχών που είχε σε κοινές μετοχές της εταιρείας. Περίπου κατά την περίοδο του 1998 υπήρχε περίοδος ύφεσης για τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Όπως είναι λοιπόν κατανοητό η στρατηγική που είχε η WorldCom υπέστη μεγάλο πλήγμα ειδικά μετά την αποτυχημένη προσπάθεια συγχώνευσης που είχε με την Sprint Corporation.

Εκείνο το διάστημα η μετοχή της εταιρείας είχε πτωτική πορεία και ο διευθύνον σύμβουλος δεχόταν πιέσεις από τις τράπεζες για να καλύψει τις διαφορές αποτίμησης που είχαν υπάρξει. Ο Bernard Ebbers⁵² καταφέρνει το 2001 το διοικητικό συμβούλιο να του δώσει ένα εταιρικό δάνειο 400 εκατομμυρίων δολαρίων με σκοπό να καλύψει τις διαφορές αποτίμησης που είχαν δημιουργηθεί. Με αυτή την κίνηση το συμβούλιο πίστευε ότι θα κατάφερναν να πουλήσουν πολλές μετοχές γιατί αυτό θα οδηγούσε και

⁵¹ <http://www.kathimerini.gr/122631/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/xeirotero-skandalo-kai-apo-thn-enron>

⁵² <http://www.inefan.gr/το-χρονικό-της-κατάρρευσης/>

σε άλλη κάθοδο της τιμής των μετοχών. Δυστυχώς όλο αυτό απέτυχε και το 2002 υπήρξε αντικατάσταση του Bernard Ebbers από τον John Sidgmore.

Από το 1999 μέχρι και το 2002 τα άτομα που διοικούσαν την εταιρεία προσπάθησαν χρησιμοποιώντας δόλιες λογιστικές μεθόδους να αποκρύψουν την μείωση των κερδών που είχε η εταιρεία. Αυτό είχε ως σκοπό να δημιουργήσουν μία ψευδή εικόνα που θα έδειχνε οικονομική ανάπτυξη και κερδοφορία έτσι ώστε να μπορούσαν να στηρίζουν την τιμή των μετοχών της επιχείρησης.⁵³

Η απάτη που αναφέρεται παραπάνω υλοποιήθηκε με δύο τρόπους. Καταρχήν, το λογιστήριο έκανε εγγραφές με μικρότερα ποσά. Προέβη σε κεφαλαιοποίηση των δαπανών στον ισολογισμό και όχι σε εξοδοποίηση όπως έπρεπε να κάνει. Έπειτα, φούσκωσε τα έσοδά της με ψεύτικες λογιστικές εγγραφές.

Από το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου έγινε η πρώτη ανακάλυψη για περίπου 3,8 δισεκατομμύρια δολάρια που αφορούσαν την απάτη που έγινε το 2002.⁵⁴ Η ελεγκτική επιτροπή καθώς και το διοικητικό συμβούλιο ενημερώθηκαν αλλά και έδρασαν οι ίδιοι άμεσα. Έπειτα έχουμε την απόλυση του Sullivan, την παραίτηση του Mayers αλλά και την απόσυρση της ελεγκτικής γνώμης για το έτος 2001 από την Arthur Andersen. Επίσης, η εταιρεία Securities and Exchange Commission ξεκίνησε τη δική της έρευνα.

Εκτιμάται, ότι μέχρι το τέλος του 2003 το ενεργητικό της επιχείρησης είχε διογκωθεί κατά 11 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι δικηγόροι της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς κατά το έτος 2002 κατέθεσαν κατηγορίες αστικής απάτης που αργότερα εκτιμήθηκαν πάνω από 9 δις δολάρια λογιστικών σφαλμάτων. Παρόλο που η αγωγή δεν κατατέθηκε άμεσα ήταν προφανές ότι μερικοί στο δημόσιο είχαν επίγνωση για αυτές τις παράνομες δραστηριότητες τουλάχιστον ένα χρόνο πριν. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι το 2001 είχε κατατεθεί ξανά μία αγωγή από πρώην υπαλλήλους της εταιρείας που εξηγούσε τα ίδια προβλήματα αλλά απορρίφθηκε.

Στα μέσα του 2002⁵⁵ η επιχείρηση WorldCom αιτήθηκε προστασία πτώχευσης. Επίσης, άλλαξε το όνομά της σε MCI και άλλαξε έδρα πηγαίνοντας στο Dulles της Virginia. Η εταιρεία κατέβαλε το ποσό των 750 εκατομμυρίων δολαρίων στην

⁵³ <http://www.tanea.gr/news/economy/article/4237648/?iid=2>

⁵⁴ <http://www.kathimerini.gr/122631/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/xeirotero-skandalo-kai-apo-thn-enron>

⁵⁵ <http://www.inefan.gr/το-χρονικό-της-κατάρρευσης/>

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με σκοπό αυτά τα χρήματα να καταβληθούν σε αδικημένους επενδυτές. Ομολογιούχοι κατέληξαν να πάρουν 35,7 σεντς ενώ προηγούμενες μετοχές ήταν άνευ αξίας. Επίσης, έπρεπε να πληρώσει πολλά χρήματα στους πιστωτές της.

Το 2002 ξεκίνησε ένα group που ονομαζόταν ex WorldCom το οποίο αποτελούνταν από πρώην υπαλλήλους της επιχείρησης και είχαν ως στόχο την πλήρη καταβολή της αποζημίωσης αλλά και τις παροχές που δικαιούνται με βάση το σχέδιο της αποχώρησής τους.

Το 2003 το Αμερικανικό Υπουργείο Άμυνας έδωσε στην εταιρεία χωρίς να γίνει πλειστηριασμός μία σύμβαση έτσι ώστε να οικοδομήσει ένα κινητό τηλεφωνικό δίκτυο στο Ιράκ. Οι ανταγωνιστές της όμως επικαλέστηκαν ότι η επιχείρηση έχει έλλειψη εμπειρίας το χώρο.

Κατά το έτος 2005 έγινε συμφωνία να αποκτήσει την MCI έναντι 7,5 δις δολάρια η Verizon Communications. Επίσης, ο πρώην διευθύνων σύμβουλος της επιχείρησης Bernard Ebbers κρίθηκε ένοχος και καταδικάστηκε για απάτη, υποβολή πλαστών εγγράφων και συνομοσία. Η ποινή του ήταν 25 χρόνια φυλάκιση. Με ποινικές κυρώσεις χρεώθηκαν και άλλοι υπάλληλοι που είχαν εμπλακεί στην απάτη.

3.4.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Μετά την ανακοίνωση του σκανδάλου της Enron και της ευθύνης που είχε η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen έρχεται στο φως και η περίπτωση της World Com όπου καταστρέφει τελείως τη φήμη και την υπόληψη της ελεγκτικής εταιρείας καθώς ήταν αυτή υπεύθυνη για τον έλεγχο των λογιστικών βιβλίων της επιχείρησης.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω ο εσωτερικός έλεγχος του τμήματος και συγκεκριμένα η αντιπρόεδρος Cooper μαζί με τον συνεργάτη της Morse προέβησαν σε έλεγχο χιλιάδων λογιστικών εγγραφών κρυφά από τους ανωτέρους τους και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η επιχείρηση τηρούσε τα λογιστικά της βιβλία με λανθασμένες λογιστικές μεθόδους που βοηθούσαν στην απόκρυψη των ζημιών.

Η Arthur Andersen όταν ερωτήθηκε από την κυρία Cooper αρνήθηκε να δώσει απαντήσεις για όλα και ανέφερε πως μερικές από τις λογιστικές μεθόδους είχαν

εγκριθεί από την εταιρεία. Επίσης, αρνήθηκε τις κατηγορίες για την ανάμειξή της στην παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων όμως δεν την πίστεψε κανένας.⁵⁶

Και σε αυτή τη περίπτωση τα βασικότερα θύματα ήταν οι επενδυτές αλλά και οι εργαζόμενοι της. Το 28% του προσωπικού κατέληξε στο δρόμο.

Η επιχείρηση World Com δεν μπόρεσε να μειώσει το υπέρογκο χρέος των 41 δις δολαρίων και κήρυξε πτώχευση. Το ενεργητικό της άγγιζε τα 107 δις δολάρια ξεπερνώντας της Enron και μένοντας στην ιστορία ως τη μεγαλύτερη χρεοκοπία.

3.5 ΕΤΑΙΡΕΙΑ PARMALAT

Η επιχείρηση Parmalat ήταν από τις μεγαλύτερες εταιρείες γαλακτοκομικών προϊόντων στην Ευρώπη και είχε έδρα την Ιταλία. Μερικοί συγγραφείς παρομοιάζουν την Parmalat ως την «Enron Της Ευρώπης» αφού ενεπλάκει και αυτή σε μεγάλο σκάνδαλο όπως η Enron.

Η ίδρυση της εταιρείας έγινε από τον Calisto Tanzi το 1961.⁵⁷ Η εξέλιξη της εταιρείας ήταν ραγδαία και το 1980 ήταν η όγδοη μεγαλύτερη βιομηχανία τροφίμων στην Ιταλία. Αυτό που έπαιξε ρόλο στην γρήγορη εξέλιξή της ήταν η ευκαιρία που εκμεταλλεύτηκε ο ιδρυτής της και κατάφερε να δημιουργήσει μία μικρή μονάδα παστείρωσης όπου είχε ως στόχο την βιομηχανοποίηση της διανομής του γάλακτος. Επίσης, θεωρήθηκε επιτυχής η συγκεκριμένη ενέργεια και λόγω της εταιρείας Tetra Pak που υπήρχε και η οποία παρασκεύαζε προϊόντα συσκευασίας από χαρτόνι.

Με τον τρόπο αυτό η Parmalat κατάφερε να κατέχει την 1^η θέση στην αγορά γαλακτοκομικών προϊόντων. Σημαντικό είναι ότι απασχολούσε 30.000 εργαζόμενους και δραστηριοποιούνταν σε 30 χώρες. Επίσης, το 1990 η επιχείρηση εισήχθη στο Χρηματιστήριο του Μιλάνου.

Ο ιδρυτής της επιχείρησης Calisto Tanzi σταδιακά είχε κάνει και άλλες επενδύσεις όπως την εξαγορά ενός τηλεοπτικού καναλιού το οποίο χρεοκόπησε το 1989. Η χρεοκοπία του καναλιού είχε άμεση σχέση με την Parmalat αφού αποδείχθηκε

⁵⁶ <http://archive.in.gr/news/enronitis/a02.htm>

⁵⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Parmalat#Early_history_.281961.E2.80.932002.29

ότι χρησιμοποιούσε πόρους απ αυτήν για να χρηματοδοτήσει τα χρέη που είχαν δημιουργηθεί στις άλλες επενδύσεις.

Ο Calisto Tanzi δεν περιορίστηκε σε αυτή την επένδυση αφού επεκτάθηκε και σε μία ποδοσφαιρική ομάδα, σε μία επιχείρηση τουρισμού όπου διεύθυνε η κόρη του αλλά αποδείχθηκε ότι είχε χρηματοδοτηθεί και αυτή από την Parmalat κατά 350 εκατομμύρια λίρες.

Αρχικά, θα μπορούσε να αναφερθεί ότι η εταιρεία δεν αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα. Στα τέλη του 2003 φάνηκαν τα πρώτα οικονομικά προβλήματα που είχε αφού δυσκολευόταν να αποπληρώσει 150 εκατομμύρια σε ομολογιούχους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να πέσει η τιμή της μετοχής απότομα.

Αυτή είναι η αρχή του λογιστικού σκανδάλου της Parmalat όπου στο επίκεντρο έρχεται μία επιστολή από την Bank of America⁵⁸ η οποία βεβαιώνει ότι η επιχείρηση Bonlat θυγατρική της Parmalat είχε καταθέσεις στις τράπεζα αξίας 4 δις €. Το συγκεκριμένο έγγραφο ήταν πλαστό.

Μετά από όλα αυτά που αναφέρθηκαν η Parmalat κήρυξε πτώχευση. Τα χρέη που ανακοινώθηκαν ήταν 8 φορές υψηλότερα από αυτά που είχε γνωστοποιήσει η προηγούμενη διοίκηση και άγγιζαν τα 14 δις €.⁵⁹ Η πτώχευσή της θεωρήθηκε ως η μεγαλύτερη χρεοκοπία στην Ευρώπη. Ο ιδρυτής της επιχείρησης Calisto Tanzi κατηγορήθηκε για οικονομική απάτη και ξέπλυμα χρήματος και καταδικάστηκε σε δέκα χρόνια φυλάκισης.

Όταν η επιχείρηση τέθηκε στο μικροσκόπιο διαπίστωσαν ότι τα αίτια που οδήγησαν στην κατάρρευση ήταν διάφορα. Μερικοί ισχυρίστηκαν ότι η κατάρρευσή της οφείλεται στα συγκρουόμενα συμφέροντα που είχαν οι τράπεζες. Αυτές δάνειζαν χρήματα στην εταιρεία αλλά ταυτόχρονα ενεργούσαν και ως οικονομικοί σύμβουλοι αφού αναδιοργάνωναν τις μετοχές και τα ομόλογα της Parmalat.

Επίσης, είναι απαραίτητο να αναφέρουμε ότι το διοικητικό συμβούλιο θα έπρεπε να αποτελείται από εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη. Αυτό είχε ως σκοπό τα μη εκτελεστικά μέλη να μπορούν να διαχειριστούν ένα σημαντικό μέρος των

⁵⁸<http://www.kathimerini.gr/173391/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/parmalat-italiko-skandalo-me-polloys-die8neis-synenoxoys>

⁵⁹ <http://teddygr.blogspot.gr/2012/01/54-parmalat.html>

αποφάσεων που θα έπαιρναν στα συμβούλια. Δυστυχώς, αυτό που αποκαλύφθηκε μετέπειτα είναι ότι το συμβούλιο αποτελούνταν από τέσσερις ανεξάρτητους και από εννέα εκτελεστικούς διευθυντές.

Επίσης, άλλο ένα αρνητικό του συμβουλίου της Parmalat ήταν ότι οι περισσότεροι επηρεαζόταν σε μεγάλο βαθμό από τον ιδρυτή της επιχείρησης. Αυτό συνέβαινε διότι ήταν σχεδόν όλοι μέλη της οικογένειας του και μόνο δύο απ όλα τα μέλη θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ανεξάρτητα.

3.5.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Όπως σε όλες τις περιπτώσεις έτσι και στην περίπτωση της Parmalat οι εισαγγελικές αρχές θέτουν στο μικροσκόπιο και τους ορκωτούς ελεγκτές οι οποίοι είχαν ως υποχρέωση να ελέγχουν και να υπογράφουν τους ισολογισμούς της επιχείρησης.

Η ελεγκτική εταιρεία που είχε την ευθύνη για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης ήταν η Grant Thornton.⁶⁰ Η συγκεκριμένη εταιρεία αποτελούσε ένα διεθνές δίκτυο ορκωτών λογιστών παγκοσμίως.

Λόγω της συνεχούς αύξησης των κρουσμάτων απάτης η ιταλική νομοθεσία είχε θεσπίσει νόμο που καθόριζε την εναλλαγή των ορκωτών ελεγκτών στις επιχειρήσεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Επομένως, η Grant Thornton ήταν υπεύθυνη για τον έλεγχο της Parmalat μέχρι το 1999 και στη συνέχεια την αντικατέστησε η Deloitte & Touche όπου ήταν μία από τις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες ορκωτών ελεγκτών.

Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση η εναλλαγή των ορκωτών λογιστών παρακάμφθηκε αφού η Grant Thornton συνέχιζε να ελέγχει την Bonlat η οποία ήταν θυγατρική της Parmalat τουλάχιστον μέχρι και την ώρα της ανακοίνωσης της Bank of America που ανέφερε ότι το έγγραφο ήταν πλαστό.

Η Parmalat χρησιμοποιούσε λογιστικές μεθόδους με τις οποίες είχαν καταφέρει να εξαπατούν τους μετόχους τους και να δείχνουν κάτι που δεν ήταν αληθινό. Αυτό

⁶⁰<http://www.kathimerini.gr/173391/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/parmalat-italiko-skandalo-me-polloys-die8neis-synenoxoys>

οφειλόταν στο γεγονός ότι κατά πρώτον η Grant Thornton και έπειτα η Deloitte & Touche δεν αποκάλυψαν ποτέ τις παρατυπίες τις οποίες υπήρχαν.

Οι συγκρίσεις του σκανδάλου της Parmalat με άλλα αντίστοιχα όπως της Enron και της WorldCom δεν τελειώνουν με τις ευθύνες που φέρουν οι ορκωτοί ελεγκτές. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως υπήρχαν και άλλοι λόγοι που συντέλεσαν στην αποτυχία της όπως για παράδειγμα το διοικητικό συμβούλιο όπου το μεγαλύτερο μέρος της περιελάμβανε μέλη της οικογένειας του ιδρυτή της.

3.6 ΕΤΑΙΡΕΙΑ LEHMAN BROTHERS HOLDINGS, INC

Οι αδερφοί Lehman Harry, Emanuel και Mayer μετά την εγκατάστασή τους στην Αλαμπάμα το 1844⁶¹ ίδρυσαν ένα μικρό κατάστημα με είδη παντοπωλείου. Μεταξύ των πελατών που είχαν αποκτήσει τα αδέλφια Lehman είχαν και πολλούς οι οποίοι ήταν αγρότες και αγόραζαν βαμβάκι. Όσο περνούσε ο καιρός τα τρία αδέλφια κατάλαβαν ότι αν ασχολιόταν με την αγορά και την πώληση βαμβακιού θα είχαν περισσότερα κέρδη σε σχέση με το παντοπωλείο.

Με αυτή τους τη σκέψη τα τρία αδέλφια κυριάρχησαν στο εμπόριο του βαμβακιού των Νότιων Πολιτειών και κατάφεραν να αντιπροσωπεύσουν τα ¾ της παγκόσμιας παραγωγής του βαμβακιού. Το βαμβάκι αποτελούσε το 60% των ετήσιων εξαγωγών και θεωρούνταν το προϊόν της Αμερικής με τις μεγαλύτερες εξαγωγές.

Οι Lehman το 1860⁶² κατάφεραν να δημιουργήσουν το γραφείο τους στη Νέα Υόρκη. Όμως, λόγω του εμφύλιου πολέμου που υπήρχε τότε η αγορά του βαμβακιού είχε πληγεί και τα τρία αδέλφια έχασαν το πλεονέκτημα που είχαν στην αγορά. Παρόλα αυτά και κοιτώντας μελλοντικά προέβλεψαν ότι με το πέρας του πολέμου θα υπάρξει μεγάλη ζήτηση για βαμβάκι. Έτσι αγόρασαν μεγάλες ποσότητες και τις αποθήκευσαν σε διάφορες αποθήκες της Αμερικής. Η κίνησή τους αυτή τους έφερε τεράστια κέρδη με το τέλος του πολέμου αφού όπως είχαν προβλέψει υπήρξε μεγάλη ζήτηση για βαμβάκι.

⁶¹ http://www.express.gr/news/ellada/78069oz_2008022578069.php3

⁶² Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

Έτσι το 1870 ανοίγουν ξανά το γραφείο τους στη Νέα Υόρκη και επεκτείνονται και στο εμπόριο καφέ, ζάχαρης αλλά και προϊόντων πετρελαίου. Μετά από λίγο η εταιρεία τους εισήχθη στο χρηματιστήριο. Τα αδέλφια Lehman χρησιμοποιούσαν την εμπειρία τους από το τραπεζικό και πιστωτικό σύστημα στην κερδοφορία μίας επενδυτικής τράπεζας.

Η επενδυτική τράπεζα που αναφέραμε παραπάνω βρίσκεται μπροστά στον επιχειρηματικό κίνδυνο. Ο πιο σημαντικός παράγοντας για αυτό τον κίνδυνο είναι ο βαθμός χρηματοοικονομικής μόχλευσης ο οποίος χρησιμοποιείται. Η μόχλευση αυτή έρχεται σε αναλογία με τα κέρδη και δημιουργείται κίνδυνος για οικονομικές υφέσεις.

Κατά τη δεκαετία του 1990 οι Lehman Brothers είχαν αρχίσει τις αγορές παραγώγων. Τα παράγωγα μπορεί να έφερναν υψηλά κέρδη στην τράπεζα όμως οι κίνδυνοι δεν διαχωριζόταν.

Τα αδέλφια Lehman Brothers βρισκόταν σε οικονομική ακμή καθώς οι αγορές των παραγώγων αύξαναν. Επίσης, ασχολήθηκαν και με τα στεγαστικά δάνεια. Πιο συγκεκριμένα με ομολογίες οι οποίες ασφαλιζόταν με υποθήκες κατοικιών όπου χρησιμοποιούνταν για την εξόφλησή τους.

Κατά το 2006 τα στεγαστικά δάνεια στις ΗΠΑ είχαν ξεπεράσει τα 200 τρις δολάρια και είχαν σαν κάλυψη τα credit default swap δηλαδή συμβάσεις ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εξάπλωση των στεγαστικών δανείων σε όλο τον κόσμο και κατ' επέκταση τη χορήγηση δανείων σε άτομα που δεν διέθεταν πιστοληπτική ικανότητα. Το 2008 υπήρξε μία μείωση των στεγαστικών δανείων κατά 50% που όμως ήταν λογική και την περίμεναν.

Όλες οι επιχειρήσεις οι οποίες ανήκουν στον τραπεζικό κλάδο έχουν κατά κανόνα χαμηλότερη απόδοση ενεργητικού έναντι παθητικού. Για να μπορέσουν λοιπόν αυτές οι επιχειρήσεις να προσφέρουν στους μετόχους τους απόδοση παρόμοια με τις άλλες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν μεγάλη χρηματοοικονομική μόχλευση. Όμως, αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχουν μεγαλύτερες μεταβολές στα κέρδη ανά μετοχή και όπως είναι λογικό και στην απόδοση ιδίων κεφαλαίων. Άρα, όλο αυτό που αναφέρεται αποτελεί δίκωπο μαχαίρι.

Για όλα τα παραπάνω που αναφέρθηκαν η επιχείρηση πρότεινε τον μηχανισμό σταθερού συντελεστή μόχλευσης. Το 1^ο τρίμηνο του 2008 υπήρξε αύξηση της τιμής της μετοχής κατά 50% και έτσι έφερε μεγάλα κέρδη στα άτομα του διοικητικού συμβουλίου.

Ο διευθύνων σύμβουλος της Lehman Brothers ο οποίος ονομαζόταν Richard Fuld εφάρμοσε ένα λογιστικό τέχνασμα⁶³ το ονομαζόμενο ως Repo 105 έχοντας ως σκοπό να αποκρύψει χρέη τρισεκατομμυρίων δολαρίων κάνοντας στο τέλος κάθε τριμήνου προσωρινή μεταφορά στους ισολογισμούς. Με αυτό που έκανε ο Richard Fuld κατάφερε να αλλοιώσει τον ισολογισμό όπως επίσης και τις οικονομικές καταστάσεις όπου πλέον ήταν εσκεμμένα παραπλανητικές.

Η έκθεση της πτώχευσης της εταιρείας η οποία δημοσιεύθηκε το 2010 επεκτείνεται σε 2.200 σελίδες και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Lehman Brothers χρησιμοποίησε πολλά δισεκατομμύρια δολάρια συναλλαγές με σκοπό να καλύψει τα οικονομικά στοιχεία της εταιρείας.

3.6.1 ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Στην έκθεση πτώχευσης που έγινε για την επιχείρηση Lehman Brothers εμπλέκουν στο σκάνδαλο και την ελεγκτική εταιρεία αναφέροντας ότι είχε γνώση για τις συναλλαγές δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Η ελεγκτική εταιρεία η οποία είχε η Lehman Brothers από το 1994 έως το 2008 ήταν η Ernst & Young. Η συγκεκριμένη εταιρεία ήταν μία από τις τέσσερις μεγαλύτερες. Για να κάνει τον έλεγχο στην εταιρεία κατά το 2007 της κατέβαλαν το ποσό των 29,5 εκατομμυρίων δολαρίων. Για το συγκεκριμένο ποσό που της καταβάλανε η Ernst & Young είχε αναλάβει την υποχρέωση και των φορολογικών υπηρεσιών.

Ο υπεύθυνος της ελεγκτικής εταιρείας William Schlich ανέφερε ότι όσο αφορά τα Repo 105 που εφάρμοσε ο διευθύνων σύμβουλος της επιχείρησης δεν έχει οριστεί από την Ernst & Young κάποιος απαράβατος κανόνας ουσιαστικής σημασίας για το

⁶³ <http://tvxs.gr/news/κόσμος/τα-αίτια-της-κατάρρευσης-της-lehman-brothers-και-η-πρακτική-«repo-105»>

πλαίσιο του ισολογισμού. Επίσης, απέφυγε να εξηγήσει τον επιχειρηματικό στόχο του Repo 105. Αυτό που βεβαίωσε ήταν ότι η ελεγκτική εταιρεία είχε κατανοήσει πλήρως τον καθαρό λόγο μόχλευσης.

Ο ελεγκτής πτώχευσης ανέφερε ότι υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία⁶⁴ για να ασκηθούν αξιώσεις εναντίον της Ernst & Young όσο αφορά τα Repo 105. Αρχικά, οι κατηγορίες που βάρυναν την ελεγκτική εταιρεία είχαν να κάνουν με το γεγονός ότι δεν ανέλαβαν δράση με σκοπό να ερευνήσουν κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2008 ήταν παραπλανητικές λόγω του γεγονότος ότι η επιχείρηση δεν είχε αποκαλύψει τα Repo 105. Τέλος, κατηγορήθηκαν και για το γεγονός ότι δεν ενημέρωσαν τους ανθρώπους διαχείρισης και την επιτροπή ελέγχου για την κατάσταση.

3.7 ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ

Η εταιρεία Ασπίς Πρόνοια έμεινε στην ιστορία ως το μεγαλύτερο σκάνδαλο στον ασφαλιστικό τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η Ασπίς Πρόνοια ήταν ελληνική εταιρεία. Επιγραμματικά θα αναφέρουμε μερικά σημαντικά γεγονότα της εταιρείας.⁶⁵

- Η ίδρυση της εταιρείας έγινε το 1944.
- Ένα χρόνο μετά ξεκίνησε να λειτουργεί ουσιαστικά και έκδωσε το πρώτο ομαδικό ασφαλιστήριο ζωής στην Ελλάδα.
- Η πρώτη αναβίωση των ασφαλίσεων ζωής άρχισε το 1952.
- Η πρώτη εξαγορά έγινε κατά το έτος 1953 και αφορούσε την εταιρεία Πατρίς που ήταν και αυτή ασφαλιστική καθώς και την Αγγλική αντιπροσωπεία Sun Insurance Company η οποία είχε ως δραστηριότητα τις θαλασσοσφάλειες.
- Κατά το έτος 1956 γίνεται συγχώνευση της Ασπίς Πρόνοια και της Πατρίς.
- Το 1957 η εταιρεία αναλαμβάνει τις ασφαλιστικές ανάγκες της νεοσύστατης Ολυμπιακής Αεροπορίας.
- Το 1969 η Ασπίς Πρόνοια καταφέρνει να εκδώσει το πρώτο ασφαλιστήριο στην παγκόσμια ιστορία.

⁶⁴<http://www.kathimerini.gr/414030/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/mhnysh-sthn-ernst--young-gia-to-skandalo-ths-lehman>

⁶⁵ <http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/article73345.ece>

- Κατά το έτος 1971 η εταιρεία σε συνεργασία με την Insurance Company of North America καταφέρνουν και ιδρύσουν από κοινού την Interamerican Ζωής που όμως δύο χρόνια αργότερα η Ασπίς Πρόνοια αποχωρεί και μεταβιβάζει το μερίδιό της στην INA.
- Το 1986 ο Α. Ταμπουράς αποχωρεί οριστικά και ο Παύλος Ψωμιάδης γίνεται ο κύριος μέτοχος της επιχείρησης.
- Τρία χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα το 1989 ο όμιλος Aegon ο οποίος ήταν Ολλανδικός απέκτησε το 40% των μετοχών της επιχείρησης.
- Κατά το έτος 1990 η Ασπίς Πρόνοια αρχίζει να δομείται και να γίνεται όμιλος. Έτσι ιδρύονται σταδιακά η Ασπίς Πρόνοια Ζημιών, η Aspiss Bank, η Ασπίς Πρόνοια Αμοιβαίων Κεφαλαίων καθώς και η Ασπίς Χρηματιστηριακή.
- Πλέον η εταιρεία είναι σε πολύ υψηλό επίπεδο και δεν επηρεάζεται ιδιαίτερα από την εισαγωγή άλλων εταιρειών στον κλάδο.
- Το 1993 η επιχείρηση εξαγοράζει το πακέτο που είχε στα χέρια της η Aegon.
- Ένα χρόνο αργότερα γίνεται η ίδρυση της Ασπίς Επενδυτική και γίνεται εισαγωγή και των δύο εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.
- Το 1997 γίνεται ενσωμάτωση της εταιρείας Λαϊκή Ζωής στην Ασπίς Πρόνοια λόγω εξαγοράς.
- Επίσης, και το έτος 1999 γίνονται εξαγορές των εταιρειών Γκοταέρ Ελλάς, Norstern Colonia Hellas, Nordstern Colonia Hellas Life και Commercial Union Life A.E.A.Z.⁶⁶

Η εταιρεία από το 2000 και μετά άρχισε να μην επενδύει τα συμβόλαια σε μερίδια αλλά τα χρησιμοποιούσε για να καλύψει λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης, δανειακές υποχρεώσεις που είχε αλλά και διάφορα άλλα ταμειακά ελλείμματα. Λόγω αυτού του γεγονότος άρχισαν να γίνονται καταγγελίες από τους ασφαλισμένους γιατί διαπίστωσαν ότι δε γινόταν άμεση καταβολή των ασφαλιστηρίων.

Κατά το 2001 έγινε η ίδρυση της Ασπίς Εστία. Το ίδιο έτος η Ασπίς Πρόνοια έκανε αναδρομικές αλλαγές στον ισολογισμό του 2000. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι υπήρξε μείωση κατά 6,9 δις δραχμές της αξίας του χαρτοφυλακίου

⁶⁶ <http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/article73345.ece>

λόγω υποτίμησης των επενδύσεων. Έπειτα, αποφασίστηκε να συμπεριλάβουν αυτό το ποσό στα αποθέματα όπου είχε ύψος 41 δις δραχμές. Έτσι, με αυτή την απερίσκεπτη απόφαση το μηδένισαν και δεν το εμφάνισαν στους επόμενους ισολογισμούς. Επίσης, το 2001 έγινε και η προώθηση δύο νέων επενδυτικών προϊόντων ζώης που προσέφεραν το αρχικό κεφάλαιο προσαυξημένο με ένα επιτόκιο 4%.

Το επόμενο έτος έγινε εξαγορά του δικτύου λιανικής τραπεζικής ABN Amro στην Ελλάδα. Έγινε ενοποίηση έξι ασφαλιστικών του ομίλου σε μία με την ονομασία Commercial Value A.A.E. Επίσης, κατά το ίδιο έτος έγινε και ίδρυση της Aspis Leasing. Όμως εκείνο το διάστημα άρχισε η επιδείνωση της Ασπίς. Η επιδείνωση αυτή φάνηκε όταν αντί με τις εισπράξεις που είχε από την Aspis Bond ύψους 66 εκατομμυρίων € να αγοράσει ένα ποσό αντίστοιχο για τα μερίδια των ασφαλισμένων αυτοί χρησιμοποίησαν τα 42 εκατομμύρια € για να καλύψουν ζημιές από συμβόλαια και άλλες υποχρεώσεις που είχαν δημιουργηθεί.

Εξαιτίας του γεγονότος που αναφέραμε παραπάνω η εταιρεία είχε ανεπαρκές κεφάλαιο. Έτσι, η επιχείρηση για να διορθώσει την κατάσταση επινόησε ένα ασφαλιστικό προϊόν που λεγόταν Aspis Plus το οποίο αποκτούσαν οι ασφαλισμένοι όπου είχαν στην κατοχή τους το Aspis Bonds. Στην ουσία λόγω της έλλειψης ρευστότητας που υπήρχε αγόραζαν το τελευταίο και το μετέτρεπαν σε Aspis Plus. Έτσι, η εταιρεία έκανε κάποιες λογιστικές ενέργειες και παραποίησε τις οικονομικές καταστάσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των κεφαλαίων της κατά 27 εκατομμύρια €.

Ένα χρόνο αργότερα το 2003 έγινε η ίδρυση των εταιρειών Aspis Credit και Aspis Real Estate.⁶⁷ Επίσης, έγινε η εξαγορά δικτύου λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα με την ονομασία Grindlays Bank. Το ίδιο έτος έγινε η μεταφορά 30 εκατομμυρίων € από το κεφάλαιο της εταιρείας Ασπίς Όμιλος Εταιρειών Α.Ε. Το ποσό αυτό αντικαταστήθηκε με ομόλογο ίδιας αξίας και διάρκειας επτά ετών. Το επιτόκιο του ήταν 5%. Αυτό έγινε για να ιδρύσουν αλλά και να αυξήσουν το μετοχικό κεφάλαιο άλλων εταιρειών του ομίλου. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η

⁶⁷ <http://insuranceworld.gr/5115/archiveto-chroniko-tis-anodu-kai-tis-ptosis-to/>

μη τήρηση των υποχρεώσεων της εταιρείας απέναντι στους ασφαλισμένους συνεχίζεται και εκείνο το διάστημα.

Το έτος 2004 έχουμε και άλλες συγχωνεύσεις και συγκεκριμένα της Ασπίς ΑΕΔΑΚ και ABN Amro ΑΕΔΑΚ όπου ονομάζονται Aspis International ΑΕΔΑΚ. Εκείνο το διάστημα η Ασπίς Πρόνοια γιορτάζει τα 60 χρόνια λειτουργίας της και θεωρείται ως η μακροβιότερη ασφαλιστική εταιρεία στην Ελλάδα. Εκείνη την εποχή η εταιρεία προχωρά σε αύξηση κεφαλαίων και αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων κατά 50 εκατομμύρια €. Ωστόσο, οι καταγγελίες από τους ασφαλισμένους αλλά πλέον και από τους εργαζόμενους συνεχίζονται.

Οι ορκωτοί ελεγκτές κατά τη διενέργεια ελέγχου στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις το 2005 διαπίστωσαν πως από τα ασφάλιστρα από την Aspis Bond και Aspis Plus δεν γινόταν επενδύσεις σε τίτλους και δεν γινόταν αγορά μεριδίων. Επίσης, ανακάλυψαν ότι δεν υπήρχε πρόβλεψη για κίνδυνο 70 εκατομμυρίων € η οποία δεν είχε την δυνατότητα να καλυφθεί με περιουσιακά στοιχεία.

Δύο χρόνια αργότερα το 2007 ο αρμόδιος του Υπουργείου Ανάπτυξης ενημέρωσε την Τράπεζα Ελλάδος, την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων κ.λ.π. για το έλλειμμα των αποθεμάτων που είχε εντοπιστεί όπως επίσης και για τις υπερβολικές υπεραξίες αλλά και για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Έτσι, εκδόθηκε άμεσα εισαγγελική εντολή με σκοπό τη διερεύνηση της υπόθεσης.⁶⁸

Η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης ζήτησε από την εταιρεία το 2008 να παρουσιάσει ένα πλάνο που θα αφορά την ανάκαμψη της εταιρείας. Όμως διαπιστώθηκε νέο έλλειμμα ύψους 130 εκατομμυρίων € και δεν έγινε καμία ενέργεια έτσι ώστε να καλυφθεί αυτό το ποσό. Έπειτα από ελέγχους που έγιναν διαπίστωσαν ότι για να υπάρξει ανασυγκρότηση της εταιρείας χρειαζόταν 237 εκατομμύρια € που όμως δεν έγινε καμία ενέργεια για αυτό παρόλο που η ΕΠ.Ε.Ι.Α. ζήτησε πρόγραμμα βραχυπρόθεσμης ανασυγκρότησης. Ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας για να καλύψει αυτό το ποσό έδωσε εγγυητική επιστολή 550 εκατομμυρίων € από μία γνωστή τράπεζα του εξωτερικού που όπως αποδείχθηκε αργότερα δεν ήταν γνήσια.

⁶⁸ Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

Το 2009 η ΕΠ.Ε.Ι.Α. πήρε την απόφαση για οριστική ανάκληση πέντε ασφαλιστικών αδειών λειτουργίας με την αιτιολογία παράβασης της ασφαλιστικής νομοθεσίας. Αυτές οι εταιρείες ήταν οι εξής: 1. Ασπίς Πρόνοια ΑΕΓΑ 2. Ασπίς Πρόνοια ΑΕΑΖ 3. Γενική Ένωση ΑΒΕΓΑ 4. Γενική Πίστη ΑΒΕΓΑ 5. Ασφάλειες Σκούφτη. Αργότερα, ανακλήθηκε και η άδεια της Commercial Value Ανώνυμη Ασφαλιστική Εταιρεία.

Η ανάκληση της Ασπίς Πρόνοια έγινε ιδιαίτερα αισθητή. Καταρχήν, απασχολούσε κοντά στους 1000 εργαζόμενους. Επιπλέον, υπολογίζεται ότι είχε περίπου ένα εκατομμύριο ασφάλειες και από αυτές οι 160.000 ήταν ασφάλειες ζωής.

Το έτος 2010 έγινε εκκαθάριση της Ασπίς Πρόνοια από την επιχείρηση Baker Tilly Hellas. Οι κυριότεροι λόγοι που οδήγησαν την επιχείρηση σε αυτή την κατάσταση είναι οι εξής:

- Ανορθόδοξες εγγραφές.
- Ανακρίβεια στους λογαριασμούς της επιχείρησης.
- Δυσκολία στην εξακρίβωση των λογαριασμών καθώς μετέφεραν διάφορα ποσά κονδυλίων σε άσχετους λογαριασμούς.
- Λογιστικές ατασθαλίες και μεταφορές ποσών μεταξύ των εταιρειών του ομίλου με σκοπό να καλυφθούν τρύπες άλλων εταιρειών.
- Υπήρχαν απαιτήσεις 56,1 εκατομμύρια € και υποχρεώσεις 71,9 εκατομμύρια € σε εταιρείες χωρίς να υπάρχει πραγματική συναλλαγή.
- Επενδυτικά ασφαλιστήρια αξίας 9,9 εκατομμύρια € είχαν χαρακτηριστεί εισπραχθέντα χωρίς να υπάρχει είσπραξη.⁶⁹
- Με βάση τις ελεγκτικές εκτιμήσεις υποχρεώσεις που είχε ο βασικός μέτοχος της επιχείρησης Παύλος Ψωμιάδης είχαν μετατραπεί σε υποχρεώσεις της εταιρείας.
- Επίσης, υπήρχε σημαντικός αριθμός ζημιών που ενώ φαινόταν ότι είχαν εξοφληθεί στα βιβλία της επιχείρησης δεν υπήρχαν οι σχετικές πληρωμές.
- Αποδείχθηκε ότι για 3.000 ασφαλιστήρια οι ασφαλισμένοι είχαν καταβάλλει μικρότερο εφάπαξ από αυτό που αναφερόταν στο συμβόλαιο.

⁶⁹ <http://www.kathimerini.gr/411888/article/oikonomia/epixeirhseis/ek8esh-kolafos-gia-to-skandalo-ths-aspis-pronoia>

- Ανακάλυψαν επίσης αναλήψεις 5,1 εκατομμύρια € καθώς και καταθέσεις 1,4 εκατομμύρια € από τις τράπεζες οι οποίες δεν εμφανιζόταν στα βιβλία της εταιρείας.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι ανεξάρτητα απ' όλα τα παραπάνω οι εποπτικές αρχές του ελληνικού κράτους έδιναν στην επιχείρηση πιστοποιητικά φερεγγυότητας κατά τους ελέγχους. Επίσης, το 2008 ο διεθνής οίκος Fitch χαρακτήρισε την πιστοληπτική ικανότητα της εταιρείας με B+ ενώ εκείνο το διάστημα πάρθηκε η απόφαση να παγώσουν τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.

Αυτό ήταν το τέλος της Ασπίς Πρόνοια που δημιούργησε σοβαρό πρόβλημα στον κλάδο των ασφαλίσεων. Οι εργαζόμενοι της εταιρείας έμειναν άνεργοι και πάνω από 1,2 εκατομμύρια συμβόλαια δεν αποζημιώθηκαν δημιουργώντας πρόβλημα στους ασφαλισμένους.

Όσο αφορά τον πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο της επιχείρησης Παύλο Ψωμιάδη ασκήθηκε εναντίον του ποινική δίωξη για απάτη και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομη δραστηριότητα. Ασκήθηκε σε αυτόν καθώς και σε άτομα της οικογένειάς του ένταλμα σύλληψης.

3.7.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Όσο αφορά το σκάνδαλο της Ασπίς Πρόνοια δεν έχουμε επαρκής πληροφορίες για να θέσουμε ευθύνες στους Ορκωτούς Ελεγκτές. Αναφορικά, εκείνο το διάστημα δεν υπήρχαν ικανοί ελεγκτικοί μηχανισμοί για να εντοπίζουν άμεσα τέτοιου είδους απάτες. Επομένως, όπως είναι λογικό οι έλεγχοι από τους Ορκωτούς Λογιστές θεωρήθηκαν ανεπαρκείς.

3.8 ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΡΗΤΗΣ

Ακούγοντας κανείς για το σκάνδαλο της Τράπεζας Κρήτης συνδέει αυτόματα και το όνομα του Κοσκωτά. Το σκάνδαλο⁷⁰ του Κοσκωτά εξελίχθηκε στα τέλη της

⁷⁰ https://el.wikipedia.org/wiki/Σκάνδαλο_Κοσκωτά

δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Αποτέλεσε ένα μεγάλο πολιτικό αλλά και οικονομικό σκάνδαλο.

Το πρόσωπο που έπαιξε σημαντικό ρόλο σε αυτό το σκάνδαλο ήταν ο τότε τραπεζίτης Γιώργος Κοσκωτάς. Παράλληλα όμως ενεπλάκησαν στο γεγονός και άλλα κορυφαία κυβερνητικά στελέχη της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

Το συγκεκριμένο σκάνδαλο είχε ως αρχή τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του Γεώργιου Κοσκωτά. Ο Κοσκωτάς γεννήθηκε στην Αθήνα το 1953. Κατά το 1970 μετανάστευσε στην Αμερική και στα τέλη της ίδιας δεκαετίας επέστρεψε στην Ελλάδα. Στην Αμερική μπορούμε να πούμε ότι η ζωή του δεν ήταν ήρεμη αφού είχε διαπράξει 64 αδικήματα εκ των οποίων τα περισσότερα ήταν πλαστογραφίες και γενικότερα τέτοιου είδους πράξεις απάτης.

Με την επιστροφή του στην Ελλάδα ο Κοσκωτάς το 1979⁷¹ άρχισε να εργάζεται στο οικονομικό τμήμα της Τράπεζας Κρήτης. Μέσα σε ένα χρόνο και σε ηλικία 25 ετών κατάφερε να γίνει διευθυντής συναλλάγματος της τράπεζας. Στις αρχές του 1980 ο Κοσκωτάς ήταν γνωστός ακόμα και στους τουρίστες που επισκέπτονταν τη χώρα. Ήταν πολύ μικρός στην ηλικία του, είχε μία τεράστια περιουσία και μία χαρακτηριστική εμφάνιση.

Κατά το 1981 κατάφερε να γίνει αναπληρωτής προϊστάμενος του τμήματος λογιστικής και ανέλαβε και την εκτέλεση των καθηκόντων του ίδιου τμήματος.⁷² Επομένως, ήταν σε θέση να μπορεί να μεταφέρει χρήματα στην Ελλάδα ή στο Εξωτερικό. Με βάση τη θέση που κατείχε θεωρούνταν ο νόμιμος αντιπρόσωπος της τράπεζας. Η θέση που είχε ο Κοσκωτάς στην Τράπεζα Κρήτης τον βοηθούσε να μπορεί να κάνει υπεξαίρεση χρημάτων.

Το 1980 κατάφερε και έκλεψε επιταγές που ανήκαν σε πελάτες 1.155.000 \$ τα οποία ήταν μέρος συναλλάγματος της τράπεζας. Το συγκεκριμένο ποσό το κατέθεσε σε δικό του λογαριασμό στην τράπεζα και δεν κατέγραψε ποτέ αυτή την κίνηση στα λογιστικά βιβλία. Έπειτα, εξουσιοδότησε και έγινε μεταφορά αυτού του ποσού σε τραπεζικό λογαριασμό του πεθερού του. Η τράπεζα που έγινε η μεταφορά λεγόταν

⁷¹http://www.huffingtonpost.gr/2015/03/01/politiki-skandalo-koskota-apo-tin-trapeza-kritis-os-to-eidiko-dikastirio-n_6778160.html

⁷² Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»

Westminster και βρισκόταν στο Λονδίνο. Ένα μήνα μετά ο Κοσκωτάς έκανε ξανά την ίδια ενέργεια με ένα ποσό που άγγιζε τα 1.507.515 \$. Μετέπειτα ο πεθερός του απέσυρε τα χρήματα από το λογαριασμό του και τα έδωσε στον ίδιο. Ο Κοσκωτάς δεν σταμάτησε εκεί και άρχισε να υπεξαιρεί και άλλα ποσά τα οποία ανήκαν στα αποθεματικά της Τράπεζας Κρήτης.

Ο Γεώργιος Κοσκωτάς κατάφερε να αποκτήσει το 95% των μετοχών της Τράπεζας Κρήτης. Μετέπειτα και σε ηλικία 31 ετών έγινε πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου και εκτελεστικός διευθυντής. Με τον τρόπο αυτό είχε τον έλεγχο της Τράπεζας και επίσης προέβει και σε προσλήψεις από άτομα που είχε απόλυτη εμπιστοσύνη έτσι ώστε να μπορεί να αποτρέψει τυχόν διαρροή.

Το ποσό που κατάφερε τελικά να υπεξαιρέσει ήταν 30.718.190 \$. Αυτή η απάτη έμεινε για μεγάλο χρονικό διάστημα στο σκοτάδι αφού είχε φροντίσει να προβεί σε κάποιες λογιστικές παρατυπίες και πρακτικές και κάλυπτε αυτή την υπεξαίρεση.

Το 1987 η Τράπεζα Ελλάδος προέβη σε έλεγχο διαφόρων υποκαταστημάτων της Τράπεζας Κρήτης. Αυτό συνέβη γιατί κίνησαν υποψίες οι συναλλαγές σε λογαριασμούς εταιρειών που είχε στο κεντρικό κατάστημα της τράπεζας. Ο Κοσκωτάς φοβήθηκε ότι θα γίνει έλεγχος στο λογιστήριο της Τράπεζας και έβαλε άτομα να αντικαταστήσουν κάποια έγγραφα με πλαστά.

Ένα χρόνο αργότερα πλαστογράφησε δύο επιστολές με ημερομηνία 26 Μαΐου. Οι επιστολές αφορούσαν τον ίδιο και του πίστωναν δεκάδες εκατομμύρια δολάρια. Η μία από αυτές υποτίθεται πως προερχόταν από μία επενδυτική εταιρεία στη Νέα Υόρκη και η άλλη από μία τράπεζα των ΗΠΑ. Αυτές τις δύο επιστολές τις παρέδωσαν στην τράπεζα πιστεύοντας ότι με αυτό τον τρόπο θα κάλυπτε τα ίχνη του και θα συνέχιζε τις παράνομες δραστηριότητές του. Οι συγκεκριμένες επιστολές τεκμηρίωναν ότι τα χρήματα που είχε στο λογαριασμό του δεν θα μπορούσαν εύκολα να προσπελαστούν από τους Ελεγκτές της Τράπεζας Ελλάδος.

Μετά την αποκάλυψη αυτής της απάτης διενεργήθηκε δίκη⁷³ από το Ειδικό Δικαστήριο. Η δίκη είχε διάρκεια δέκα μηνών και θεωρήθηκε ως η πιο σημαντική όλων των εποχών. Ο Κοσκωτάς καταδικάστηκε σε ποινή κάθειρξης 25 ετών. Κατηγορήθηκε

⁷³ https://el.wikipedia.org/wiki/Σκάνδαλο_Κοσκωτά

για κακουργήματα ως διευθύνων σύμβουλος, για κατάχρηση εκατομμυρίων και πλαστογραφία. Το 2001 είχε κάνει 12 χρόνια από την ποινή του και αφέθηκε ελεύθερος. Στο πενταμελές εφετείο είχε το ελαφρυντικό της μεταμέλειάς του.

Ο Ορκωτός ελεγκτής που είχε η Τράπεζα Κρήτης καταδικάστηκε σε 12,5 χρόνια κάθειρξη και τον έδιωξαν από το Σώμα Ορκωτών Λογιστών.

Η συγκεκριμένη απάτη συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος. Επίσης, συνδέεται άμεσα με τα επιχειρηματικά συμφέροντα αλλά και την απουσία μηχανισμών ελέγχου ιδιαίτερα στο χώρο των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οι περισσότερες απάτες κατά βάση θεωρούνται πολύ απλές. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Κοσκωτάς έκανε τα εξής τεχνάσματα:

- Αγόρασε την τράπεζα στην οποία ήταν υπάλληλος με τα χρήματα της ίδιας της τράπεζας.
- Οι πολιτικοί ήταν από κοντά του γιατί των θεωρούσαν ένα αστέρι που προέκυψε από το πουθενά.
- Αξιοποίησε τα μέσα ενημέρωσης γύρω από το όνομά του.
- Πρόσωπα της δημοσιότητας τον είχαν από κοντά με σκοπό να επωφεληθούν από τα χρήματα που σκορπούσε.
- Το ενεργητικό της τράπεζας ήταν τόσο υψηλό που θεωρούνταν ασυνήθιστο για ένα πιστωτικό ίδρυμα.
- Οι εσωτερικοί ελεγκτές λειτουργούσαν για λογαριασμό του Κοσκωτά.

3.8.1. ΕΥΘΥΝΗ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Δυστυχώς για την ευθύνη των ελεγκτών σε αυτή την περίπτωση δεν έχουμε να αναφέρουμε πολλά λόγω ανεπαρκών στοιχείων.

Μπορούμε να αναφερθούμε στον Εσωτερικό Ελεγκτή της Τράπεζας Κρήτης όπου απέκρυπτε πράγματα και καταστάσεις και ενεργούσε με βάση αυτά που του έλεγε ο Κοσκωτάς και όχι τηρώντας τον νόμο και ακολουθώντας των Κώδικα Δεοντολογίας. Για το λόγο αυτό υπήρξε και η παραδειγματική τιμωρία του αφού καταδικάστηκε σε φυλάκιση και αυτομάτως τον έδιωξαν και από το Σώμα Ορκωτών Λογιστών. Αυτό έγινε λόγω της ανάρμοστης συμπεριφοράς που έδειξε προς το επάγγελμά του.

Επίσης, όσο αφορά τους εξωτερικούς ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν από τους Ορκωτούς Ελεγκτές αλλά και από την Τράπεζα της Ελλάδος θεωρήθηκαν όλοι ανεπαρκείς. Αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι το συγκεκριμένο σκάνδαλο αποκαλύφθηκε λόγω της μεταβολής που υπήρξε στους πολιτικούς συσχετισμούς και όχι λόγω των ικανών ελεγκτικών μηχανισμών που υπήρχαν τότε.

3.9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα λογιστικά σκάνδαλα που αναλύσαμε παραπάνω μπορούμε να κατανοήσουμε την αναγκαιότητα που υπάρχει να γίνεται σωστός και αποτελεσματικός έλεγχος από τους Ορκωτούς Ελεγκτές.

Η ευθύνη των Ορκωτών Ελεγκτών είναι πολύ μεγάλη. Οι ορκωτοί ελεγκτές πρέπει να είναι άμεμπτου ηθικής, να ελέγχουν την εταιρεία σε βάθος και να επισημαίνουν τυχόν λάθη και ανακρίβειες. Αυτό θα συμβάλλει στη μελλοντική βελτίωση της εταιρείας αλλά και στη γενικότερη οικονομική ευημερία της.

Στην αντίθετη περίπτωση όπως παρατηρήσαμε και στις εταιρείες που εξετάσαμε παραπάνω δημιουργείται διαστρέβλωση και διόγκωση των αποτελεσμάτων της επιχείρησης και αυτό οδήγησε σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις στην κατάρρευση των επιχειρήσεων.

Η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων είναι άμεσα συνδεδεμένη τόσο με των εσωτερικό όσο και με τον εξωτερικό έλεγχο. Για το λόγο αυτό ο εξωτερικός έλεγχος θα πρέπει να είναι πραγματικός και αξιόπιστος κάτι που δεν είδαμε να συμβαίνει. Επίσης, θα πρέπει να εμβαθύνει αρκετά ώστε να αποφεύγεται τυχόν απάτη. Τέλος, ο ορκωτός ελεγκτής οφείλει να είναι αμερόληπτος και ηθικός. Δεν πρέπει να αποκτά σχέσεις με τους ελεγχόμενους και να συνεργεί στις απάτες κατασκευάζοντας καταστάσεις που δεν υπάρχουν.

Σε όλα τα λογιστικά σκάνδαλα που αναφέραμε είδαμε ότι οι ορκωτοί ελεγκτές έχουν άμεση σχέση με αυτά. Μάλιστα διαπιστώσαμε ότι υπήρχαν περιπτώσεις όπως της Enron που κατέρρευσε μαζί της και η ελεγκτική εταιρεία.

Οι ελεγκτικές εταιρείες που το όνομά τους έχει αναφερθεί σε κάποιο λογιστικό σκάνδαλο έχουν δυσφημιστεί πάρα πολύ και έχουν μπει και αυτές στο μικροσκόπιο.

Τέλος, διαπιστώσαμε ότι οι ορκωτοί ελεγκτές στις παραπάνω περιπτώσεις είτε έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην απάτη δημιουργώντας πλαστά έγγραφα και παραποιώντας τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Είτε γνώριζαν την απάτη και την απέκρυπταν για δικούς τους λόγους είτε λόγω ανεπαρκών μηχανισμών δεν είχαν εντοπίσει την απάτη. Πέρα όμως από αυτό σε όλες τις περιπτώσεις έχουν μερίδιο ευθύνης διαφορετικού όμως μεγέθους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ο εξωτερικός έλεγχος αποτελεί μία σημαντική λειτουργία για κάθε οικονομική οντότητα. Επιπρόσθετα, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως προς το διοικητικό συμβούλιο αλλά και το επενδυτικό κοινό.

Μέσω της παρούσας εργασίας εξετάστηκε η ποιότητα του εξωτερικού ελέγχου και μελετήθηκε διεξοδικά η ευθύνη των ορκωτών ελεγκτών. Η θεωρητική διερεύνηση του αντικειμένου του εξωτερικού ελέγχου σε συνδυασμό με την επισκόπηση σημαντικών ερευνών που έχουν διενεργηθεί έδειξαν ότι η διαδικασία του εξωτερικού ελέγχου μπορεί να οδηγήσει σε πολλαπλά οφέλη για την οικονομική οντότητα όταν επιτελεί σωστά τον ρόλο και την αποστολή του.

Εστιάζοντας όμως σε έρευνες που έχουν γίνει διαπιστώσαμε ότι η ποιότητα του ελέγχου μπορεί να επηρεασθεί από διάφορους παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν κυρίως την κρίση του ορκωτού ελεγκτή που διενεργεί τον έλεγχο. Η ποιότητα του ελέγχου είναι κομβικό σημείο για την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων όπως επίσης και για την ορθή ενημέρωση των επενδυτών.

Εστιάζοντας στον κλάδο της ελεγκτικής καταλήξαμε ότι είναι ένας κλάδος της λογιστικής ο οποίος είναι συνεχώς εξελισσόμενος και αναπτυσσόμενος. Η ύπαρξή του ως επάγγελμα είναι απαραίτητο για την ομαλή διεκπεραίωση των λογιστικών εργασιών προστατεύοντας με αυτό τον τρόπο το ευρύτερο κοινό από κάθε λογής λογιστική απάτη.

Ο εξωτερικός έλεγχος ταυτόχρονα με τον εξωτερικό ελεγκτή αποτελούν ένα ανεξάρτητο λειτούργημα. Τα οφέλη που αποκτούν οι ελεγχόμενες οικονομικές οντότητες είναι πολλαπλά. Καταρχήν, δημιουργείται πιστοποίηση, αξιοπιστία, εγκυρότητα αλλά και νομιμότητα των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης επιχείρησης. Έπειτα, παρατηρείται αύξηση της αποδοτικότητας, της βιωσιμότητας αλλά και την νομιμότητας των οικονομικών καταστάσεων.

Για την ύπαρξη αποδοτικού εξωτερικού ελέγχου οφείλει ο ορκωτός ελεγκτής που διενεργεί τον έλεγχο να διαθέσει την εμπειρία του, την αξιοπιστία του, την εχεμύθειά του αλλά και τις γνώσεις που χρειάζεται έτσι ώστε να είναι σε θέση να

μπορεί να διασφαλίσει την πρόληψη λαθών και σφαλμάτων κατά την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων.

Η μελέτη που αναλύσαμε αναφέρετε στα μεγάλα λογιστικά σκάνδαλα που έχουν λάβει χώρα τα τελευταία χρόνια. Οι προσεγγίσεις που έχουν γίνει για το εκάστοτε θέμα είναι αρκετές. Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις τόσο στο εξωτερικό όσο και στη χώρα μας.

Τα κίνητρα που μπορεί να ωθήσουν κάποιον να προβεί σε παραποίηση οικονομικών καταστάσεων είναι πολλά. Μπορεί να οφείλεται είτε σε προσωπικό όφελος είτε λόγω εξωγενών πιέσεων που μπορεί να δέχονται. Το κύριο συμπέρασμα των περιπτώσεων που μελετήσαμε έδειξε άμεση σύνδεση των ελεγκτικών εταιρειών που προέβησαν στον έλεγχο της εταιρείας με το λογιστικό σκάνδαλο που έλαβε χώρα.

Είναι ευθύνη όλων μας να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τα κίνητρα που ωθούν την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Για να μειωθεί το φαινόμενο της λογιστικής απάτης είναι εύλογο να εφαρμοστούν αλλαγές και νέοι μηχανισμοί που θα βελτιώσουν το υπάρχον σύστημα.

Είναι εύλογο να αναλογιστούμε εάν η τρέχουσα οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την όλη κατάσταση.

Για την αποτροπή αυτού του φαινομένου η ελεγκτική οφείλει να συνεργαστεί και με άλλες επιστήμες όπως την νομική και την επιχειρησιακή έρευνα. Με τον τρόπο αυτό θα γίνει εισαγωγή νέων μεθοδολογικών εργαλείων όπου κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου θα στοχεύουν στην εξασφάλιση ενός μέγιστου αποτελέσματος μειώνοντας την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.

Επιπρόσθετα, κρίνεται αναγκαία η επιτακτικότερη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών. Θα πρέπει να διερευνηθούν οι παράγοντες που επιδρούν είτε θετικά είτε αρνητικά την ανεξαρτησία των ελεγκτών. Θεωρείται επίσης σημαντικό οι ελεγκτές να ακολουθούν τα ΔΠΕ και να ανανεώνουν συνέχεια τις γνώσεις τους που αφορά το αντικείμενό τους έτσι ώστε να είναι σε θέση οποιαδήποτε στιγμή να μπορούν να αντιμετωπίσουν έναν καινούριο κίνδυνο.

Κομβικό συμπέρασμα της παρούσας εργασίας είναι ότι όταν επιτυγχάνουμε συνύπαρξη του Εσωτερικού και Εξωτερικού ελέγχου υπάρχει σημαντική βελτίωση της

ποιότητας. Αυτό συμβαίνει διότι τα δύο είδη ελέγχου λειτουργούν συμπληρωματικά το ένα με το άλλο. Εν κατακλείδι, η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων συνδέεται άμεσα με τα δύο είδη ελέγχου. Σε πολλές περιπτώσεις δεν νοείται ποιότητα ελέγχου εάν δεν υπάρχει συνύπαρξη αυτών των δύο.

Σε μελλοντική εργασία μπορούμε να στοχεύσουμε σε έρευνα με σκοπό να προτείνουμε τρόπους μείωσης αν όχι εξάλειψης της λογιστικής απάτης αλλά και φόρμουλες έτσι ώστε ο ελεγκτής να μην επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να εξασφαλίζουμε μία πολύ καλή ποιότητα αν όχι άριστη των οικονομικών καταστάσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αληφαντής Γεώργιος, (2010). Ελεγκτική. Εκδόσεις Πάμισος
- Αληφαντής Γεώργιος, (2016). Ελεγκτική βάσει των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και των ΕΛΠ. Εκδόσεις Διπλογραφία.
- Βελέντζας Γιάννης, Καρτάλης Νικόλαος, Μπρώνη Γεωργία, (2013). Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Θεσσαλονίκη.
- ΕΛΤΕ, (2014). Νέα Οδηγία 2014/56/ΕΕ & Νέος Κανονισμός 2014/537/ΕΕ.
- Λουμιώτης Βασίλειος, (2010). Ελεγκτική.
- Λουμιώτης Βασίλειος, Τζίφας Βασίλειος (2012). Βασικές οδηγίες εφαρμογής διεθνών προτύπων ελέγχου. Εκδόσεις Σταμούλη.
- Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης, (2013). Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου. Εκδόσεις Διπλογραφία.
- Παπαστάθης Παντελής, (2014). Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος και η Πρακτική Εφαρμογή του. Εκδόσεις Ιδιωτική.
- Τροποποίηση Κ.Ν. 2190/1920 με Νόμο 3604/2007.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Ammar Mariam Moftah, (2016). The Effect of Auditor Characteristics on Audit Service Quality from an Audit Client Perspective in Libya: Proposing Conceptual Framework. Research Journal of Finance and Accounting 7 (10), 125-134.
- Boon Kym, McKinnon Jill, Ross Philip, (2008). Audit Service Quality In Compulsory Audit Tendering: Preparer Perceptions And Satisfaction. Accounting Research Journal 21 (2), 93-122.
- Choi Jong-Hag, Kim Francis, Kim Jeong-Bon, Zang Yoonseok, (2010). Audit Office Size, Audit Quality and Audit Pricing. A Journal Of Practice And Theory 29 (1), 73-97.
- Ettredge Michael, Fuerherm Elizabeth Emeigh, Chan Li, (2014). Fee Pressure And Audit Quality. Accounting Organizations and Society 39 (4), 247-263.

- Ghosh Alok, Moon Doocheol, (2005). Auditor Tenure And Perceptions Of Audit Quality. *The Accounting Review* 80 (2), 585-612.
- Gul Ferdinand, Tsui Judy, Dhaliwal Dan, (2006). Non-audit services, auditor quality and the value relevance of earnings. *Accounting and Finance* 46 (5), 797-817.
- International Ethics Standards Board for Accountants, (2013). Handbook of the code of Ethics for professional Accountants.
- Knechel Robert and Vanstraelen Ann, (2007). The Relationship between Auditor Tenure and Audit Quality Implied by Going Concern Opinions. *A Journal Of Practice & Theory* 26 (1), 113-131.
- Krishnan Gopal, Zhang Yinqi, (2014). Is There a Relation Between Audit Fee Cuts During The Global Financial Crisis And Banks' Financial Reporting Quality?. *Journal of Accounting and Public Policy* 33 (3), 279-300.
- Lim Chee Yeow, Tan Hun-Tong, (2008). Non-Audit Service Fees and Audit Quality: The Impact of Auditor Specialization. *Journal Of Accounting Research* 46 (1), 199-246.
- Markham, Jerry W., (2006). A financial history of modern U.S. corporate scandals : from Enron to reform. New York, M.E. Sharpe.
- Salehi Mahdi, Mahadevaswamy G.H., (2008). Audit Expectation Gap in Auditor Responsibilities. *International Journal of Business and Management* 3 (11), 134-146.
- Stanley Jonathan, DeZoort Todd, (2007). Audit firm tenure and financial restatements: An analysis of industry specialization and fee effects. *Journal of Accounting and Public Policy* 26 (2), 131-159.
- Zureigat Qasim Mohammad, (2011). The Effect of Ownership Structure on Audit Quality: Evidence from Jordan. *International Journal of Business and Social Science* 2 (10), 38-46.

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- http://europa.eu/documents/comm/green_papers/pdf/com96_338_el.pdf
- <http://www.capital.gr/capital-logistis/1288117/>
- <http://www.investopedia.com/updates/enron-scandal-summary/>

- <https://www.econcrises.org/2016/12/07/enron-corporation-2001/>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Enron_scandal
- <http://www.kathimerini.gr/122631/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/xeirotero-skandalo-kai-apo-thn-enron>
- <http://www.inefan.gr/το-χρονικό-της-κατάρρευσης/>
- <http://www.tanea.gr/news/economy/article/4237648/?iid=2>
- <http://archive.in.gr/news/enronitis/a02.htm>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Parmalat#Early_history_.281961.E2.80.932002.29
- <http://www.kathimerini.gr/173391/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/parmalat-italiko-skandalo-me-polloys-die8neis-synenoxoys>
- <http://teddygr.blogspot.gr/2012/01/54-parmalat.html>
- http://www.express.gr/news/ellada/78069oz_2008022578069.php3
- <http://tvxs.gr/news/κόσμος/τα-αίτια-της-κατάρρευσης-της-lehman-brothers-και-η-πρακτική-«repo-105»>
- <http://www.kathimerini.gr/414030/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/mhnysh-sthn-ernst--young-gia-to-skandalo-ths-lehman>
- <http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/article73345.ece>
- <http://insuranceworld.gr/5115/archiveto-χρονικό-της-ανόδου-και-της-πτώσης-το/>
- <http://www.kathimerini.gr/411888/article/oikonomia/epixeirhseis/ek8esh-kolafos-gia-to-skandalo-ths-aspis-pronoia>
- https://el.wikipedia.org/wiki/Σκάνδαλο_Κοσκωτά
- http://www.huffingtonpost.gr/2015/03/01/politiki-skandalo-koskota-apo-tin-trapeza-kritis-os-to-eidiko-dikastirio-_n_6778160.html
- <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/242>